

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Босна и Херцеговина Економски трендови

јануар – март 2009.

Јединица за економска истраживања

Јуни 2009.

■ САДРЖАЈ:

I РЕАЛНИ СЕКТОР.....	11
Индустријска производња у БиХ	12
Прерађивачка индустрија	13
Електроенергетски сектор	14
Малопродаја	15
Грађевинарство	16
Тржиште рада	17
Запосленост	17
Незапосленост	18
Плате	19
Пензије	19
II ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ.....	21
Индиректни порези	21
ДИРЕКТНИ ПОРЕЗИ.....	24
Прикупљени директни порези у К1 2009. године.....	24
Нови ентитетски закони о порезу на доходак и Закон о порезу на доприносе.....	24
ИЗВРШЕЊА БУЏЕТА ЦЕНТРАЛНИХ НИВОА ВЛАСТИ	26
Централни нивои у 2008. години	26
Извршења буџета кантона у ФБиХ у 2008. години	27
Централни нивои власти у првом кварталу 2009.....	27
ЈАВНИ ВАЊСКИ ДУГ	28
III ЦИЈЕНЕ, МОНЕТАРНИ И ФИНАНСИЈСКИ СЕКТОР	31
Цијене.....	31
Развој монетарног сектора у БиХ.....	32
Банкарски сектор у БиХ	35
Тржиште капитала	37
Индекси	37
Укупни промет.....	39
IV ВАЊСКИ СЕКТОР	41
УВОД	41
Робна размјена БиХ са иностранством	42
Структура робне размјене БиХ са иностранством по производима	42
Структура робне размјене БиХ са иностранством посматрана по земљама поријекла увозне робе и дестинацијама извоза.....	45
Платни биланс БиХ	46
V СТРАНЕ ДИРЕКТНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ	49

ПРИЛОЗИ :

Табела 1: Индустијска производња у ФБиХ

Табела 2: Индустијска производња у РС

Табела 3. Реални сектор - раст г/г у %

Табела 4. Тржиште рада

Пословање у трговини на мало и угоститељству

Табела 5: Раст и структура монетарних агрегата (крај периода)

Табела 6: Индекс потрошачких цијена (CPI)

Табела 7: Раст и секторска структура кредита (крај периода)

Табела 8: Раст и секторска структура депозита (крај раздобља)

Табела 9: Каматне стопе у БиХ (просјек периода)

Табела 10: Увоз и извоз роба у БиХ

Табела 11: Главни трговински партнери

Табела 12: Платни биланс Босне и Херцеговине

СПИСАК ГРАФИКОНА:

Графикон 1: Индустијска производња

Графикон 2: Производња електричне енергије

Графикон 3: Структура раста малопродаје

Графикон 4: Стопе раста извршених БиХ грађевинских радова.

Графикон 5. Број незапослених лица.

Графикон 6: Нето плате у БиХ.

Графикон 7: Однос увоза и укупних прихода од ПДВ-а

Графикон 8: Распоред прихода од индиректних пореза.

Графикон 9: Укупни приходи и расходи.

Графикон 10: Стање јавног вањског дуга

Графикон 11: Стање и структура јавног вањског дуга

Графикон 12: Динамика инфлације у БиХ.

Графикон 13: Девизне резерве и новчана маса

Графикон 14: Новчана маса у земљама окружења

Графикон 15: Стопе раста пласмана нефинансијским предузећима

Графикон 16: Кретање каматних стопа

Графикон 17: Укупна тржишна капитализација

Графикон 18: Индекси инвестицијских фондова

Графикон 19: Индекси компанија

Графикон 20: Промет на БХ тржишту вриједносних папира

Графикон 21: Промјене увоза и извоза у региону.

Графикон 22: Учешће категорија производа у укупном увозу

Графикон 23: Учешће категорија производа у укупном извозу

Графикон 24: Учешће увоза и извоза по земљама

Графикон 25: Платни биланс

Графикон 26: FDI по кварталима у БиХ

Графикон 27: Најзначајнија улагања у БиХ по земљама

Графикон 28: FDI по дјелатностима

СПИСАК ТАБЕЛА:

Табела 1: Номинални раст пензија у БиХ

Табела 2: Прикупљени индиректни порези

Табела 3: Приходи од директних пореза и доприноса

Табела 4: Збирни приказ извршења буџета у 10 кантона

Табела 5: Спољнотрговински индикатори за К1 2009 годину

Табела 6: Увоз и извоз, дефицит за К1 2009.

Листа скраћеница:

АРС	– Анкета о радној снази	ПБ	– Платни биланс
БД	– Брчко Дистрикт	ПДВ	– Порез на додану вриједност
БДП	– Бруто домаћи производ	ПИФ	– Приватизацијски инвестицијски фонд
БДВ	– Бруто додана вриједност	ПЈИ	– Програм јавних инвестиција
БХАС	– Агенција за статистику Босне и Херцеговине	РС	– Република Српска
BIFX	– Индекс босанских инвестицијских фондова	SASE	– Сарајевска берза
БиХ	– Босна и Херцеговина	CACX-10	– Индекс дизајниран за приказ резултата 10 најбољих компанија листираних на Сарајевској берзи
BLSE	– Бањалучка берза	СБ	– Свјетска банка
ЦББиХ	– Централна банка Босне и Херцеговине	СЕЕ	– Југоисточна Европа
ЦЕФТА	– Средњоевропски споразум о слободној трговини	СИПА	– Државна агенција за истраге и заштиту
CPI	– Индекс потрошачких цијена	СМТК	– Стандардна међународна трговинска класификација
ДОБ	– Документ оквирног буџета	СОР	– Средњорочни оквир расхода
ДСУ	– Директна страна улагања	СРС	– Средњорочна развојна стратегија
ЕБРД	– Европска банка за обнову и развој	ССП	– Споразум о стабилизацији и придруживању
ЕЦ	– Европска комисија	ССТ	– Споразум о слободној трговини
ЕРС-10	– Индекс дизајниран за приказ резултата 10 компанија из система електропривреде РС	СВФ	– Статистика владиних финансија
ЕУ	– Европска унија	УИО	– Управа за индиректно опорезивање БиХ
ФБиХ	– Федерација Босне и Херцеговине	УСАИД	– Агенција Сједињених Држава за међународни развој
FIRS	– Индекс инвестицијских фондова РС	П1 2009	– прва половина 2009. године
ФИСИМ	– Услуге финансијског посредовања индиректно мјерене	К1 2009	– први квартал 2009. године
ЈР УИО	– Јединствени рачун Управе за индиректно опорезивање	М0	– Резервни новац
КМ	– Конвертибилна марка (међународни стандард ИСО 4217)	М1	– Трансакцијски новац
ММФ	– Међународни монетарни фонд	М2	– Новац у (ирем смислу)
МВТЕО	– Министарство вањске трговине и економских односа	QM	– Квази новац
ОМА	– Одјел за макроекономску анализу Управног одбора Управе за индиректно опорезивање	мКМ	– милиони КМ
ОР	– Обавезне резерве	г /г	– стопа раста која подразумева промјену у односу на исти период претходне године
		м/м	– стопа раста која подразумева промјену у односу на претходни мјесец текуће године

■ ГЛАВНИ ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ У БИХ - годишњи показатељи

	2005.	2006.	2007.	2008.
Номинални БДП БИХ (у милионима КМ)	16.928	19.121	21.647	24.552*
Номинална стопа раста (у %)	7,2%	13,0%	13,2%	13,4%*
Реална стопа раста (у %)	3,9%	6,9%	6,0%	5,8%*
Становништво (хиљаде)	3.843	3.843	3.842	3.842*
БДП пер цапита (у КМ)	4.405	4.976	5.634	6.390*
Број незапослених у БИХ (у хиљадама)	508	516	527	493
Просјечне нето плате у БИХ (у КМ)	534	575	645	752
СРП (индекс потрошачких цијена)	-	6,1%	1,5%	7,4%
Консолидирани буџет БИХ **				
	(у % БДП)			
Приходи	42,1%	44,9%	45,4%	28,4%
Расходи	39,7%	42,0%	44,1%	26,8%
Салдо	2,4%	2,9%	1,3%	1,6%
Вањски јавни дуг	25,6%	21,2%	17,9%	16,8%
Новац и кредити **				
	(у % БДП)			
Новац у ширем смислу (М2)	47,7%	52,7%	56,6%	52,0%
Кредитирање приватног сектора	44,3%	48,3%	54,7%	58,2%
Платни биланс **				
Салдо текућег рачуна у милионима КМ	-2.934	-1.493	-2.731	-3.970,9
У % БДП-а	-17,3%	-7,8%	-12,6%	-16,2%
Трговински биланс **				
Извоз роба и услуга (у милионима КМ)	5.590	7.058	7.991	9.101
(стопа раста у %)	20,4%	26,3%	13,2%	13,9%
Увоз роба и услуга (у милионима КМ)	12.467	12.672	14.957	17.449
(стопа раста у %)	11,8%	1,6%	18,0%	16,7%
Биланс роба и услуга (у % БДП-а)	-40,6%	-29,4%	-32,2%	-34,0%
Бруто девизне резерве **				
У милионима КМ	4.224,5	5.451,7	6.698,5	6.295,7
У мјесецима увоза роба и услуга	3,0	5,0	5,5	4,3
Сервисирање вањског јавног дуга ***				
У милионима КМ	230	270	239	152,91
У % извоза роба и услуга	4,2%	3,8%	3,0%	2,2%

* Процјена ДЕП

** Извор: Централна банка БиХ за приходе, трошкове и нето кредитирање, као платни биланс. Подаци за 2008. обухватају првих девет мјесеци (централне нивое); Министарство финансија и трезора БиХ за вањски јавни дуг и његово сервисирање.

*** За првих девет мјесеци 2008. године

(1) Прогноза ДЕП

■ ГЛАВНИ ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ У БИХ - први квартал

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Реални сектор					
Индустријска производња БиХ - раст физичког обима (1)	-2,2%	9,7%	10,8%	5,2%	-4,1%
Прерађивачка индустрија БиХ - раст физичког обима (1)	-5,2%	8,8%	24,4%	2,3%	-10,4%
Број незапослених у БиХ - просјек (у хиљадама)	496	513	535	515	491
Просјечне нето плате у БиХ - просјек (у КМ)	527	560	646	706	788
CPI (индекс потрошачких цијена)	-	6,9%	0,8%	6,5%	1,6%
Јавне финансије	(Раст г/г у %)				
Пораст прихода од индиректних пореза	10,8%	11,9%	17,8%	16,3%	-12,6%
Вањски јавни дуг - промјена стања дуга	-0,1%	2,4%	-3,3%	-5,7%	11,8%
Новац и кредити	(Раст г/г у %)				
Новац у ширем смислу (М2)	19,2%	19,8%	26,4%	18,1%	0,7%
Кредитирање приватног сектора (2)	31,7%	30,0%	29,7%	29,5%	9,4%
Платни биланс					
Салдо текућег рачуна (у милионима КМ)	-402,9	-24,8	-367,6	-820,2	н/а
Пораст дефицита текућег рачуна (у %)	5,6%	-93,8%	1382,3%	123,0%	н/а
Биланс роба и услуга					
Извоз роба и услуга (у милионима КМ)	1.096	1.406	1.738	2.054	н/а
(стопа раста у %)	14,3%	28,4%	23,6%	18,2%	н/а
Увоз роба и услуга (у милионима КМ)	2.308	2.339	3.040	3.836	н/а
(стопа раста у %)	6,4%	1,3%	30,0%	26,2%	н/а
Бруто девизне резерве					
Бруто девизне резерве - раст у %	14,2%	29,2%	25,0%	18,2%	-8,3%
У мјесецима увоза роба и услуга	4,4	4,8	5,5	5,7	н/а
Сервисирање јавног вањског дуга					
У милионима КМ	43,8	56	59,3	44,8	41,2
У % извоза роба и услуга	4,0%	4,0%	3,4%	2,2%	н/а

* Процјена ДЕП

** Извор: Централна банка БиХ за приходе, трошкове и нето кредитирање, као платни биланс;

Министарство финансија и трезора БиХ за вањски јавни дуг и његово сервисирање.

(1) ДЕП процјена пораста индустријске производње БиХ - заснована на ентитетским индексима пондерисаним учешћем у БиХ бруто вриједности производње.

(2) Према Централној банци БиХ приватни сектор обухвата кућанства, небанкарске финансијске институције и остало.

I РЕАЛНИ СЕКТОР

Иако на жалост не постоје квартални подаци о националним рачунима у БиХ скоро сви краткорочни индикатори агрегатне тражње и дешавања у реалном сектору указују на негативан економски раст у првом тромјесечју 2009. Рецесија у ЕУ која је отпочела у другом полугодишту 2008 године је знатно ослабила извозну тражњу за производима из цијелог региона укључујући и БиХ. Криза је највјероватније иницијално довела до снажног нагомилавања залиха на извозним тржиштима у четвртном тромјесечју 2008. године, након чега је дошло до драстичног смањења извозних наруџби у првом тромјесечју 2009. године када је регистрован до сада незабиљежен пад вриједности БиХ извоза од 21% г/г. Снажан пад извоза је у великој мјери нарушио оптимизам у економији и довео до наглог пада БиХ приватних инвестиција. Ово је додатно погоршано падом јавних инвестиција узрокованог падом пореских прихода. Оваква контракција економске активности, највјероватније праћена смањењем новчаних прилива из иностранства, је неминовно довела до пада расположивог дохода, приватне потрошње, али и увоза. Ипак, нагло смањење увоза и вањскотрговинског дефицита је било недовољно да искомпензира губитке осталих компоненти агрегатне тражње тако да је БиХ економија према процјенама ДЕП-а у првом тромјесечју 2009. забиљежила негативан раст.

Пад броја запослених, повећање броја незапослених, те успорен раст плата и пензија уз највјероватнији наставак тренд пада иностраних новчаних прилива из претходне године указују на пад расположивог дохода. Нагли пад промета у малопродаји, пад броја домаћих туриста, те одсуство раста промета у угоститељству указују на пад приватне потрошње у првом тромјесечју. Додатни индикатор пада приватне потрошње је и пад увоза њених најважнијих категорија: храна, одјећа, обућа, намјештај, нафта и нафтни деривати, те остала потрошна добра. Коначно, скроман пад¹ (-1%) стања кредита домаћинстава у марту у односу на крај 2008 године је додатно отежао раст приватне потрошње и такође указује на њено могуће смањење.

Снажан пад грађевинских радова и увоза опреме указује на значајан пад инвестиција у првом тромјесечју. Пад економске активности и оптимизма, те ограничени извори финансирања су представљали важне узроке овог пада. Отежано финансирање инвестиција се највише огледа кроз одсуство директних страних улагања, те незнатан пад стања кредита нефинансијских приватних предузећа у односу на крај прошле године чиме је прекинут тренд непрекидног раста из ранијих година.

Пад извоза од 21% г/г и увоза од 24% су довели до пада вањскотрговинског дефицита роба од 26%. Тиме је достигнута покривеност увоза извозом од 44,3% што је за приближно два процентна поена изнад нивоа у 2008. години. Пад међународних цијена хране и пића, индустријских инпута, метала и енергената указује на веома низак пораст извозних и увозних цијена тако да је реални пад вањске трговине био веома сличан номиналном. Успјешност извоза у првом тромјесечју је додатно била угрожена падом конкурентности обзиром на наставак номиналне и реалне апрецијација КМ-а из претходне године.

1 Обзиром да је стагнација и опадање отпочело тек почетком 2009. године стање кредита домаћинстава на крају првог тромјесечја у поређењу са истим периодом претходне године је у порасту 10,7% г/г.

Смањење економске активности у БиХ се такође може илустровати кроз пад већине најважнијих дјелатности у реалном сектору. Смањење извоза и домаће тражње је у великој мјери довело до пада индустријске производње. Ово је донекле ублажено недавним почетком са радом рафинерије нафте и уља у Босанском Броду захваљујући чему је забиљежен раст индустријске производње у РС. Производња електричне енергије је била један од ријетких позитивних примјера када је у питању индустријска производња и извоз у 2009. години. Пад вањске трговине и домаће производње су узроковали нагли пад робног транспорта цестом и жељезницом. Општи пад економске активности, оптимизма и све ограниченији извори финансирања су довели до драстичног пада приватних инвестиција, па према томе и грађевинарства. Јавни радови у ФБиХ су такође били угрожени падом јавних прихода у првом тромјесечју. Пад приватне потрошње и вањске трговине је довео до пада малопродаје, док је пад вањске трговине произвео пад осталих облика дистрибутивне трговине. Свјетска рецесија и пад домаћег расположивог дохода су довели до пада долазака туриста и промета у угоститељству (са изузетком промета у РС који је забиљежио реални раст од 5,4%).

Индустријска производња у БиХ

Кретања индустријске производње у БиХ одређена су узајамним дјеловањем низа унутрашњих и вањских фактора. Промјене домаће тражње су мање значајне и одражавају се понајвише кроз електричну енергију и рударство, те веома мали дио прерађивачке индустрије (духанска индустрија, млијеко и млијечни производи и сл), док дешавања на извозним тржиштима имају примарну улогу и практички у потпуности одређују кретања индустријске производње у БиХ. Ово се посебно односи на прерађивачку индустрију која чини већи дио индустријске производње и у великој мјери овиси о стању на иностраним тржиштима. То се најбоље видјело у вријеме глобалне економске кризе која је током првог квартала 2009. године у великој мјери захватила и Босну и Херцеговину. Према подацима статистичких завода у БиХ, током првог квартала 2009. године Босна и Херцеговина биљежи пад индустријске производње од 4,1% у односу на исти период претходне године.² У поређењу са осталим земљама у региону и шире на први поглед чини се да индустријска производња у БиХ стоји увјетно речено боље³, но ако се приступи детаљнијој анализи видљиво је да је глобална криза итекако уздрмала и БиХ привреду. Бољи показатељи тренутачног стања у БиХ привреди је свакако пад стопе извоза од 21 %,односно увоза од 24% у првом кваталу 2009. године.

Графикон 1: Индустријска производња

Извор: Националне статистике и Еуростат

² Процјена ДЕП-а на основу ентитетских индекса раста и ентитетских учешћа укупној бруто доданој вриједности производње (статистика националних рачуна) из 2007. године.

³ ИЗВОР: Ентитетски заводи за статистику и Еуростат.

Пад индустријске производње у БиХ узрокован је прије свега драстичним смањењем производње у прерађивачкој индустрији ФБиХ која је већим дијелом извозно оријентисана и чини $\frac{3}{4}$ укупне прерађивачке индустрије у БиХ. С друге стране позитивни резултати прерађивачке индустрије у РС-у, те већ уобичајено добро пословање енергетског сектора на нивоу цијеле БиХ донекле су ублажили пад индекса индустријске производње у БиХ.

Прерађивачка индустрија

Прерађивачка индустрија у Босни и Херцеговини током првог квартала 2009. године жестоко је погођена негативним утјецајима свјетске економске кризе. Ово се посебно односи на прерађивачку индустрију у ФБиХ која је далеко више интегрирана у свјетске економске токове у односу на прерађивачку индустрију у РС. Тако прерађивачка индустрија у ФБиХ у првом кварталу 2009. године биљежи пад производње од 20% и пад броја запослених од 5,9% у односу на исти период прошле године. С друге стране и поред чињенице да прерађивачка индустрија у РС-у према податцима завода за статистику РС-а биљежи позитиван тренд раста од преко 22%, искључиво захваљујући покретању производног процеса у Рафинерији нафте Босански Брод, то није било довољно да се поправи укупна слика прерађивачке индустрије на нивоу државе. Наиме према подацима Агенције за статистику БиХ прерађивачка индустрија у БиХ првом кварталу 2009. године биљежи пад извоза од 27 %, односно пад увоза од 28%.⁴

Метална индустрија као покретачка снага прерађивачке индустрије у Босни и Херцеговини најтеже је погођена негативним утјецајима свјетске економске кризе. Смањење грађевинских радова у свијету, тешка ситуација у аутомобилској индустрији те пад цијена метала резултирали су падом потражње за металима и производима од метала на свјетском тржишту. Тако метална индустрија у Босни и Херцеговини у првом кварталу 2009. године биљежи пад извоза од преко 50%. Арцелор Миттал Зеница и Алуминијум Мостар као носиоци металне индустрије у БиХ биљеже прилично блиједе резултате у поређењу са прошлогодишњим. Доказ томе је да и чињеница да је Алуминијум Мостар у првом кварталу ове године остварио вриједност извоза од 36 милиона долара што је неупоредиво мање од прошлогодишњих 90 милиона у истом временском периоду. С друге стране предузеће Арцелор Миттал из Зенице ради са смањеним капацитетом, и током првог квартала редуцирало је производњу за скоро 50% у односу на прошлу годину. На основу ових показатеља није тешко закључити да су пад индекса индустрије базних метала од 26,6%, те пад производње производа од метала од скоро 37% главни узрочници пада укупног индекса прерађивачке индустрије у ФБиХ. С друге стране према податцима Завода за статистику РС-а производња базних метала у овом ентитету биљежи пад од преко 60, док је пад производње производа од метала скоро идентичан оном у Федерацији БиХ.

Ситуација у осталим индустријским гранама се битно не разликује од металне индустрије. Готово све индустрије биљеже пад производње у првом кварталу 2009. године у односу на исти период прошле године. С тим да оне индустрије које су више извозно оријентисане биљеже веће стопе пада производње у односу на индустрије које послују за домаће тржиште. Изузетак је једино хемијска индустрија која наставља позитиван тренд раста у оба ентитета. Хемијска индустрија у ФБиХ у првом кварталу 2009. године забиљежила је раст производње од 45%, док је раст у РС-у износио чак 161% у односу на први квартал прошле године. Ово се прије свега односи на фармацетске производе, разне врсте детерџената, брикете, дрвени угаљ и сл.

Према подацима Федералног завода за статистику, највећи пад производње у ФБиХ током првог квартала 2009. десио се у ауто индустрији и износио је рекордних 79 % у односу на исти период претходне године. Разлог томе је прије свега криза свјетске ауто индустрије, посебно у Њемачкој гдје БиХ фирме пласирају већину својих производа. Слична ситуација је и машинској индустрији гдје је забиљежен пад производње од 25% у ФБиХ, док је у РС-а пад производње машина и уређаја још већи и износио је 51,7%.

Током првог квартала 2009. године дошло је и до смањења грађевинских радова у БиХ од 9,8% , што је ослабило тражњу грађевинског материјала и смањило производњу неметалних минерал за 37,5% у ФБиХ, односно 30,6% у РС-у.

4 Агенција за статистику Босне и Херцеговине.

Дрво прерађивачка индустрија и производња намјештаја су индустријске гране које су у протеклим годинама давале значајан допринос расту индустријске производње и извоза из БиХ. Међутим током прва три мјесеца ове године дрво-прерађивачка индустрија у оба БиХ ентитета биљежи велики пад производње. Тако је пад производње производа од дрвета у РС-у износио скоро 50%, док је ФБиХ забиљежен пад од 29,5%. Усљед недостатка наруџби у одређеним предузећима на територији ФБиХ дошло је и до пада запослености, тако је стопа запослености у дрво-прерађивачкој индустрији нижа за 20% у односу на први квартал 2008. године. Производња намјештаја такођер биљежи пад од 33,6% у ФБиХ, док је пад у РС-у незнатно нижи и износио је 25,3%.

Значајан пад производње десио и у текстилној индустрији на нивоу цијеле БиХ. Тако је у првом кварталу 2009. године у ФБиХ текстилна индустрија забиљежила пад производње од 35%, док је пад у РС-у износио 36%. И поред смањења увоза прехранбених производа у БиХ током првог квартала 2009. године, прехранбена индустрија у БиХ такођер биљежи слабије резултате у односу на претходну годину. Производња хране и пића умањења је за 12% у ФБиХ односно за 8% у РС-у.

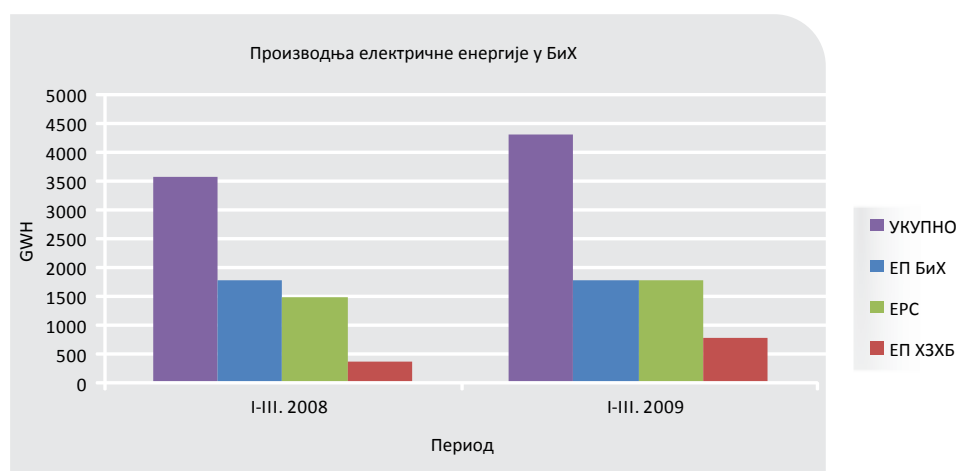
На основу ових показатеља може се констатовати да је криза прерађивачке индустрије у БиХ узрокована прије свега слабљењем иностраних тржишта и падом потражње за БиХ производима у свијету. Тако је за очекивати да би пакети мјера за превазилажење кризе у свијету бар дјелимично могли довести до опоравка иностраних тржишта, што би повећало потражњу за БиХ производима и резултирало благом стабилизацијом прерађивачке индустрије у БиХ.

Електроенергетски сектор

Енегетски сектор у Босни и Херцеговини који укључује руднике и производњу електричне енергије из године у годину наставља свој позитивни допринос индустријској производњи у БиХ. Поред чињенице да економска криза погађа све сегменте БиХ привреде па тако и овај, енергетски сектор у БиХ наставља позитиван тренд раста и у првом кварталу 2009. године. Рудници угља у ФБиХ у првом кварталу 2009. забиљежили су повећање производње од 6,1% у односу на први квартал 2008. С друге стране сектор рударства у РС-у ипак трпи посљедице економске кризе у којој се налази БиХ привреда и забиљежио је пад производње од 28,3%. Разлог томе је криза металне индустрије што се резултирало смањењем производње у руднику АрцелорМиттал Приједор.

Према подацима ДЕРК-а у првом кварталу 2009. године производња електричне енергије у Босни и Херцеговини увећана је за 20,5% у односу на први квартал 2008. Стабилна хидролошка ситуација те несметан рад термоенергетских постројења резултирао је повећањем производње у сва три предузећа на територији БиХ. Највећи раст производње десио се у ЕПХЗХБ која је у првом кварталу 2009. удвостручила производњу у односу на исти период претходне године.

Графикон 2: Производња електричне енергије

Извор: ДЕРК

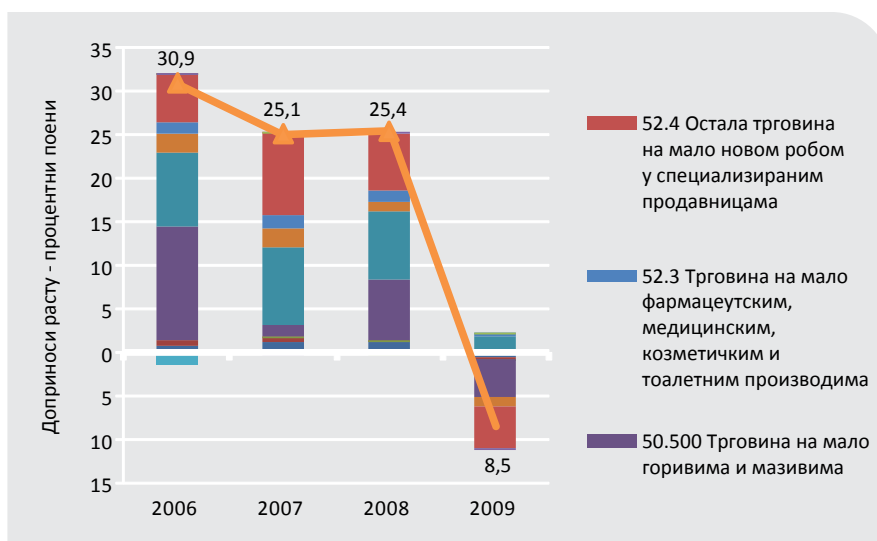
Током првог квартала 2009. године укупна потрошња електричне енергије у БиХ незнатно је повећана у односу на први квартал претходне године. Док сектор домаћинства биљежи повећање потрошње од 9,6%, потрошња у индустрији је смањена за скоро 25%, што је и разумљиво с обзиром на пад индустријске производње током првог квартала 2009. године.

Побољшање производње електричне енергије на нивоу цијеле БиХ, те самањена потрошња у индустрији резултирали су вишком енергије која је пласирана на инострана тржишта. Тако је током првог квартала 2009. дошло до повећања извоза електричне енергије од скоро 90% у односу на исти период прошле године. Побољшање производних капацитета у предузећу ЕПХЗХБ, те смањена потрошње електричне енергије у индустрији резултирали су падом увоза електричне енергије у првом кварталу од 7,7%.⁵

Малопродаја

Слабљење расположивог дохода, пад обима вањске трговине и инвестиција, те пад малопродајних цијена горива су били главни фактори који су довели до пада промета БиХ малопродаје од 8,5% г/г у првом тромјесечју, односно реалног пада од 10,1% (дефлационисано уз помоћ CPI). Овим је, слично као код грађевинарства, прекинут тренд снажног раста из ранијих година. Најзначајнији пад се десио у области трговине горивима и мазивима, грађевинским материјалом и трајним потрошним добрима, док је раст трговине живежним намирницама био знатно успорен. Ово се, обзиром на велику увозну зависност БиХ економије, у великој мјери рефлектовало кроз пад вриједности увоза хране, нафте, одјеће, обуће, намјештаја, аутомобила и других готових производа.

Графикон 3: Структура раста (г/г) промета БиХ малопродаје у К1

Извори: ентитетски заводи за статистику

Пад расположивог дохода је у највећој мјери угрозио потрошњу трајних потрошних добара. То се јасно види кроз знатан пад промета малопродаје електричних апарата (-12% г/г), намјештаја (-23,3% г/г), моторних возила (-16,4% г/г) и сл. Поред тога, благи пад дугорочних кредита домаћинстава⁶ на крају првог квартала у односу на крај 2008. године је додатно угрозио трговину трајних потрошних добара. Коначно, пад расположивог дохода је кроз трговину живежним намирницама знатно успорио раст промета у неспецијализованим продавницама који је након константног пораста од преко 20% у ранијим годинама у првом тромјесечју ове године порастао свега 5,7% г/г.

⁵ ДЕРК-Државна регулаторна комисија за електричну енергију.

⁶ Обзиром да је стагнација и опадање отпочело тек почетком 2009. године стање кредита домаћинстава на крају првог тромјесечја у поређењу са истим периодом претходне године је још увијек у порасту.

Снажан пад инвестиција и грађевинарства је довео до наглог пада трговине грађевинским материјалом од 28% г/г у првом тромјесечју 2009. чиме је дефинитивно прекинут тренд снажног раста од преко 20%. Заједно са поменути падом трајних потрошних добара, грађевински материјал представља главни узрок пада промета остале трговине на мало новом робом у специјализираним продавницама од 20,6% г/г у првом кварталу 2009. године.

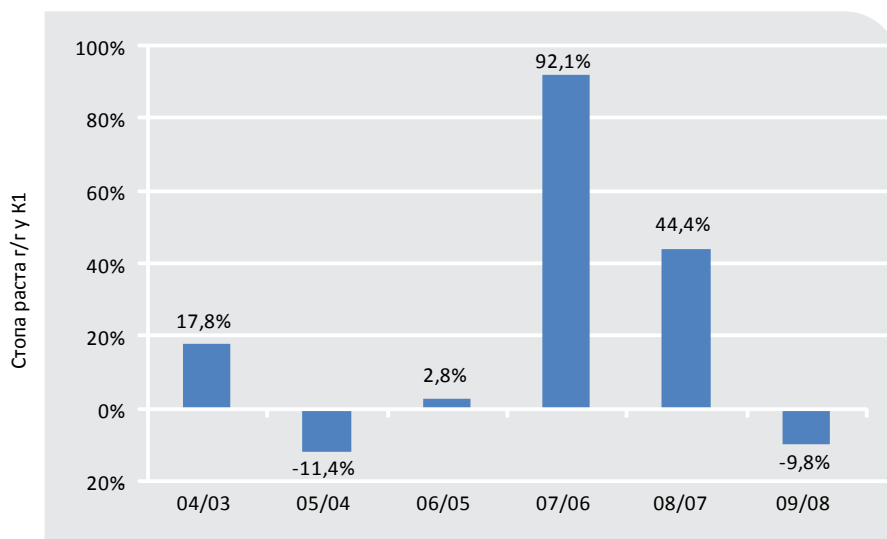
Смањење обима вањске трговине, робног транспорта и приватних инвестиција је знатно умањило тражњу за превозним средствима. Пад тражње за аутомобилима је додатно ојачан падом расположивог дохода што је знатно ослабило тражњу за трајним потрошним добрима. Ово је у првом тромјесечју 2009. године довело до пада увоза цестовних возила од 26% г/г, те пада малопродаје моторним возилима на мало од 16,4% г/г. Поред тога што је ослабио тражњу за аутомобилима снажан пад цестовног транспорта роба од преко 16% г/г у првом тромјесечју је такође знатно ослабио тражњу за горивом. Ово је у комбинацији са знатним падом малопродајних цијена горива узроковало снажан пад промета моторним горивима и мазивима у првом тромјесечју од 19% г/г. Графикон 2 јасно илуструје да је пад ове категорије заједно са малопродајом у специјализованим продавницама био главни фактор пада укупног промета БиХ малопродаје у првом тромјесечју 2009 године.

Грађевинарство

Општи пад економске активности у БиХ праћен падом оптимизма је заједно са отежаним финансирањем инвестиција понајвише довео до пада грађевинске активности у првом кварталу 2009. када је забиљежен пад вриједности грађевинских радова од 9,8% г/г (Графикон 4). Овим је дефинитивно завршена грађевинска експанзија из ранијих година ношена снажним економским растом. Најзначајнији пад се десио у области високоградње и то прије свега нестамбених зграда, које су углавном везане за обављање привредних дјелатности. Поред тога, пад јавних прихода у првом тромјесечју је знатно угрозио јавне радове у ФБиХ што је довело до незнатног пада нискоградње. Посматрано територијално, пад се десио у ФБиХ (-16,7% г/г) док је у РС највише захваљујући цестовној инфраструктури забиљежена стагнација (скроман раст 2,4% г/г).

Свјетском кризом узрокован нагли пад вањске трговине у првом тромјесечју је у највећој мјери означио пад укупне привредне дјелатности и општег пада оптимизма у БиХ економији. При томе је пад извоза и индустријске производње дестимулисао инвестирање у производне дјелатности, док је пад увоза, долазака домаћих и страних туриста, те пад унутрашње трговине углавном дестимулисао инвестирање у услужне и пословне дјелатности. Ситуација је додатно отежана све оскуднијим изворима финансирања инвестиција. Одсуство директних страних улагања у првом тромјесечју, те стагнација кредита нефинансијским приватним предузећима у односу на крај 2008. представљају неке од главних показатеља. Поменути фактори су понајвише довели до пада вриједности изградње нестамбених зграда од 14,2% г/г у првом тромјесечју 2009. Ово је заједно са стамбеним зградама био главни сегмент укупног пада вриједности грађевинских радова у БиХ. Несумњиви пад расположивог дохода домаћинства је ослабио тражњу за стамбеним објектима што је на крају довело до наглог пада вриједности изградње стамбених зграда (од 20,1% г/г) у првом кварталу 2009. Овоме је додатно допринио до сада незабиљежени⁷ пад стања стамбених кредита (од 1%) у првом тромјесечју ове године у односу на претходни квартал.

⁷ Стамбени кредити биљеже константан раст у односу на претходни квартал још од трећег тромјесечја 2005. када почиње ДЕП-у доступна временска серија

Графикон 4: Стопе раста вриједности извршених БиХ грађевинских радова у првом тромјесечју

Извори: ентитетски заводи за статистику

За разлику од високоградње која биљежи нагли пад у оба ентитета, нискоградња се различито понашала у ФБиХ и РС што је на крају резултирало њеним незнатним падом (-1,9% г/г). Криза ликвидности владиног сектора у ФБиХ је угрозила динамику укупних јавних расхода па према томе и јавних инвестиција у цестовну инфраструктуру. Вриједност цестовне изградње у ФБиХ је у првом тромјесечју опала за 15,5% у односу на прво тромјесечје 2008. С друге стране, изградња цеста у РС је расла стопом од 15,5% г/г обзиром да је ликвидност у овом ентитету била знатно мање погођена ослабљеним јавним приходима у првом тромјесечју.

Тржиште рада

Тржиште рада БиХ у периоду јануар-март 2009. године обиљежава постепен мјесечни пад броја запослених лица (0,3% м/м) праћен мјесечним повећањем броја незапослених лица (0,5% м/м). Основни фактори који су утицали на овакво кретање броја запослених у БиХ је снажан пад извоза као и производње прерађивачке индустрије у посматраном периоду. У првом кварталу је евидентан и даље нешто значајнији раст нето плата (11,6%) са јавним сектором који и даље остварује најбржи раст плата. Пензије у БиХ су усљед споријег раста прихода од доприноса оба ентитетска ПИО/МИО Фонда у номиналном износу остале на истом нивоу као на крају 2008. године што се одразило на нешто спорији годишњи раст пензија у првом кварталу 2009. године.

Запосленост

Просјечан број запослених у БиХ у К1 2009. је износио 725,9⁸. У посматраном кварталу број запослених лица се из мјесеца у мјесец постепено смањивао (0,3%). Према привременим подацима о броју запослених у БиХ у марту 2009. године у односу на фебруар исте године број запослених је највише смањен у подручју *прерађивачке индустрије* (1,1% м/м) те *грађевинарства* (1% м/м) што је посљедица пада индустријске производње, те обима грађевинских радова у БиХ. Званична стопа незапослености у БиХ у марту мјесецу је износила 40,5%.

Анализа ентитета⁹ је показала знатно спорији раст броја запослених што говори да се утицај економске кризе полако почео одражавати и на тржиште рада БиХ. У ФБиХ просјечан број запослених у К1 2009. је износио 428,1 хиљада лица, односно само 0,6% више у односу на К1 2008.

⁸ Подаци за први квартал 2009. године су привремени. Битно је напоменути да неконзистентност са ентитетским подацима у броју запослених је настала усљед промјене пондера у структури број запослених у БиХ.

⁹ Подаци о броју запослених у РС у марту 2009. године нису били доступни у вријеме писања економских трендова.

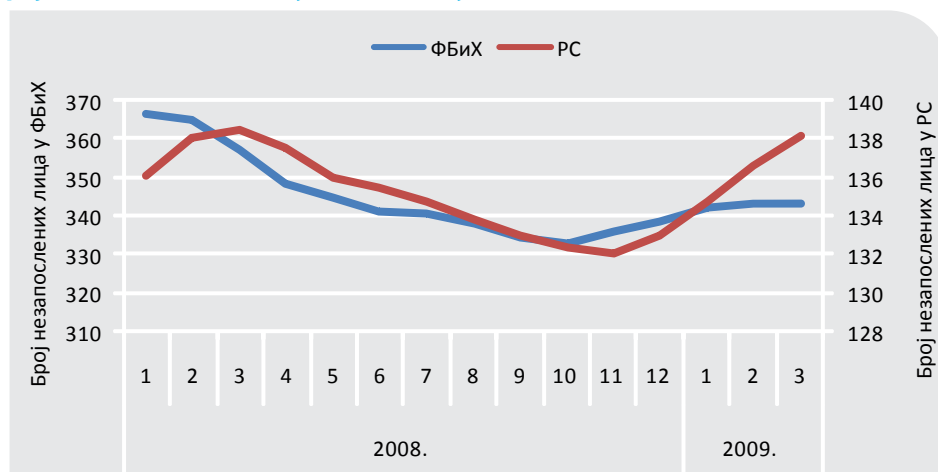
године. Међутим поређењем К1 2009. са К4 2008. евидентиран је пад броја запослених лица од 1,1%. Важно је напоменути да је стопа раста броја запослених лица знатно спорија у односу на прво тромјесечје 2008. када је забиљежен снажан раст броја запослених (7,9%). У мјесецу марту годишња стопа промјене броја запослених у ФБиХ је имала негативну вриједност од 0,2%. Пад индустријске производње у ФБиХ као и извоза у К1 2009. допринијео је да се број запослених у марту 2009. године у *прерађивачкој индустрији* смањи за 5,9% г/г која уједно запошљава највећи број укупно запослених лица у ФБиХ. У посматраном мјесецу број запослених у *индустрији за прераду дрвета* смањен је за 19,6% г/г, те у *производњи производа од метала* 8%. *Трговина* као друга област са највећим бројем запослених у ФБиХ је такође у марту остварила пад броја запослених лица (0,3% г/г), али и *грађевинарство* (2,3% г/г). С друге стране јавни сектор, у коме је запослено око 30% укупног броја запослених, је допринијео да број запослених у ФБиХ задржи минималан тренд раста у К1 2009. На тај начин стопа незапослености у ФБиХ је остала изразито висока и у посматраном периоду износила 44,5%.

Незапосленост

Просјечан број незапослених у БиХ у првом кварталу 2009. године је износио 491,2 хиљада лица што је за 4,5% мање у односу на први квартал 2008. године. Иако се број незапослених лица у БиХ у годишњем поређењу и даље смањује, евидентно је да број незапослених из мјесеца у мјесец постепено расте од новембра 2008. године (0,7% м/м). Тако је број незапослених лица од децембра 2008. године до марта 2009. године увећан за око 10 хиљада лица. Тиме је број незапослених лица у БиХ у К1 2009. у односу на К4 2008. повећан за 2,3%.

Оба ентитета у БиХ су такође забиљежила смањење броја незапослених лица у поређењу са првим кварталом 2008. године захваљујући високој негативној стопи промјене из 2008. године, док су мјесечне стопе промјене биле позитивне. У ФБиХ је у првом кварталу 2009. године на заводу на запошљавање регистровано 342,9 хиљада незапослених лица што је мање за 5,5% г/г, док је у РС забиљежено 136,5 хиљада незапослених лица са смањењем од 0,8% г/г. Поређењем броја незапослених у К1 2009. са К4 2008. евидентно је повећање незапослених лица (ФБиХ 2%, РС 3%). У евиденцији новопријављених у ФБиХ у 2009. години највећи раст су забиљежиле категорије КВ стручна спрема и средња стручна спрема. У РС највећи број новопријављених на биро је био у категорији технолошког вишка те престанак рада на одређено вријеме што би могао бити показатељ већ присутног пада економске активности у БиХ.

Графикон 5: Број незапослених лица у ФБиХ и РС (у хиљадама)

Извор: Завод за запошљавање ФБиХ и РС

Плате

Значајан раст плата из 2008. године настављен је и у првом кварталу 2009. Просјечна нето плата у БиХ у првом тромјесечју 2009. године износила је 788 КМ и за 11,6% је већа у односу на К1 2008. Раст плата је знатно успорен ако упоредимо плате из К1 2009. у односу на К4 2008. и износи само 0,4%. Наведени номинални раст плата је праћен стабилном стопом инфлације па је разлика између номиналних и реалних плата значајно смањена (графикон испод). Реални раст нето плате у БиХ у К1 2009. је износио 9,9%. У анализи приватног и јавног сектора евидентно је да плате у јавном сектору и даље брже расту од плата у приватном сектору (13,8% вс. 9,7%) што је увећало разлику између плата у овим подручјима дјелатности. Тиме је јавни сектор имао главни допринос поменутој стопи раста нето плата у БиХ. Са ентитетског аспекта просјечна нето плата у оба ентитета у К1 2009. је била готово иста (РС 789 КМ, ФБиХ 790 КМ) стим да је стопа раста нето плата била нешто већа у РС (табела у прилогу економских трендова).

Према стандардној класификацији дјелатности најбржи раст нето плата у БиХ забиљежен је већ традиционално у *јавној управи* (15,8%), *здравству* (12,1%) и *образовању* (12,8%), док су сектори *снабдијевање електричном енергијом*, *грађевинарство* и *трговина* (11%) у оквиру приватног сектора остварили најбржи раст плата у првом тромјесечју 2009.

Графикон 6: Номиналне и реалне нето плате у БиХ (у КМ)

Извор: Агенција за статистику БиХ

Пензије

Просјечан број пензионера у БиХ у првом тромјесечју 2009. године је имао исту стопу раста као у 2008. години. Тако је у К1 2009. године у БиХ регистровано 552,2¹⁰ хиљада пензионера што је за 4,3% више у односу на К1 2008. године. Раст пензија у првом кварталу је знатно спорији у односу на први квартал 2008. године (табела испод). Просјечна пензија у БиХ у првом кварталу 2009. године је износила 339¹¹ КМ и већа је за 9,9% у односу на исти период 2008. године. При поређењу просјечне пензије из К1 2009. са пензијом из К4 2008. примјетно је да је просјечна пензија остала иста односно да је раст просјечне пензије био 0%. Томе је допринијео знатно спорији раст броја запослених који уплаћују доприносе у ентитетске пензионе фондове, умањујући приходе из којих се финансирају пензије. Наиме, у ФБиХ број запослених (осигураника) који плаћају приходе од доприноса је порастао за само 1,5% у односу на К1 2008. и тиме су приходи од доприноса расли стопом упола мањом од стопе из К1 2008. године. У РС број осигураника се увећао за 0,7% за исти

¹⁰ Укупан број пензионера чине сви пензионери који су настањени на територији БиХ као и изван БиХ а примају пензије из БиХ.

¹¹ Просјечна пензија у БиХ је израчуната на основу ентитетских нивоа пензија пондерисаних односом укупног броја пензионера у сваком од ентитета и Дистрикту Брчко.

период а приходи расли стопом од 17% која је за трећину мања у односу на исти период 2008. године.

Номинални и реални раст пензија у 2009. години се није много разликовао услед ниске стопе инфлације у БиХ. Бржи раст пензија у РС је умањио разлику између просјечних ентитетских пензија на 26 КМ што је знатно мање у односу на К1 2008. када је разлика износила 60 КМ. У ФБиХ просјечна пензија у К1 2009. је износила 348 КМ, док је у РС просјечна пензија износила 322 КМ. Минималне пензије у оба ентитета су остале исте као у децембру 2008. године.

Табела 1: Номинални раст пензија у БиХ, ФБиХ и РС

	БиХ	ФБиХ	РС
Номинални раст пензија			
I-III 2007.	10,3%	15,3%	1,5%
I-III 2008.	25,7%	24,5%	27,7%
I-III 2009.	9,9%	5,3%	18,9%
Реални раст пензија			
I-III 2007.	9,4%	14,2%	1,0%
I-III 2008.	18,0%	16,6%	20,3%
И-ИИИ 2009.	8,1%	3,2%	17,5%

Извор: Завод за МИО/ПИО ФБиХ, Фонд ПИО РС, ДЕП калкулације

II ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ

Сектор јавних финансија, као и остали сектори у БХ економији трпи посљедице кретања на глобалној сцени у виду свјетске рецесије узроковане глобалном економско-финансијском кризом из друге половине 2008. године. С друге стране, у развијеним и у земљама у развоју сектор јавних финансија дуго није био важнији и значајнији као бастаион одбране од негативних ефеката кризе. Ипак, релативно компликована фискална структура у БиХ је, између осталих, узрок одгођеног и успореног реаговања у циљу ублажавања посљедица негативних економских кретања као и супротстављања проблемима у самом сектору јавних финансија с којим се БиХ сусреће. Први квартал 2009. године са стране јавних прихода карактеришу наставак тренда опадања прихода од индиректних пореза који се прикупљају на ЈР УИО, изражене флукуације у домену директних пореза узроковане реформским процесима у овој области док подаци о извршењима буџета у 2008. години показују директан резултат слабијег остварења прихода у виду високог оствареног дефицита у ФБиХ и РС (покривен дефицит) те суфицита буџета у Институцијама БиХ.

Индиректни порези

Према подацима Управе за индиректно опорезивање, укупни индиректни порези су остварили пад у првом кварталу 2009. године од 12,6% у односу на први квартал претходне године, а исти је узрокован падом прикупљених прихода у главним категоријама, првенствено ПДВ-а. Потребно је нагласити да је ово период у којем се по први пут од успостављања УИО биљеже негативне стопе раста прихода од индиректних пореза. Такођер, узимајући у обзир значај ове категорије пореза у укупном фискалном систему БиХ те изузетној осјетљивости јавних финансија на кретања у домену ових пореза, наведени негативан раст представља упозорење свим нивоима власти за потребом ребаланса буџета и структурним промјенама које ће водити ка смањењу расхода на свим нивоима и рационализацији јавне потрошње уопће. Наведено се дјелимично покушава извести увођењем мјера штедње у свим буџетским јединицама у којима је то могуће – на државном нивоу, нивоу ентитета, кантона и опћина.

Табела 2: Прикупљени индиректни порези у првом кварталу 2005.-2009. (у милионима КМ)

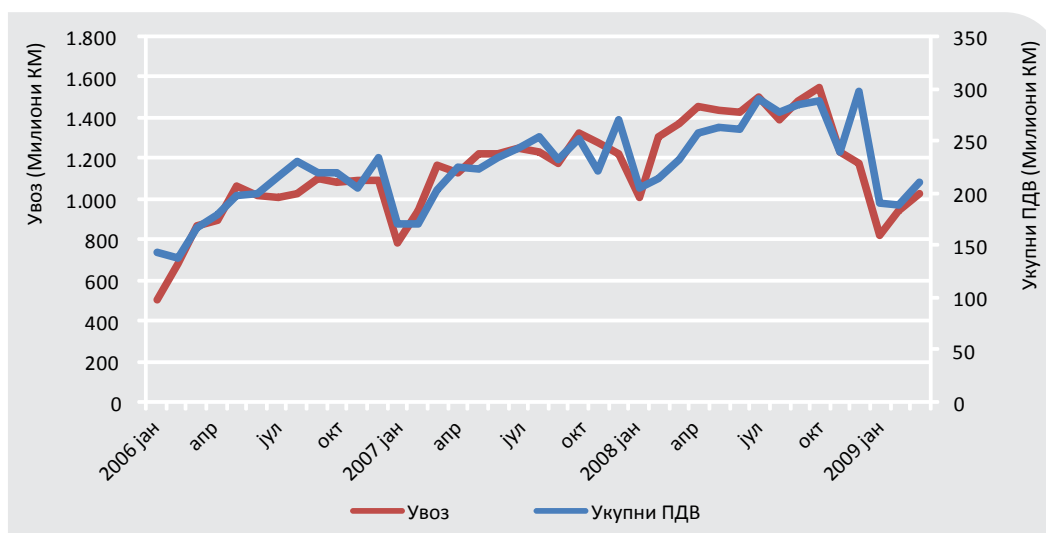
	К1 2005.	К1 2006.	К1 2007.	К1 2008.	К1 2009.
Индиректни порези од чега	687	769	906	1.054	921
ПДВ12	375	445	544	651	589
Царине	114	105	129	161	83
Акцизе	162	183	194	202	209
Путарине	36	36	39	40	40

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

12 Подаци о ПДВ-у су преузети из Националне пријаве УИО, која приказује нето ПДВ прихода на обрачунској основи.

У првом кварталу 2009. године остварен је пад прихода од ПДВ-а од око 6,1% бруто или око 9,5% према националној пријави БиХ у односу на први квартал 2008. године. Учешће увозног ПДВ-а у структури укупног је у просјеку око 80%, па су ови приходи смањени првенствено због кретања у вањско-трговинској сфери тј. високом негативном стопом раста увоза у првом кварталу 2009. године што ће се итекако одразити на планиране буџете свих нивоа власти гдје су у структури укупних прихода најзначајнији управо приходи од ПДВ-а. На графику испод је приказано кретање у укупно прикупљеном ПДВ-у и увозу, те је уз очиту зависност ове двије категорије, јасно видљива узрочно-посљедишна веза пада прихода у првом кварталу 2009. године.

Графикон 7: Однос увоза и укупних прихода од ПДВ-а у периоду јануар 2006. – март 2009.

Извор: УИО и БХАС

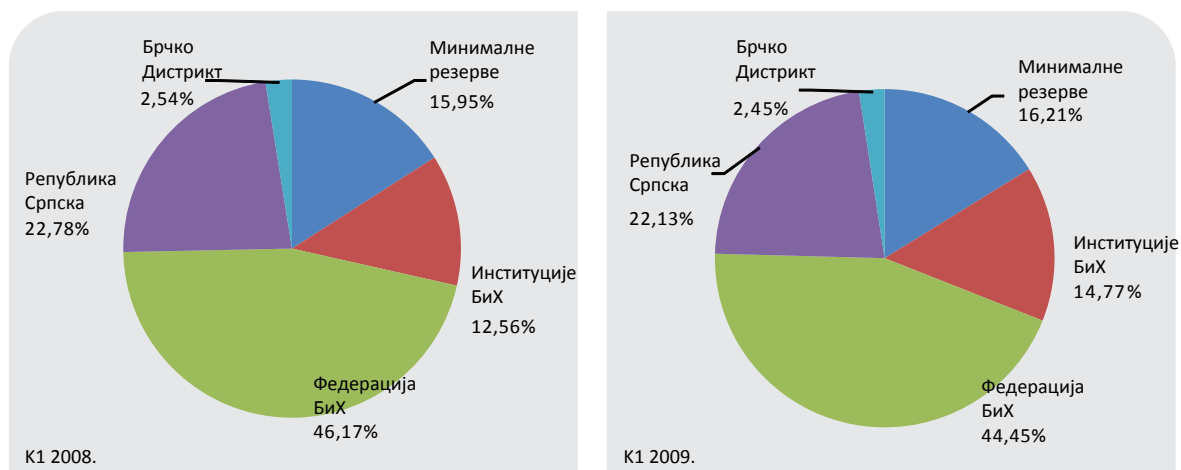
Пад прихода од царина од 48% у првом кварталу 2009. у односу на први квартал 2008. године узрокован је прије свега ступањем на снагу Привременог споразума о трговини и трговинским питањима између БиХ и ЕУ као резултата потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ почетком јула 2008. године који подразумева постепено укидање царина и смањење осталих нефискалних дајбина при увозу за производе из ЕУ. Други значајан разлог смањених прихода од царина у посматраном периоду представља смањен обим вањске трговине, тачније увоза у К1 2009. због успоравања економске активности у БиХ као и у свијету под дејством глобалне економско-финансијске кризе (више информација у поглављу о вањској трговини). Како је наведено у претходним извјештајима, ефекти либерализације трговине који се огледају у смањењу прихода од царина би у будућности требали бити компензирани повећањем прихода од акциза.

Наиме, акцизе би у будућем периоду, уколико се усвајањем Измјена и допуна Закона о акцизама у БиХ па тиме и усаглашавањем модела и висине акциза са земљама у окружењу уведу модалитети обрачуна акциза у складу са европским праксама и регулативом, требале ублажити негативан раст у укупно прикупљеним индиректним порезима те генерирати додатних 170 милиона КМ прихода на годишњем нивоу. У првом кварталу 2009. године, акцизе и даље биљеже успоравање стопе раста те расту стопом од 3,3% у односу на претходни квартал у којем је стопа раста г/г износила 4,1%. Према УИО, у К1 2009 су само приходи од увозних акциза мањи за 9,5% у односу на К1 2008., а као главни узрок наводе се смањен увоз нафтних деривата, али и смањење цијена нафте на свјетском тржишту.

У складу са одлуком о привременим коефицијентима из јуна 2008. године, а на основу усвојене нове методологије расподеле средстава са ЈР УИО о чему је детаљније писано у претходним публикацијама, корисницима је у првом кварталу 2009. године распоређено 1,186 милијарди КМ. Као и у прикупљању, тако је и у расподјели прихода по први пут од оснивања УИО дошло до смањења износа средстава па је наведени распоређени износ за 9,62% мањи у односу на К1 2008.

године. Након издвајања средстава за минималне резерве од 192,3 милиона КМ што представља смањење у односу на К1 2008. од 8,2% те распоређивања 175,2 милиона КМ на рачун Институција БиХ што представља повећање у односу на К1 2008. од 6,3%, распоређена су средства Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко Дистрикту те су она мања за 13,0%, 12,2% и 12,7% у односу на К1 2008. године, респективно. На графикону је приказна поменута расподела средстава са ЈР УИО.

Графикон 8: Распоређени приходи од индиректних пореза у првом кварталу 2008. и 2009.

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

Имајући у обзир велики значај који индиректни порези заузимају у структури јавних прихода па самим тим и изразиту зависност свих нивоа власти од развоја и кретања у домену истих, потребно је истаћи да оваква фрагилност система захтијева висок степен приправности и спремности одговорних да се на било какве веће поремећаје или пријетње правовремено реагује, онолико колико то дозвољава компликовано устројство јавних финансија у БиХ те да се рационализира свеукупна јавна потрошња

ДИРЕКТНИ ПОРЕЗИ

Прикупљени директни порези у К1 2009. године

У табели доље су приказани прикупљени приходи од директних пореза и доприноса у ФБиХ и РС у првом кварталу 2009. године.

Табела 3: Приходи од директних пореза и доприноса у К1 2008. и К1 2009. године (у милионима КМ)

	ФБиХ			РС		
	К1 2008.	К1 2009.	%	К1 2008.	К1 2009.	%
Доприноси	465,0	488,3	5,0%	213,5	274,4	28,6%
ПИО	255,7	283,5	10,9%	121,4	143,0	17,8%
Здравство	184,2	181,2	-1,7%	77,7	115,0	48,8%
Незапослени	25,1	23,6	-6,0%	4,9	5,6	15,0%
Дјечија заштита	-	-	-	9,5	10,9	14,1%
Директни порези	258,1	245,9	-4,7%	201,9	193,7	-4,1%
Порез на плату	57,2	34,1	-40,4%	35,9	30,9	-14,0%
Порез на добит	24,1	28,0	16,1%	46,9	58,8	25,4%
Порези грађана	43,2	27,8	-35,8%	18,8	13,2	-24,4%
Остали порези, таксе, казне и накнаде	133,5	155,9*	16,8%	101,6	90,8	-10,7%
Тотал	723,1	734,1	1,5%	415,4	468,1	12,7%

Извор: Пореска управа РС и Пореска управа ФБиХ, *процјена ДЕП

Кретања у наплати директних пореза у оба ентитета су одређена првенствено ступањем на снагу нових ентитетских закона у овој области од 1.1.2009. године који су презентирани у слиједећем дијелу овог извјештаја. Укупни директни порези прикупљени у ентитетским порезним управама расли су по стопи од 6% од чега је раст у ФБиХ 1,5%, а у РС 12,7%.

Тако су у ФБиХ укупни директни порези и доприноси расли стопом од 1,5% у првом кварталу 2009. у односу на исти период претходне године. Укупни доприноси су расли стопом од 5%, док су новим законом реформисани порези грађана и порез на плату забиљежили негативне стопе раста. Ова кретања су примарно узрокована чињеницом да се ради о почетној фази примјене нових закона. Позитиван раст, за разлику од кретања у 2008. години биљеже такођер приходи од реформисаног пореза на добит – расту по стопи од 16,1%. Отпочињањем процеса фискализације и у ФБиХ се отвара простор за повећање прихода од директних пореза као и за већу организираност система директних пореза у овом ентитету.

Такођер, у РС су видљиве последице почетка примјене измијењених закона - директни порези су мањи за 4,1%. Позитиван тренд раста је задржан само у области пореза на добит гдје су приходи већи за 25,4% у односу на исти период претходне године. Такођер, и даље високе стопе раста биљеже укупни приходи од доприноса (28,6%). Према плановима владе РС, раније отпочети процес фискализације би, заједно са осталим реформама, требао допринијети повећању прихода од директних пореза од око 20% на годишњем нивоу.

Нови ентитетски закони о порезу на доходак и Закон о порезу на доприносе

Од 1. јануара 2009. годину су у оба ентитета ступили на снагу нови закони о порезу на доходак и доприносима.

Република Српска је реформу опорезивања дохотка започела још 2007. године када је ступио на снагу Закон о порезу на доходак, који је увео прогресивни систем опорезивања, са стопама од 10 и 15% и ослобођењем плаћања пореза у износу од 12 минималних годишњих плата. Новим измјенама и допунама закона о порезу на доходак у Републици Српској, које су на снази од 1.1.2009. године, смањена је стопа пореза са 10% на 8% (иако је у нацртној верзији закона била

предвишена стопа од 10%, чиме би се ентитетске стопе хармонизирале, што би било пожељно са становништва бриближавања економског простора у БиХ), а прогресивна стопа пореза на доходак од 15% је укинута. Такође примјеном ових измјена Закона о порезу на доходак и Закона о доприносима обезбијеђен је прелаз на бруто модел приликом обрачуна плате, пореза и доприноса, док је неопорезиви доходак повећан на 300 КМ, што је у складу са прописима о висини неопорезивог дохотка у ФБиХ.

У Федерацији БиХ нови Закон о порезу на доходак и Закон о доприносима су на снагу ступили 1.1.2009. године. Ови закони поједностављују до сада изнимно компликован и обиман порески систем у ФБиХ (сваки кантон је имао своје прописе) и обезбјеђују праведнији и изједначенији начин опорезивања свих врста дохотка грађана ФБиХ у односу на досадашње кантоналне прописе. Овим прописима уводи се стопа пореза на доходак од 10% и неопорезиви дио плате од 300 КМ.

Укупни трошкови радне снаге су релативно високи, нарочито у ФБиХ, гдје ће увођењем нових система опорезивања дохотка и доприноса у 2009. чак доћи по повећања пореских оптерећења за натпросјечне плаће у односу на претходни систем. Наиме, за упосленике у ФБиХ без личних одбитака долази до повећања укупних пореза и доприноса на радну снагу у односу на претходни систем за све упослене са платом изнад 600 КМ (у претходном систему у ФБиХ укупни порези и доприноси на радну снагу износили су око 69% нето плате). С друге стране, за упосленике у РС без личних одбитака долази до повећања укупних пореза и доприноса на радну снагу у односу на претходни систем за све упослене са платом изнад 750 КМ (у претходном систему у РС укупни порези и доприноси на радну снагу износили су око 52% нето плате). Међутим, потребно је узети у обзир да се у РС у бруто плату урачунава и регрес, топли оброк и додаци на услове рада, што у ФБиХ није случај. На крају, у РС је уведено и плаћање доприноса у износу од 3,75% за здравствено осигурање на пензије, које су у ФБиХ ослобођене плаћања пореза и доприноса.

Иако су недавно усвојени закони у области директних пореза приближили ентитетске системе директног опорезивања, у будућем периоду примат и даље задржава потреба дјеловања на даљњој хармонизацији система директних пореза у ФБиХ, РС и БД како би се пореско оптерећење грађана и фирми уједначило на нивоу државе (или бар изједначиле основице и стопе за израчун пореза на доходак и доприноса, као и буџетске субвенције ванбуџетским фондовима¹³ у свим дијеловима БиХ), поједноставиле пореске процедуре, даље смањило пореско оптерећење радне снаге (према међународном искуству, може се очекивати да ће смањење пореског оптерећења радне снаге резултирати повећање пореске основице), смањила незапосленост, те ојачао јединствени економски простор у БиХ.

Такођер, у 2009. години је потребно посебно обратити пажњу на чињеницу да се у ФБиХ новим законом о порезу на доходак нису учинили неважећим кантонални прописи, што је рјешење које је првобитно планирано, већ је наведено да су «кантони дужни ускладити одредбе својих закона о порезима које се односе на: утврђивање и плаћање пореза на добит физичких лица која самостално обављају дјелатност, порез на приходе од имовине и имовинских права, порез на приходе од ауторских права, патената и техничких унапређења, порез на добитке од игара на срећу, порез на приходе од пољопривредне дјелатности и порез на укупан приход физичких лица». Ово ће захтијевати блиско праћење усаглашавања кантоналних прописа.

У наредном периоду фискална политика ће, поред неопходног ограничења текућих расхода, морати бити усмјерена и на активнији и ефикаснији рад инспекцијских органа у прикупљању пореза и доприноса. Само таква фискална политика може резултирати дугорочном консолидацијом фискалне позиције, како у БиХ у цјелини, тако и у сваком од њених ентитета.

¹³ Иако су пореска оптерећења радне снаге знатно виша у ФБиХ него у РС (и након ступања на снагу нових законских рјешења у 2009. години), фондови у РС имају потребе далеко веће од властитих извора средстава, због чега им се обезбјеђују додатни извори средстава путем трансфера из буџета РС. У 2008. години од укупних прихода ПИО фонда РС од 695 милиона КМ, 155 милиона КМ је представљало трансфер из буџета РС.

ИЗВРШЕЊА БУЏЕТА ЦЕНТРАЛНИХ НИВОА ВЛАСТИ

Централни нивои у 2008. години

Како у моменту завршетка припреме ове публикације подаци Централне банке БиХ о консолидованом извршењу буџета на нивоу БиХ нису доступни, у овом дијелу ће се пажња посветити кратком осврту на годишње/квартално извршење буџета централних нивоа власти.

У извршењу буџета за 2008. годину у **Федерацији БиХ** је остварен мањак прихода над расходима од чак 337,8 милиона КМ што је дефицит од скоро 18% буџета за 2008. годину. Укупно су остварени приходи од 1,338 милијарде КМ што је смањење од 2,6% у односу на 2007. годину те расходи од 1,676 милијарди КМ што представља повећање од 12,6% у односу на 2007. годину.

Основне карактеристике извршења буџета ФБиХ су условљене слиједећим чињеницама: приходи су планирани оптимистично при усвајању ентитетског буџета за 2008. годину, расходи у виду обавеза преузетих у буџету првенствено у области трансфера појединцима су дугорочно неодрживи, а буџет је итекако осјетљив на кретања у домену прихода од индиректних пореза. У овим чињеницама теба тражити и оправдање буџетског дефицита. Наиме, проценат остварења прихода у односу на ребалансом планиране је само 73,0% док је остварење расхода 91,4%, па разлика од 18,4 процентна поена представља наведени мањак. Низак степен остварења укупних прихода је резултат првенствено амбициозног планирања индиректних пореза: иако су остварени приходи федералног буџета распоређени са ЈР УИО за 4,1% виши у односу на исте приходе из 2007. године, проценат остварења у односу на план је 85,8% или чак 181,1 милион КМ. У категорији прихода је низак степен остварења, између осталих, забиљежен и код непорезних прихода (75,7% или 67,0 милиона КМ мање од плана) и у финансирању код прихода од приватизације (0,2% или 32 милиона КМ мање). На страни расхода највећи степен остварења у односу на реструктурирани буџет за 2008. годину имају расходи за Плаће и накнаде трошкова запослених (106,4%), капитални грантови (104,2%) и текући трансфери (94,9%). Највећи раст у односу на 2007. годину забиљежен је у категоријама Плаће и накнаде трошкова запослених (32,2%), издаци за материјал и услуге (14,%) и текући трансфери (13,0%).

Санација дефицита из 2008. године ће се у 2009. покушати остварити из неколико извора: распоредом средстава од сукцесије у износу од 110,5 милиона КМ, позајмице од Дирекције за цесте и Цивилне заштите ФБиХ од 31 милион КМ те задуживањем код домаћих комерцијалних банака у износу од 154 милиона КМ. Према расположивим информацијама, наведено задужење у виду кредита код конзорција домаћих банака подразумијева да се у буџет за 2009. годину на име трошкова по основу накнада и камата уврсти износ од 9,15 милиона КМ, а у буџету за 2010. треба осигурати средства за отплату цјелокупне главнице као и 3,6 милиона КМ за измирење камата. Очита недостатност средстава од пореза, као и улазак у аранжман са Међународним монетарним фондом ће у наредном периоду захтијевати рационализацију и повећање ефективности и ефикасности јавних финансија како на нивоу ФБиХ, тако и на осталим нивоима.

Извршење Буџета **Институција БиХ** и међународних обавеза за 2008. годину карактерише остварени вишак прихода над расходима од 34,2 милиона КМ. Овај суфицит, заједно са пренесеним вишком прихода из претходног периода од 209,3 милиона КМ чини акумулирани вишак прихода на нивоу Институција БиХ од 243,6 милиона КМ. Укупно су остварени приходи од 874,1 милиона КМ од чега највећи дио, 77,3% или 675 милиона КМ чине приходи са ЈР УИО те 9,3% или 80,8 милиона КМ непорезни приходи. Приходи од индиректних пореза су тако у 2008. години за 6,8% виши него у претходној години, док су, поред удвостручених прихода из добити Централне банке, високу стопу раста од 12,1% остварили приходи од текућих донација. Од укупно остварених расхода у износу од 839,9 милиона КМ (80% остварења плана)¹⁴, највећи дио отпада на бруто плаће и накнаде (416,8 милиона КМ или 49,6%) те на накнаде трошкова упослених (135,0 милиона КМ или 16,1%). Највећи раст у односу на извршење буџета у 2007. години биљеже расходи за бруто

¹⁴ Не укључује средства за сервисирање вањског дуга.

плаће и накнаде (63,5 милиона КМ или 18,0%) те накнаде трошкова упослених (26,4 милиона КМ или 24,3%).

Према подацима о извршењу буџета **Републике Српске**, као крајњи резултат се може истаћи избалансиран буџет. Остварени су укупни расходи од 1,466 милијарди КМ што представља повећање од 16,6% у односу на 2007. годину. Од укупних расхода, на бруто плате и накнаде те накнаде трошкова запослених и скупштинских посланика отпада 39,7% или 582,7 милиона КМ што је повећање у односу на 2007. годину од око 40%. Највећа ставка расхода у извршењу буџета су текуће помоћи на које отпада 45,5% и износили су 667,7 милиона КМ. Унутар ове категорије највеће ставке су: помоћи другим нивоима владе (16% укупних расхода), ратни војни инвалиди (10,6% укупних расхода) и субвенције јавним предузећима (9,5% укупних расхода). Укупно остварени приходи су, искључујући средства за сервисирање вањског дуга, остварени у износу од 1,473 милијарди КМ што представља повећање од око 14% у односу на 2007. годину. Највећи удио у оствареним приходима имају, као и у другим централним нивоима, приходи од индиректних пореза са ЈР УИО (63%), порези на лична примања (11,1%) те приходи од пореза на добит (8%).

Извршења буџета кантона у ФБиХ у 2008. години

Упоредбе ради, преглед извршења буџета кантона у 2008. и 2007. години дат је у табели испод. На нивоу кантона је остварен укупни дефицит (вишак расхода над приходима) од 96,5 милиона КМ.

Табела 4: Збирни приказ извршења буџета 10 кантона у 2008. (у хиљадама КМ)

	Планирано	Извршење 2007.	Извршење 2008.	Раст 08/07
ПРИХОДИ И ПРИМИЦИ	2.317.410	1.949.575	2.068.555	6,1%
Приходи од пореза	1.851.703	1.654.255	1.730.050	4,6%
Непорезни приходи	291.607	224.279	249.181	11,1%
Капитални примици	11.254	12.055	10.994	-8,8%
Потпоре (грантови)	87.711	51.504	65.044	26,3%
Примљене отплате даних зајмова	12.116	7.483	13.286	77,5%
Вишак прихода из претходне године	63.021	0	0	0,0%
РАСХОДИ	2.417.227	1.929.932	2.165.084	12,2%
Текући расходи	2.110.818	1.711.689	1.932.190	12,9%
Плаће и накнаде трошкова упослених	1.045.106	891.634	1.026.717	15,2%
Доприноси послодавца	99.452	84.298	98.017	16,3%
Издаци за набавку материјала и услуга	285.377	228.788	247.045	8,0%
Капитални расходи	291.075	205.781	225.974	9,8%
Остале исплате	14.707	12.341	6.919	-43,9%
Дознаке из буџета	628,0	121,6	0,0	-100,0%
БИЛАНС	-99.817	19.643	-96.529	-591,4%

Извор: Федерално министарство финансија

Централни нивои власти у првом кварталу 2009.

Детаљнији подаци о извршењу буџета три централна нивоа владе по кварталима налазе се у табели у прилогу овог извјештаја, а на слиједећем графикону су приказани укупни приходи и расходи централних нивоа у првом кварталу 2003.-2009. Прелиминарни подаци о извршењима буџета у првом кварталу 2009. године показују благи дефицит буџета РС, те суфицит у извршењу буџета ФБиХ и институција БиХ првенствено због стриктних мјера смањења потрошње. Ипак, неовисно о односу прихода и расхода у К1 2009., заједничка карактеристика обе ставке у ентитетима је та да су и једни и други на нижем нивоу него у истом периоду претходне године.

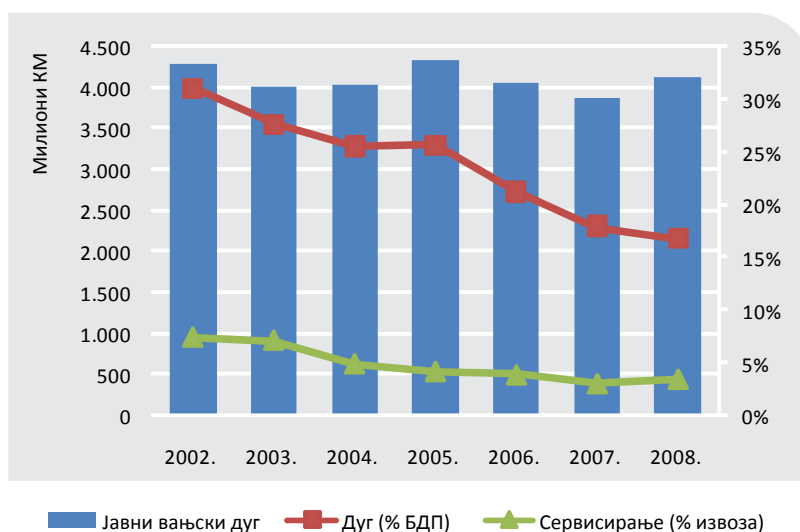
Графикон 9: Укупни приходи и расходи три централна нивоа у К1 2003.- К1 2009.

Извор: Федерално министарство финансија, Министарство финансија РС, Министарство финансија и трезора БиХ

ЈАВНИ ВАЊСКИ ДУГ

Прије закључења споразума са Међународним монетарним фондом о новом станд-бу аранжману у 2009. години, стално присутни тренд измјене структуре вањских кредитора уз растући удио дуга који отпада на европске кредиторе (кредити Европске инвестиционе банке, Европске банке за обнову и развој, Европске комисије и осталих) те стабилан ниво вањског задужења државе су биле главне карактеристике јавног вањског дуга Босне и Херцеговине.

На крају првог квартала 2009. године стање укупног јавног вањског дуга БиХ је за 11,8% више у односу на износ који је у истом периоду у 2008. години дуговала ино-повјериоцима. Стање вањске задужености износи 4,24 милијарде КМ. Подсјећања ради, на крају 2008. године вањски дуг је износио 4,12 милијарди КМ или приближно 17% процијењеног БДП-а за 2008., што, имајући у виду да се и 2007. године БиХ налазила на најнижем степену задужења у посљедњих седам година, не представља висок ниво задужења, а тренд опадања учешћа у БДП се наставља (2007. износио 17,9%).

Графикон 10: Стање јавног вањског дуга, удио у БДП и сервисирање, 2002.-2008.

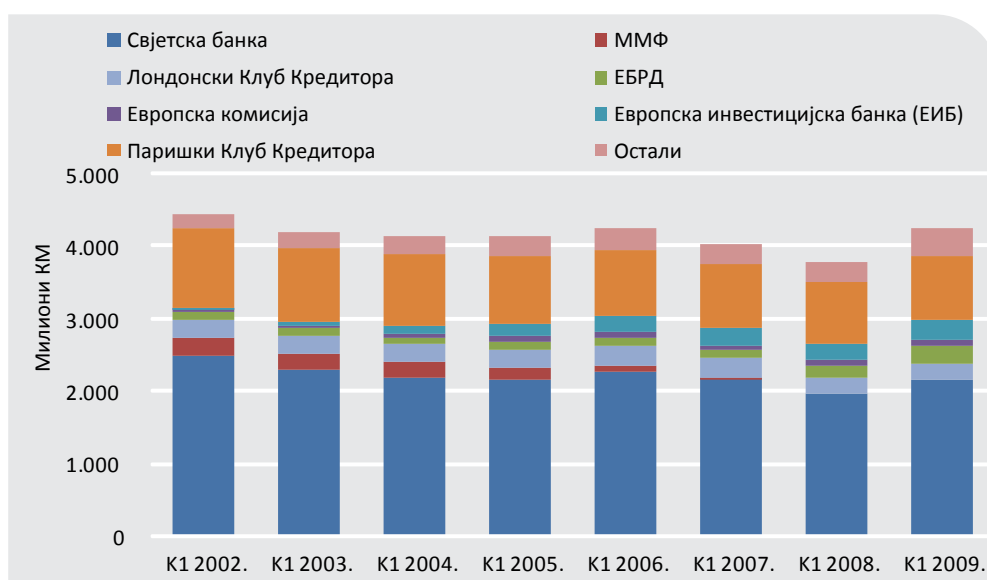
Извор: МФиТ, БХАС, пројекције ДЕП-а за БДП 2008.

У структури кредитора на основу удјела у јавном вањском дугу Босне и херцеговине и даље предњаче Свјетска Банка са учешћем од 50,8% и Паришки Клуб са 20,9%, затим Европска Инвестицијска банка (ЕИБ), Лондонски Клуб и ЕБРД са учешћем од 6,6%, 5,4% и 5,7% респективно. Преговори и утврђени услови станд-бу аранжмана са Међународним монетарним фондом ће, у случају да БиХ испуни свој дио договора, у знатно измијенити структуру јавног вањског дуга обзиром да се успоставља кредитни аранжман са институцијом с којом БиХ није имала уговорни однос јер је обавезе по претходном станд-бу аранжману испунила раније.

У 2008. години је сервисирано 230,05 милиона КМ обавеза по јавном вањском дугу БиХ. На обавезе по основу главнице се од овог износа односило 121,3 милиона КМ или 52,7%, а на обавезе по основу камата, сервисних и других банкарских трошкова 108,8 милиона КМ или 47,3%. Према носиоцима обавеза, за сервисирање обавеза Федерације БиХ је издвојено 60,7% сервисираног износа, на обавезе Републике Српске 39,0%, Дистрикта Брчко 0,06% те на директне обавезе БиХ 0,23% наведеног износа. Износ сервисирања јавног вањског дуга као удио у извозу износи 3,43% оствареног извоза у 2008.

Што се сервисирања у првом кварталу 2009. године тиче, на име регулирања обавеза према ино-повјериоцима издвојено је 41,22 милиона КМ од чега на главницу 59,9% и камате 40,1%. На измирење обавеза ФБиХ издвојено је 58,1%, РС 41,2%, Брчко Дистрикта 0,1% и државних институција 0,6%.

Графикон 11: Стање и структура јавног вањског дуга БиХ у првом кварталу 2002.-2009.

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Јавне финансије у Босни и Херцеговини ће у наредном периоду бити у центру пажње из многих разлога од којих као најзначајнији треба навести будући станд-бу аранжман са Међународним монетарним фондом који ће подразумевати и интензивне реформске процесе у како у фискалном систему тако и у целокупној привреди БиХ. Слиједећи разлог усмјеравања пажње на овај сегмент је већ неминовна потреба за хитним реструктурирањем јавне потрошње у смислу њене рационализације и оптимизације јер је претјерана оvisност о нестабилним изворима финансирања какви су индиректни порези преризична за јавни сектор и друштво у цјелини. Као социјално најосјетљивији и најодговорнији сегмент економије, систем јавних финансија захтијева посебну пажњу и усклађивање, али у што скоријем року.

III ЦИЈЕНЕ, МОНЕТАРНИ И ФИНАНСИЈСКИ СЕКТОР

Цијене

- Стабилна стопа инфлације у БиХ у првом кварталу 2009. године од 1,6% услед смањења цијена нафте и хране на свјетском тржишту.

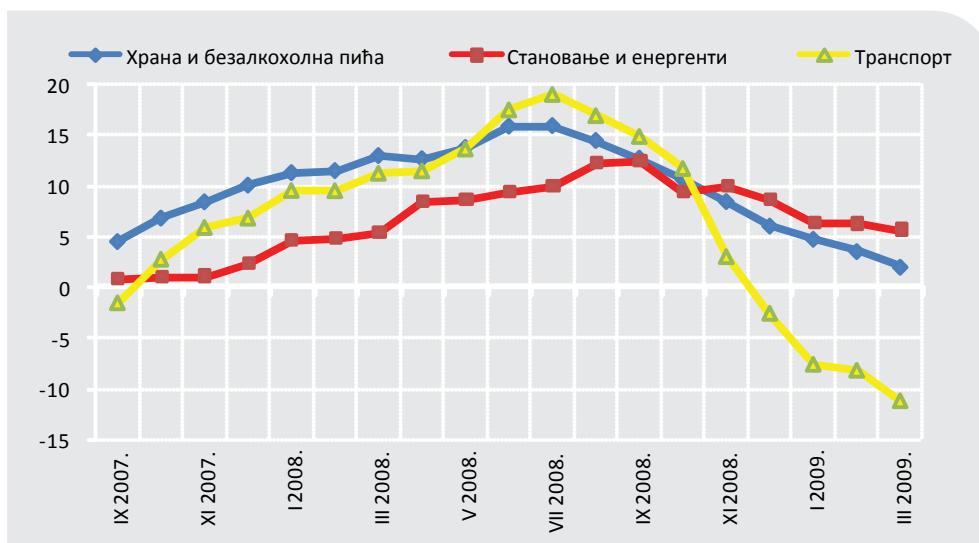
Након стабилизације цијена у БиХ у другој половини 2008. године раст цијена у првом кварталу 2009. године је значајно успорен. Инфлација у БиХ у посматраном периоду мјерена CPI (Consumer Price Index) је износила 1,6% г/г. До смањења цијена дошло је у готово свим категоријама CPI, како роба тако и услуга. Највећи допринос стабилизацији цијена имале су категорије које су биле основни акцелератори годишње стопе инфлације у 2008. години (храна, становање и енергенти те транспорт). Цијена нафте на свјетском тржишту у марту 2009. године је износила 46,8¹⁵ \$/барел, што је за 54% мање у односу на март 2008. године. Слично је забиљежено и са цијенама хране¹⁶ које су у првом кварталу 2009. године забиљежиле опадајући тренд.

Храна и безалкохолна пића као највећа категорија у структури CPI у К1 2009. је забиљежила раст цијена од 3,4% што је знатно спорији раст цијена категорије (у 2008. години је био четири пута већи). Слична кретања су забиљежена у категорији *транспорта* гдје су цијене у првом кварталу посматране године смањене од 9% а главни допринос је био кроз смањење цијена нафтних деривата – бензина (20% г/г). У категорији *становање и енергенти* подкатеорија течна горива је забиљежила снажно смањење цијена од 18% г/г. Тиме је ова категорија достигла 6% раст цијена у посматраном кварталу. Због тога се може очекивати да се, уколико се тренд стабилних цијена нафте на свјетском тржишту одржи, ниво инфлације у БиХ у 2009. години креће око 0,9%.

При поређењу нивоа цијена у БиХ са земљама у регији видно је да је БиХ земља са најмањом стопом инфлације у првом тромјесечју 2009. године (изузев Македоније) чиме је ниво инфлације у БиХ и у ЕУ 27 био једнак.

¹⁵ Извор: IMF database.

¹⁶ Цијена хране у марту 2009. године се смањила за 27,7%. г/г. Извор: IMF database.

Графикон 12: Динамика инфлације у БиХ – одабране категорије (г/г)

Извор: Агенција за статистику БиХ

Развој монетарног сектора у БиХ

Девизне резерве Централне банке БиХ наставиле су да опадају и током прва три мјесеца 2009. године, тако да је укупна вриједност девизних резерви на крају трећег мјесеца 2009. године износила скоро 6,1 милијарде КМ. У поређењу са истим периодом претходне године забиљежено је смањење од 8,3% или 548,6 милиона КМ, а у поређењу са крајем претходне године смањење од 3,8%. Највеће смањење десило се током мјесеца јануара, када је забиљежен негативан мјесечни раст од 2,3%. Наведени негативни раст девизних резерви резултат је, прије свега, утицаја свјетске кризе на спољнотрговинску размјену, а самим тим и на кретање девизних резерви.

Девизне резерве пласиране су највећим дијелом у виду депозита код страних банака у износу од 4,5 милијарде КМ. Учешће ове категорије од 75% у укупним девизним резервама резултирало је да смањење од преко 18% доведе и до смањења укупних девизних резерви. Код депозита код нерезидентних банака присутно је смањење удјела у односу на исти период претходне године од 10 процентних поена. Ово смањење удјела депозита код страних банака јесте резултат повлачења новчаних средстава са депозита и њихово инвестирање у хартије од вриједности. У том контексту, инвестиције у хартије од вриједности на крају трећег мјесеца 2009. године су износиле 1,2 милијарди КМ, што је повећање у односу на исти период претходне године од 313 милиона (са учешћем од 20,3%). Значајно је истаћи да се у структури девизних резерви у марту ове године по први пут појављује злато и то у износу од 57,6 милиона КМ¹⁷. Девизне резерве Централне банке БиХ, упркос свом смањењу још увијек покривају резервни новац са 113,3%¹⁸.

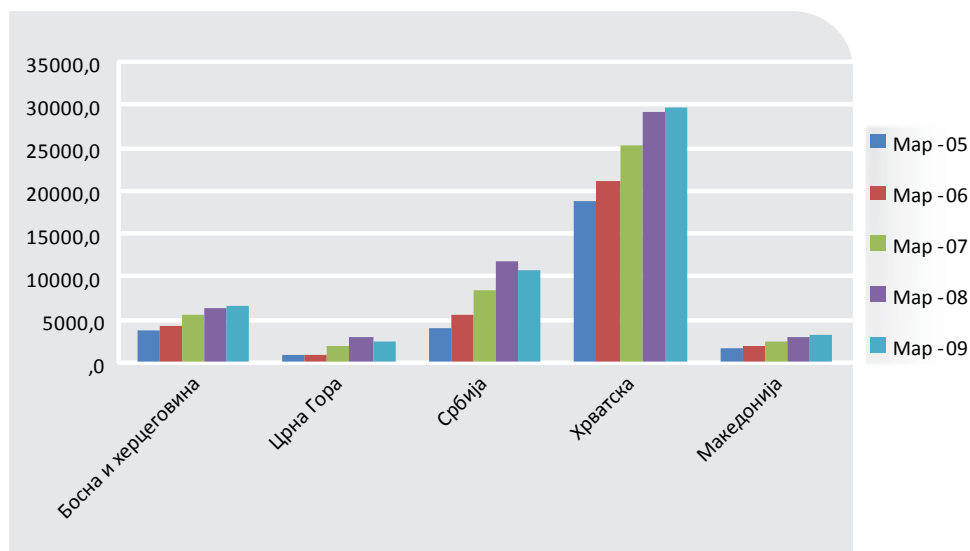
¹⁷ Новчаним средствима по основу сукцесије имовине бивше СФРЈ, БиХ је купила одређену количину злата која се налази код ЦББиХ и приказана је код девизних резерви са учешћем од свега 0,95%.

¹⁸ У условима „Currency board“ аранжмана захтјева минимун покривености резервног новца девизним резервама износи 100%.

Графикон 13 : Однос кретања девизних резерви и новчане масе

Извор: Централна банка Босне и Херцеговине

Овакво кретање девизних резерви (смањење) довело је до значајног успорења раста најширег новчаног агрегата **новца у ширем смислу (M2)**¹⁹ пред крај претходне године, које је настављено и током првог тромјесечја ове године (графикон 13). Укупан износ M2 на крају првог квартала 2009. године је износио 12,5 милијарди КМ, што је смањење за 291,9 милиона КМ или 2,3% у односу на крај 2008. године, а у исто вријеме, повећање од само 81 милион КМ у односу на исти период претходне године. На графикону 14 јасно се види утицај кризе на раст новчане масе како у БиХ, тако и у окружењу. Посматрајући мјесечни раст овог агрегата уочава се да он не прелази 1% и углавном је био негативан. Укупан годишњи раст новчане масе на крају посматраног периода износи свега 0,7%. Овако ниска стопа раста није забиљежена још од почетка 2003. године.

Графикон 14: Поређење новчане масе у земљама из окружења²⁰

Извор: Централне банке земаља из окружења

¹⁹ M2- (новац у ширем смислу) се састоји од трансакцијског новца (M1) и квази новца (QM).

²⁰ Задњи доступни подаци за укупну новчану масу у Црној Гори јесу из јануара мјесеца 2009. године.

Упркос смањењу девизних резерви, новачана маса је задржала позитиван раст, иако са јако ниском стопом. Ово је било могуће услјед промјена у кретању **резервног новца (монетарне базе- M0)**²¹ и новчаног мултипликатора²².

Резервни новац наставља негативни тренд раста, започет у другој половини претходне године. На крају прва три мјесеца 2009. године укупан износ резервног новца је износио 5,3 милијарде КМ, што представља смањење у односу на крај претходне године од 385 милиона КМ и смањење од чак 663,5 милиона КМ у односу на прво тромјесечје претходне године (или -11,1%). На промјене резервног (примарног) новца у овом периоду највише утицаја су имале промјене у обавезним резервама банака, као и смањење депозита банака код монетарних власти, као најзначајнија категорија резервног новца. Овакво негативно кретање резервног новца, поред опадања девизних резерви и новчаног мултипликатора, великим дијелом је довело до значајног успорења раста новчане масе, па чак и могућег негативног раста у наредном периоду.

У исто вријеме новчани мултипликатор је пратио тренд благог пораста током прва три мјесеца, чији раст се наставља из претходне године. Новчани мултипликатор (м) монетарног агрегата М2 на крају марта мјесеца 2009. године износи 2,347. На овакво кретање новчаног мултипликатора утицале су промјене у укупном износу обавезних резерви (смањење), као и промјена њихове стопе почетком године, и смањење ујела резерви у укупним депозитима комерцијалних банака у односу на исти период претходне године- јер су укупне резерве расле спорије од депозита. Такође, на благи раст новчаног мултипликатора утицале су и промјене коефицијента склоности држања готовине (**цр**- однос између готовог и депозитног новца). Овај коефицијент се значајније смањује током другог мјесеца у односу на претходну годину када је стагнирао. А он јасно показује како се удио готовине у укупним депозитима смањује, и он уједно представља и показатељ сигурности у банкарски систем.

Трансакцијски новац или новац у ужем смислу (M1) на крају марта мјесеца је достигао ниво од 5,6 милијарди КМ, што је за 444 милиона мање у односу на исти период претходне године. Код овог новчаног агрегата смањење се биљежи од краја претходне године и на крају К1 2009. године годишњи раст М1 износи -7,4%. До негативне стопе раста, односно смањења трансакцијског новца највећим дијелом је дошло услјед кретања депозита по виђењу у домаћој валути- као водеће компоненте М1, који од К3 претходне године биљеже негативан раст (-10,1% г/г). Друга компонента М1, односно, готовина изван банака током прва три мјесеца 2009. године почиње да биљежи негативу стопу раста, али много мању него депозити (на крају периода -2,2% г/г) .

Са друге стране штедна категорија новчане масе, **квази новац (QM)** током прва три мјесеца забиљежила је нешто спорији раст у односу на исти период претходне године. Тако да на крају посматраног периода он достиже ниво од скоро 7 милијарди КМ што је за 525 милиона КМ или 8,2% више у односу на крај истог периода претходне године. На овакво кретање највише утицаја су имали орочени и штедни депозити у домаћој валути, који су снажније расли у односу на остале категорије квази новца и чија је просјечна тромјесечна стопа раста износила 17,7%. Затим, једним дијелом на раст су утицали и орочени и штедни депозити у иностраној валути чија је стопа раста на крају периода износила 12,3% г/г, што уједно и представља највећи раст забиљежен у задња четири мјесеца.

На крају првог квартала 2009. године укупна средства за одржавање **обавезне резерве** су се смањила за 681,4 милиона КМ или за 18,6% у односу на исти период претходне године. У односу на крај претходне године забиљежено је смањење од 4,3%.

Као мјера заштите од негативних ефеката свјетске финансијске кризе, обезбјеђивања додатне ликвидности комерцијалних банака и стимулса банака на веће кредитне активности у земљи и подстицаја јачања привредних активности ЦББиХ је 18. децембра 2008. године донијела одлуку о примјени диференцираних стопа обавезне резерве, која је ступила на снагу од 1. јануара 2009. године. Овом одлуком стопа обавезне резерве на депозите орочене до једне године остала је непромијењена, дакле 14%, док је стопа обавезне резерве на депозите који су орочени на период дужи од једне године смањена на 10%.

Упркос смањењу стопе обавезне резерве, а тим и укупних средстава по овом основу, комерцијалне банке нису имале проблема са задовољавањем стопе обавезне резерве јер оне у просијеку држе више средстава код Централне банке, од оног који је законом прописан (око 49%). Вишак средстава

21 M0- (резервни новац или монетарна база) се састоји од готовине изван монетарних власти, депозита банака код монетарних власти и осталих депозита код монетарних власти.

22 Новчани (монетарни мултипликатор-м) представља коефицијент који показује колико се мијења новчана маса сходно одређеној промјени у монетарној бази.

по основу ОР који банке држе код ЦББиХ се током прва три мјесеца поново почео повећавати, што се није дешавало током цијеле претходне године, тако да на крају периода биљежи се повећање од 26,1 процентна поена (на крају К1 2008. године вишак средстава по основу ОР је износио 22,5%). Просјечна годишња стопа по којој комерцијалне банке држе средства по основу обавезне резерве код ЦББиХ у односу на депозитну базу током првог квартала 2009. године износила је 18%.

Банкарски сектор у БиХ

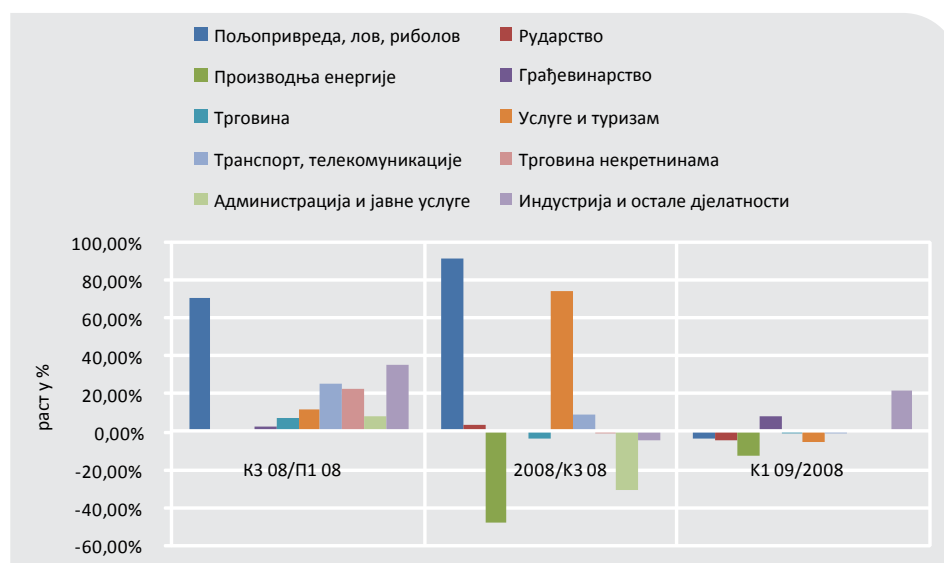
Због смањене пословне активности и отежаног пословања у прва три мјесеца 2009. године изазваног свјетском господарском кризом, господарска друштва се све више суочавају с проблемом измиривања својих обвеза према повјеритељима, међу којима су и банке. Оваква ситуација узроковала је повећање ризика кредитирања пословних субјеката и поштравање увјета за добијање нових зајмова која господарственици нису у могућности задовољити. С друге стране, грађани се суочавају са снижавањем својих мјесечних прихода као и повећаним страхом од незапослености, што опет доводи до већег ризика кредитирања грађана од стране банака. Поред овога, сви тражиоци кредита суочени су и с неповољном цијеном кредита које банке нуде. Овакво стање довело је до смањења како понуде, тако и потражње за новим кредитима, што се читавало на смањење кредитних активности бх. банака.

Укупно пласирани **кредити** до краја трећег мјесеца 2009. године износили су 14,49 млрд. КМ и у односу на крај 2008. године расли су негативном стопом од 0,4%. Успорен раст кредита сектору становништва и сектору нефинанцијских подuzeћа²³, настављен је из задњег квартала 2008. године. Кредити дати овим секторима чине 97,1% укупно пласираних кредита.

Кредитирање нефинанцијских подuzeћа као највећег домаћег институционалног сектора успорено је за 8,8 постотних поена у односу на исти период претходне године и износи 7,44 млрд. КМ, док је кредитирање сектора становништва успорено за 7,2 постона поена у односу на исти период претходне године. Укупан износ пласираних кредита становништву до краја трећег мјесеца 2009. године био је 6,63 млрд. КМ.

Укупни пласмани²⁴ нефинанцијским подuzeћима већи су за 14,1% у односу на први квартал 2008. године, док је раст у односу на крај 2008. године знатно скромнији и износи 0,94%. Пласмани већини господарских грана забиљежили су пад у односу на крај прошле године (види граф 15).

Графикон 15: Стопе раста пласмана нефинанцијским подuzeћима

Извор: Ентитетске агенције за банкарство

²³ Према ЦББиХ сектор нефинанцијских подuzeћа обухвата нефинанцијска јавна подuzeћа, нефинанцијска приватна подuzeћа и удружења и непрофитне организације.

²⁴ Категорија укупних пласмана је шири појам од укупних кредита јер обухвата поред укупних кредита и све остале пласмане, као што су орочена средства код ино банака, пласмани другим банкама, вриједноснице, инвестиције у неконсолидирана подuzeћа, камате и накнаде, авансе и одгођено плаћање.

Стопа раста пласмана становништву у односу на крај 2008. године била је -0,93%. Највећи пад у оквиру пласмана становништву имали су кредити за опћу потрошњу који су у односу на крај 2008. године падали за 9,16%, а потом стамбени кредити чија стопа пада у односу на крај 2008. године износи 1%. С друге стране, кредити за остале активности, као што су мали бизнис, пољопривреда и др., забиљежили су раст у односу на крај прошле године од 46,95%.

Упркос најављивању бх. банака да ће у 2009. години своје активносати усмјерити на стимулирање штедње и привлачењу депозита повољним каматним стопама, те чињеницама да је бх. банкарски сектор стабилан и да је крајем прошле године дошло до престанка повлачења депозита становништва, у првом кварталу 2009. године укупни депозити наставили су падати. Годишња стопа раста укупних депозита на крају првог квартала 2009. године била је -2,77%. Укупни депозити смањили су се у односу на исти период прошле године за 337,10 мил. КМ и сада износе 11,85 млрд. КМ. Највећи допринос смањењу укупних депозита дали су сектор становништва (-1,6%) и сектор опће владе (-4,7%) као што је био случај и у 2008. години.

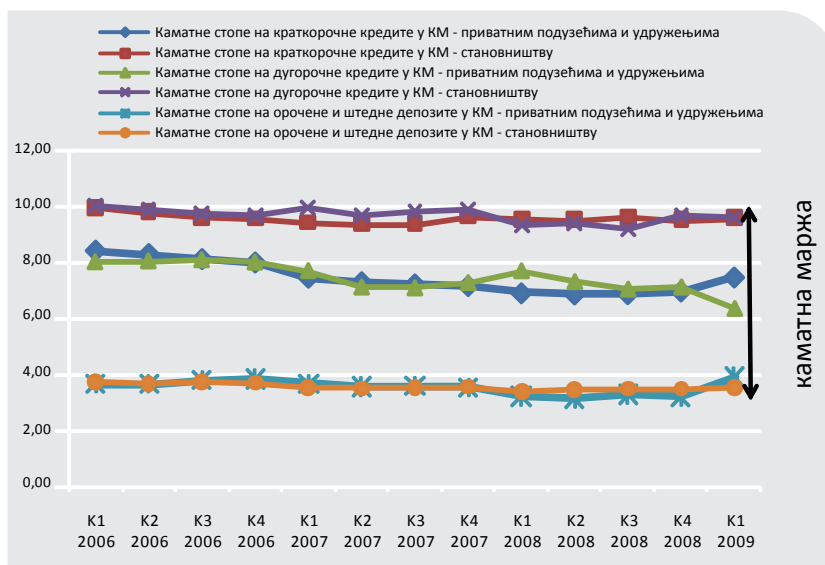
Депозити становништва као највећа категорија у укупним депозитима расли су негативном годишњом стопом од 3,6% и износе 5,15 млрд. КМ. Други највећи институционални сектор који своја средства држи на рачунима код бх. банака су нефинансијска предузећа. Иако на годишњем нивоу депозити овог сектора и даље биљеже раст (7,1% г/г), упоређујући их с крајем прошле године видан је пад од 3,2%, што је вјеројатно одраз већ споменуте смањене пословне активности, па самим тим и смањења прихода.

Депозити опће владе на крају првог квартала текуће године износили су 2,29 млрд. КМ. Ови депозити већ уназад девет мјесеци биљеже константан пад, којем су, изузев институција БиХ, допринијеле све разине власти (опћине, кантони, ентитети), а нарочито ентитети.

Просјечне каматне стопе на орочене и штедне депозите у КМ приватним предузећима повећале су се у првом кварталу текуће године за 0,70 постотних поена у односу на исти период прошле године и износе 3,92%, док је иста просјечна каматна стопа за сектор становништва повећана за 0,13 постотних поена и износи 3,51%.

Просјечне каматне стопе на краткорочне кредите у КМ у првом кварталу текуће године пратило је мање повећање у односу на исти период претходне године. За становништво ове каматне стопе повећане су 0,04 постотна поена, а за приватна предузећа 0,56 постотних поена. Код каматних стопа на дугорочне кредите у КМ приватним предузећима забиљежен је пад од 1,32 постотна поена у односу на исти период претходне године и у просјеку за прва три мјесеца 2009. године износе 6,37%, док је код исте каматне стопе за сектор становништва забиљежено повећање од 0,24 постотна поена.

Графикон 16: Кретање каматних стопа

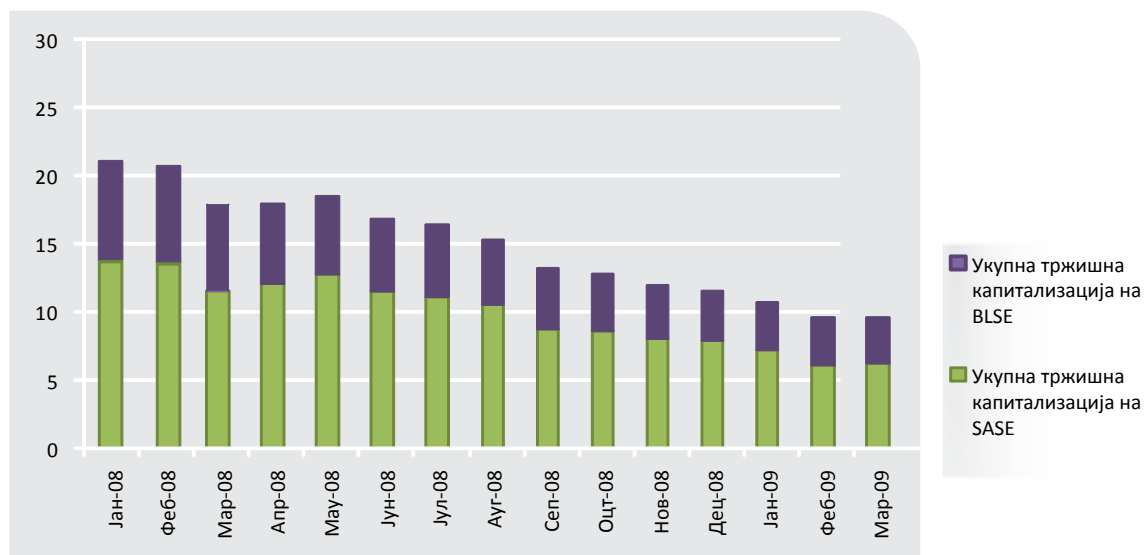

Извор: Централна банка БиХ

Тржиште капитала

Укупна тржишна капитализација²⁵ Сарајевске и Бањалучке берзе (SASE и BLSE) износила је на дан 31.марта 2009. године 9,52 милијарди КМ што представља смањење од 46,46 % у поређењу са истим периодом у 2008. години, или смањење од 17,20% у односу на крај 2008. год.

Графикон 17: Укупна тржишна капитализација у БиХ

Извор: SASE и BLSE.

Индекси

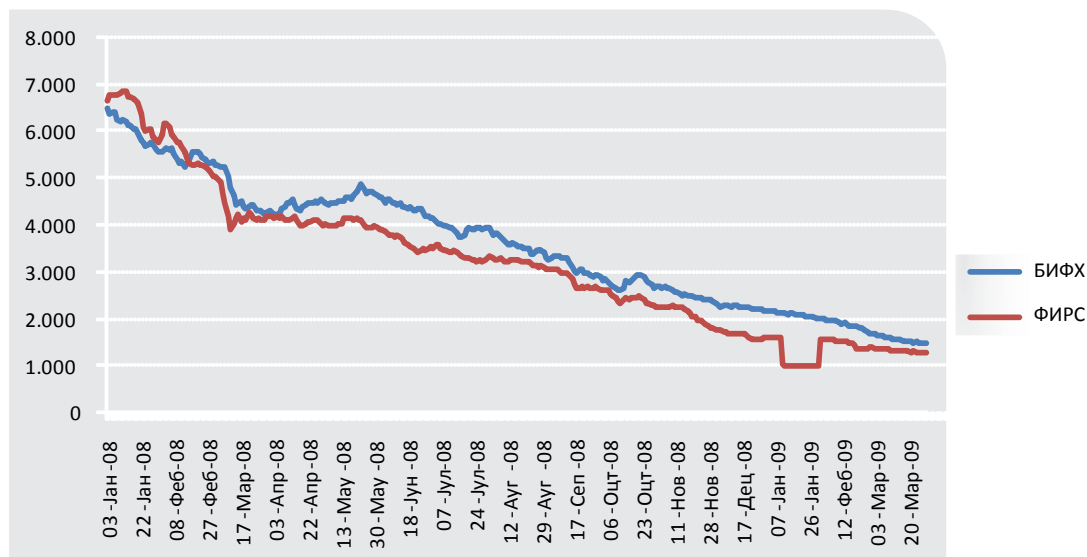
Индекси инвестицијских фондова Сарајевске и Бањалучке берзе (BIFX и FIRS)²⁶, биљежиле пад на крају првог тромјесечја у односу на вриједности на почетку године.

Вриједност BIFX-а је износила је 1462,56 поена на дан 31.марта 2009.године. Апсолутна промјена износила је 696 индексних поена, што представља пад за од 32 % у односу на почетку године. Поредећи вриједности BIFX-а на крају 1К2008 са вриједностима 1К2009 забиљежен је пад од 66%.

Вриједност FIRS-а на дан 31.03.2009. године је износила 1255,65 поена и у односу на вриједност у 31.03.2008. године забиљежила пад од 70%. Апсолутна промјена износила је 326 индексних поена односно пад у износу од 21 % у односу на вриједност коју је забиљежила на почетку године.

²⁵ Капитализација – збир продуката цијена дионица и обима дионица којима се трговало на берзама;

²⁶ Индекси обје берзе израчунати су на основу просјечне цијене дионица 11 најуспјешнијих инвестицијских фондова у случају Сарајевске берзе (BIFX) и 13 ИФ-ова Бањалучке берзе (FIRS).

Графикон 18: Индекси инвестицијских фондова сарајевске и бањалучке берзе BIFX и FIRS

Извор: SASE и BLSE.

Потпуно идентичну слику кретања на БиХ берзама видимо и кроз два репрезентативна индекса Сарајевске и Бањалучке берзе CACX-10 и BIRS, који представљају кретање цијена дионица најуспјешнијих компанија листираних на те двије берзе²⁷.

У периоду од 05.01.2009. до 31.03.2009. године смањена је вриједност CACX-10 за 347 индексна поена, што представља пад од 28%.

У истом периоду BIRS је од 05.01..2008. до 31.03..2009. године остварио пад од 106 индексних поена односно пад од 10% док је ЕРС-10 забиљежио пад од 150 индексна поена, односно пад од 19%.

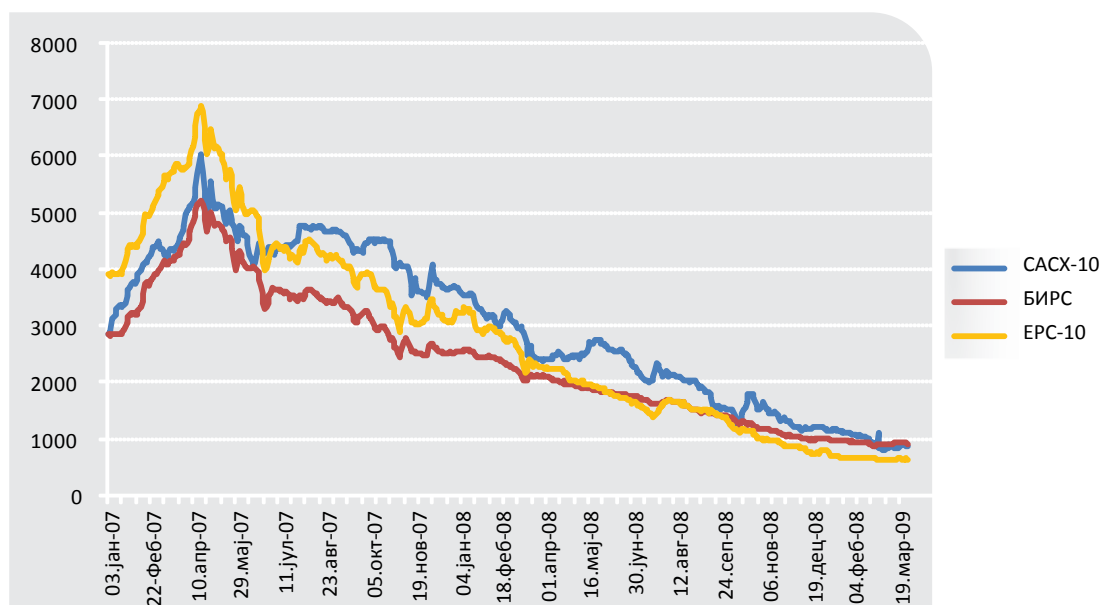
Као што видимо на графу 3, CACX-10, BIRS и ЕРС-10 биљеже готову идентичан пад вриједности индекса да би на крају 1К2009. забиљежили релативну стабилизацију пада индекса.

Поредећи вриједности које су ови индекси имали на крају 1К 2008 са вриједностима на крају 1К 2009, CACX-10 биљежи пад од 64%, BIRS пад од 56,5% и ЕРС-10 пад од 72%.

²⁷ Индекси обје берзе израчунати су на основу просјечне цијене дионица 11 најуспјешнијих инвестицијских фондова у случају Сарајевске берзе (BIFX) и 13 ИФ-ова Бањалучке берзе (FIRS).

У састав CACX-10 улазе: ЈП Електропривреда БиХ д.д. Сарајево, БХ-Телеком д.д. Сарајево, ЈП Електропривреда ХЗХБ д.д. Мостар, Фабрика духана Сарајево д.д. Сарајево, Енергоинвест д.д. Сарајево, Босналијек д.д. Сарајево, Сарајево-Осигурање д.д. Сарајево, АБС-Банка д.д. Сарајево, Хидроградња д.д. Сарајево, Рудник мрког угља Бановици д.д. Бановици. У састав BIRS са 29.12.2006. године улазе: Хидроелектране на Требишњици Требиње, Хидроелектране на Дрини Висеград, Хидроелектране на Врбасу М.Град, Р и ТЕ Гацко, Р и ТЕ Угљевик, Електрокрајина Бања Лука, Електро Бијељина, Електро Добој, Електродистрибуција Пале, Електрохерцеговина Требиње, Рафинерија нафте Босански Брод, Јелсинград ливница целика Бања Лука, Косиг Дунав Осигурање Бања Лука.

Графикон 19: Индекси најуспјешнијих компанија на Сарајевској и Бањалучкој берзи (CACX-10 и BIRS) и индекс предузећа из система Електропривреде РС-а (EPC-10)

Извор: SASE и BLSE.

Укупни промет

У првих три мјесеца 2009. године укупни промет на БиХ берзама је износио 120,36 милиона КМ, што износи пад укупног промета од 29% у односу на промет у 1К2008. године. Мада поредећи само промет у мјесецу марту 2009. године са истим периодом у прошлој години забиљежен је пораст од 35%.

Промет на **Сарајевској берзи** за три мјесеца је износио 57,9 милиона КМ што чини 48% од укупног промета који је остварен на берзама у БиХ.

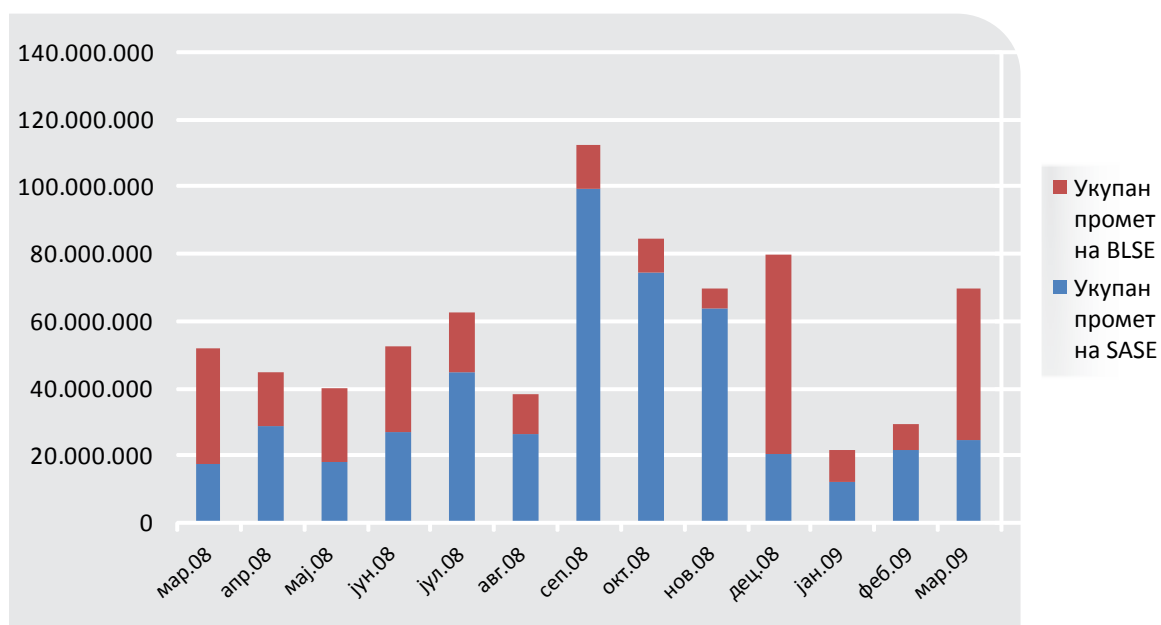
Поредећи остварену вриједност промета у 1К2009 са вриједношћу промета у 1К2008. године SASE биљежи пад од 26%.

Поредећи остварену вриједност промета у марту 2009. године са вриједношћу промета у истом мјесецу 2008. године SASE биљежи раст промета од 35%. Највећи остварени промет у мјесецу јануару остварен је са дионицама емитента „Интеса Сан Паоло банка“ д.д. Сарајево у износу од 4.6 милиона КМ, у мјесецу у фебруару највећи промет остварен је са дионицама емитента „АСА Осигурање“ д.д. Сарајево у износу од 4 милиона КМ док је у мјесецу марту продаја дионица емитента „Опреса“ д.д. Сарајево у износу од 12,13 КМ највећа трансакција у 1К2009 године на SASE.

Промет на **Бањалучкој берзи** је износио за прва 3 мјесеца 62,4 милиона КМ што чини 52% од укупног промета.

Поредећи остварену вриједност промета у 1К2009 са вриједношћу промета у 1К2008. године BLSE биљежи пад од 32%.

Поредећи остварену вриједност промета у марту 2009. године са вриједношћу промета у истом мјесецу 2008. године BLSE биљежи раст од 31%. Највећи утјецај на остварени промет у мјесецу јануару је остварен дионицама Балкан Инвест Банк а.д. Бања Лука у износу од 4,17 милиона КМ, у мјесецу фебруару промет дионицама ЕЛВАЦО а.д. Бијељина у износу од 6,56 милиона КМ, док је у је најзначајнији промет у мјесецу марту и 1К2009. године био промет дионицама НЛБ развојна банка а.д. Бања Лука у износу од 39,27 милиона КМ.

Графикон 20: Промет на БиХ тржишту вриједносних папира од 01.01.2008. до 31.03.2009.год.

Извор: SASE и BLSE.

Пораст промета у мјесецу марту на SASE и BLSE показује почетак опоравака стања на обје берзе.

IV ВАЊСКИ СЕКТОР

УВОД

Почетак 2009. године карактеристише тешка економска ситуација изазвана свјетском финансијском кризом која се манифестије кроз значајне стопе пада увоза, извоза, затварања многих предузећа или пак значајно смањење обима пословања код неких од најзначајнијих БиХ предузећа као што су “Алуминиј” Мостар, “Миттал Стеал” Зеница, “ТМД” Градачац, све наведено резултира и отпуштањем великог броја радника. Економска атмосфера је врло неповољна, све је мање страних инвеститора, у паду је потрошња, све више долази до штрајкова незадовољних радника што у случају продубљивања овакве ситуације може довести и до социјалних немира.

У првом кварталу 2009. године забиљежено је сљедеће:

- Укупна робна размјена са иностранством износила је 4 милијарде КМ, што је смањење од 23% у односу на исти период 2008. године;
- Остварен је извоз у износу од 1,2 милијарде КМ, што је смањење од 21,% у односу на исти период 2008. године;
- Увоз је остварен у износу од 2,7 милијарди КМ; смањена је вриједност увоза за 24% у односу на први квартал 2008. године;
- Спољнотрговински дефицит је забиљежен у износу од 1,5 милијарди КМ и у односу на исти период прошле године смањен је за 26,1%;
- Покривеност увоза извозом је и даље у скромном омјеру од 44%;

Удари на реални сектор имају изражену секторску димензију. Сектори оријентисани на домаће тржиште имат ће пад у овисности од еластичности тражње на промјене дохотка, што указује да ће сектор прехране имати најстабилнију тражњу. Насупрот томе, **највећи удар осјетили су грађевинарство, метална индустрија и индустрија грађевинских материјала.**

Мјере које се морају подузимати у овој ситуацији односе се на улогу влада и компанија.

Робна размјена БиХ са иностранством

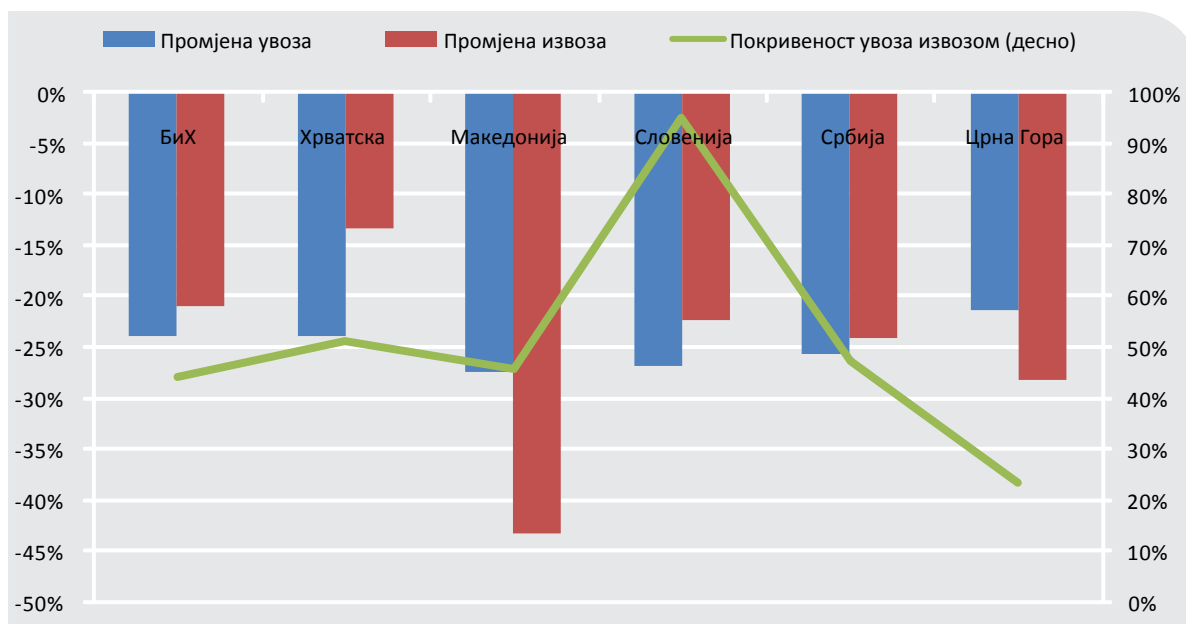
У табели број 5. даје се преглед главних индикатора са освртом на раније извјештајне периоде:

Табела 5: Спољнотрговински индикатори за К1 2009. годину и за претходне извјештајне периоде

У хиљадама КМ	К1 2005	К1 2006	К1 2007	К1 2008	К1 2009
Извоз роба	776.536	1.077.981	1.365.444	1.566.943	1.237.417
Промијена извоза	25,83%	38,82%	26,67%	14,76%	-21,03%
Увоз роба	2.050.722	2.043.255	2.883.971	3.672.651	2.793.461
Промијена увоза	12,10%	-0,36%	41,15%	27,35%	-23,94%
Трговински биланс (Извоз – Увоз)	-1.274.186	-965.274	-1.518.527	-2.105.708	-1.556.044
Промијена трговинског биланса	5,00%	-24,24%	57,32%	38,67%	-26,10%
Укупна трговина (Извоз + Увоз)	2.827.258	3.121.236	4.249.415	5.239.594	4.030.878
Промијена укупне трговине	15,57%	10,40%	36,15%	23,30%	-23,07%
Покривеност увоза извозом	37,87%	52,76%	47,35%	42,67%	44,30%

Извор: Агенција за статистику БиХ

Графикон 21: Промијене увоза и извоза, те стопе покривености увоза извозом земаља региона за први квартал 2009. године

Извор: Агенције за статистику одабраних земаља

Структура робне размјене БиХ са иностранством по производима

Најзначајније увозне ставке у К1 2009. године су нафта и нафтни деривати; машине и апарати; базни метали; те прехрана, док су најзначајније извозне позиције базни метали гдје као и код увоза доминирају алуминиј, жељезо и челик, те њихови производи; резервни дијелови за аутоиндустрију; разни готови производи као што су намјештај, одјећа и обућа.

Босна и Херцеговина је у првом кварталу 2009. године остварила увоз у износу 2,7 милијарди КМ у оквиру чега су се највише увозили производи минералног поријекла, гдје доминирају **нафта и нафтни деривати** у износу од 420 милиона КМ. У односу на исти период прошле године, остварен је пад увоза ове врсте производа за 26%. Овако значајан пад вриједности увоза нафте и деривата је у највећој мјери посљедица смањења цијена нафте на свјетском тржишту у односу на рекордне цијене које су биљежене током 2008. године, као и покретање производње у рафинерији у Броду.

Друго мјесто по вриједности увоза заузимају **машине, апарати и механички уређаји** чији је увоз у првом кварталу 2009. године износио 430 милиона КМ. У односу на први квартал прошле године, увоз машина је пао за чак 32,5%. Извоз машина и апарата износи 143 милиона КМ и у укупном извозу учествује са 11,6%, извоз ове категорије производа оставрио је пад за чак 31% у односу на исти период прошле године.

Сљедећа значајна увозна ставка су **базни метали** којих је БиХ увезла у износу од 236 милиона КМ, а у вриједности укупног увоза учествују са 8,5%. Од базних метала највише су се увозили жељезо и челик, њихови производи, те алуминиј и производи од алуминија. Због посљедица економске кризе која се највише одразила на металну индустрију пад увоза базних метала у првом кварталу 2009. године у односу на исти период прошле године доживио је пад за чак 50%. И на страни извоза базни метали су доживјели значајан пад који износи 49%.

Значајан удио у структури босанскохерцеговачког увоза заузимају **прехрамбене прерађевине** којих смо у првом кварталу 2009. године увезли у износу од 279 милиона КМ, што чини 10,3% укупног увоза БиХ.

Вриједност увоза **производа хемијске индустрије** је 280 милиона КМ (што чини 10% укупног увоза БиХ), а у односу на прошлу годину остварен је пад увоза производа хемијске индустрије за 10%. Од производа хемијске индустрије, БиХ је највише увозила фармацеутске и козметичке производе.

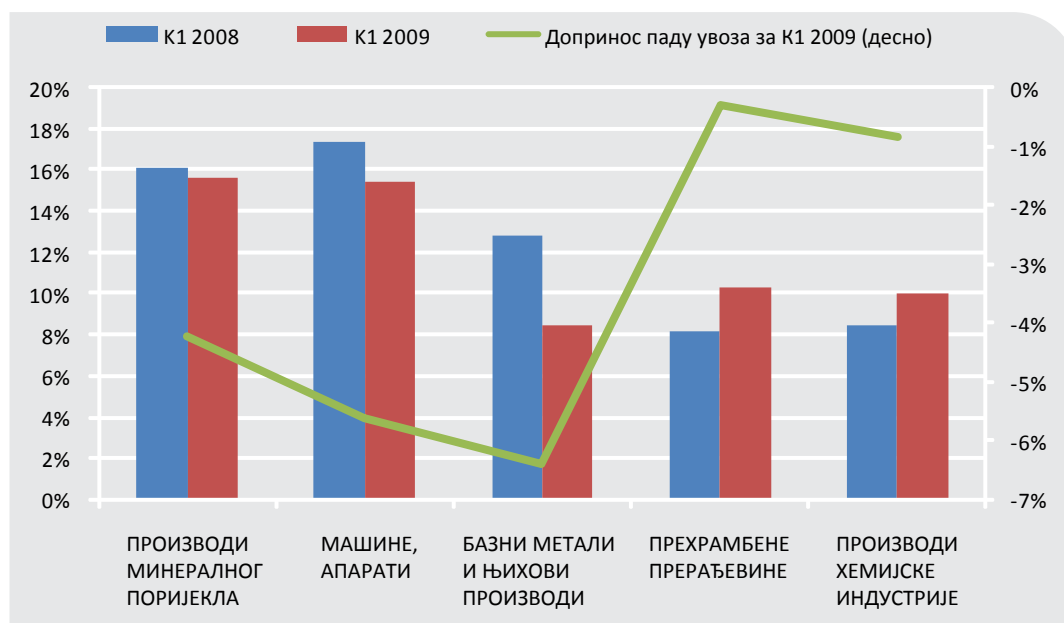
Значајна категорија извоза је **електрична енергија** које је БиХ извезла у износу од 210 милиона КМ, што чини 17% од укупно оствареног извоза. Раст извоза електричне енергије у првом кварталу 2009. године у односу на исти период прошле годину износи 25%. Битно је споменути да БиХ у спољној трговини са електричном енергијом остварује потпуни суфицит.

Категорија разних производа гдје је укључен **намјештај** у К1 2009. години остварила је извоз од 124 милиона КМ и учешће у укупном извозу од 10,1%. У односу на исти период прошле године извоз намјештаја је нажалост доживио пад за 4,4%.

Значајно је за први квартал 2009. године споменути још извоз одјеће, обуће, производа хемијске индустрије и дрвета, заједничка карактеристика за споменуте категорије производа су значајне стопе пада извоза у односу на први квартал 2008. године.

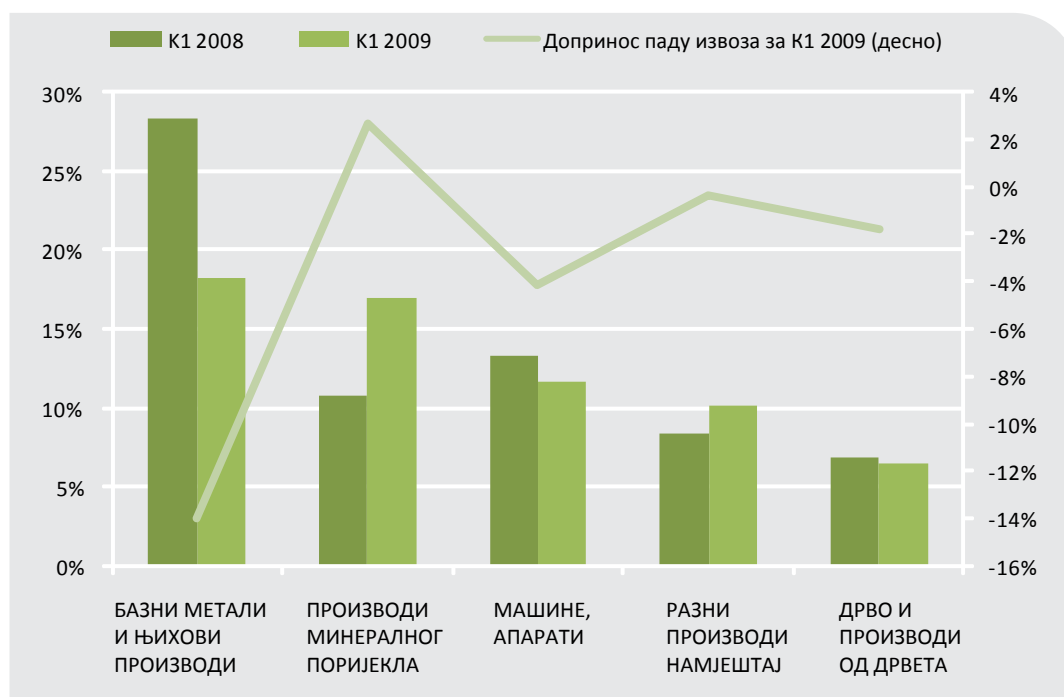
У наредним графиконима дат је приказ категорија производа који имају највеће учешће како у укупном увозу, тако и у укупном извозу у првом кварталу 2009. године.

Графикон 22: Учешће појединих категорија производа у укупном увозу за К1 2009. године и за претходне извјештајне периоде

Извор: Агенција за статистику БиХ

Графикон 23: Учешће појединих категорија производа у укупном извозу за К1 2009. године и за претходне извјештајне периоде

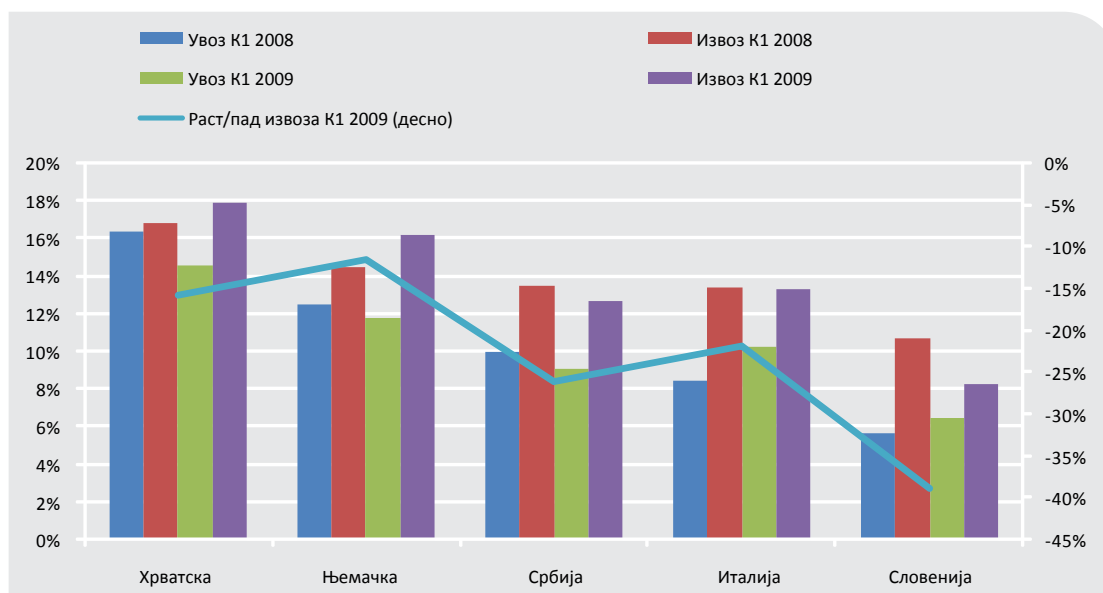

Извор: Агенција за статистику БиХ

Структура робне размјена БиХ са иностранством посматрана по земљама поријекла увозне робе и дестинацијама извоза

Структура поријекла робе унутар босанскохерцеговачког увоза оствареног у првом кварталу 2009. године указује на чињеницу да групу земаља наших најзначајнијих добављача чини 5 земаља: Хрватска, Њемачка, Србија, Италија и Словенија. Набројане земље су уједно и највећи извозници роба из Босне и Херцеговине. Вриједност укупног извоза према ових пет земаља износи 843,5 милиона КМ, односно 68% вриједности цјелокупног извоза из БиХ. У исто вријеме 32% извоза БиХ одлази на остале земље. По робној структури, унутар босанскохерцеговачког извоза превађавају метали и њихови производи, производи ниске стопе обраде, резервни дијелови за ауто индустрију гдје наша земља има јак кластер као и електрична енергија, тј. производи ниског степена обраде. БиХ је највише увозила из Хрватске. У увозу из Хрватске превађава нафта и то 61,24% од укупно увезене нафте у К1 2009. године. Из Хрватске се још у великом проју увозе прехранбене прерађевине, док Хрватска из БиХ највише увози електричну енергију и базне метале (алуминиј, жељезо и челик). Из Њемачке су се највише увозили аутомобили, те машине и апарати. Њемачка из БиХ у највећој мјери увози текстилне производе и базне метале и вриједност извоза ових категорија производа на њемачко тржиште за К1 2009. године износи 33% односно 30 милиона КМ. Србија у БиХ највише извози прехранбене прерађевине, док БиХ у Србију у највећој мјери извози електричну енергију које је за први квартал 2009. године извезено у вриједности од 65,4 милиона КМ.

Графикон 24: Учешће увоза, извоза и раст/пад извоза по главним трговинским партнерима за К1 2009. године

Извор: Агенција за статистику БиХ

Табела 6: Увоз, извоз, њихове промјене и дефицит за К1 2009. године

	УВОЗ	РАСТ УВОЗА	ИЗВОЗ	РАСТ ИЗВОЗА	ТРГОВИНСКИ ДЕФИЦИТ	УЧЕШЋЕ У ТРГОВИНСКОМ ДЕФИЦИТУ	УЧЕШЋЕ У УКУПНОЈ ТРГОВИНИ
ЕУ	1.397.774	-19,94%	692.652	-22,67%	-705.122	45,32%	51,86%
ЦЕФТА + Турска	767.984	-36,12%	396.910	-19,30%	-371.074	23,85%	28,90%
Остале земље	627.703	-13,36%	147.855	-17,60%	-479.848	30,84%	19,24%
УКУПНО	2.793.461	-23,94%	1.237.417	-21,03%	-1.556.044	100,00%	100,00%

Извор: Агенција за статистику БиХ

Платни биланс БиХ

Најважнији показатељ платног биланса БиХ је свакако **дефицит текућег рачуна** који се након изванредног побољшања у К1 2006. године (када је износио само 24,8 милиона КМ) наставио погоршавати како из квартала у квартал тако и на годишњем нивоу. Главни узрок повећавања дефицита текућег рачуна је све негативнији однос размјене робама. Према посљедњим доступним подацима на крају 2008. године салдо текућег рачуна износи -3,6 милијарди КМ и у поређењу са предходном годином погоршао се за 60%. Највећи „допринос“ оваквом стању текућег рачуна дала је трговина робама која је на крају 2008. године резултирала дефицитом од 9,4 милијарде КМ. Резултат овако израженог дефицита је тај што је током 2008. године увоз роба растао по већим стопама од извоза истих.

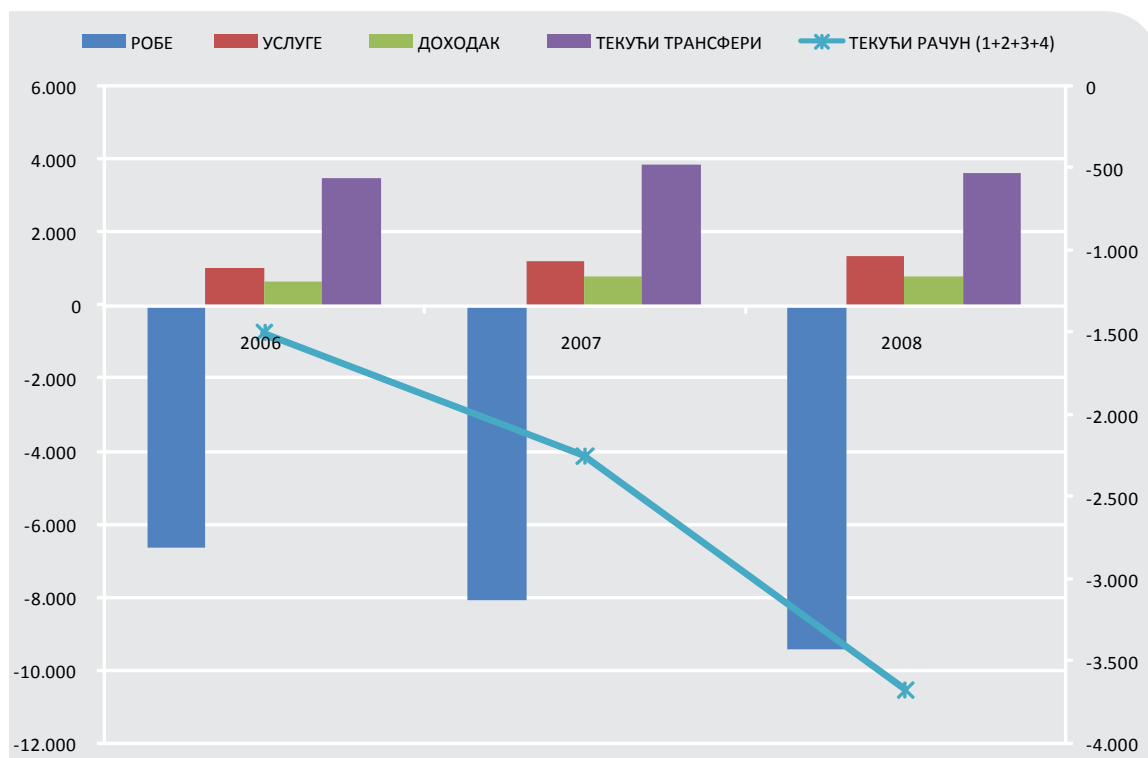
Салдо на **рачуну дохотка** на крају 2008. године је износио 799 милиона КМ и у поређењу са предходном годином незнатно се поправио за само 3%. Прилив на рачуну дохода је износио 1,6 милијарди КМ, док је одлив досегао вриједност од 804 милиона КМ. Овде постоји забринутост за приливе у будућности, јер су најављена отпуштања БХ радника у иностранству због настале економске кризе, тако да су пројекције ДЕП-а да ће приливи знатно бити умањени због наведених разлога.

Током 2008. године путем **текућих трансфера** у БиХ је стигло 3,6 милијарди КМ и у поређењу са предходном годином када су текући трансфери износили 3,8 милијарди КМ евидентан је благи пад за 6%. Текући трансфери су најзначајнија средства за покривање дефицита на текућем рачуну, међутим предвиђања су да ће у наредним периодима због економске рецесије прилив текућих трансфера бити знатно умањен а самим тиме и отежано финансирање дефицита текућег рачуна.

Капитални рачун биљежи наставак негативног тренда, тј. постепено смањење прилива средстава (владиним и осталим секторима) из године у годину те је на крају 2008. године забиљежен прилив од 387 милиона КМ на капиталном рачуну што је у поређењу са предходном годином резултирало смањењем од 10%.

Најзначајније ставке на **финансијском рачуну** су директна улагања у БиХ која су у 2008. години износила 1,3 милијарди КМ и у поређењу са прошлом годином забиљежен је значајан пад од чак 55%. Поред директних улагања значајна је ставка и осталих инвестиција које су на крају 2008. године досегле вриједност од 1,6 милијарди КМ и у односу на прошлу годину забиљежен значајан раст.

Девизне резерве су доживјеле значајан пад у износу од 402,8 милиона КМ, од 2002. године слична ситуација није забиљежена, а разлози за то свакако коинцидирају са свјетском економском кризом.

Графикон 25: Токови појединих ставки у платном билансу БиХ за 2008. годину и раније извјештајне периоде

Извор: Централна банка БиХ

Тренд успоравања економске активности свакако ће доприњети смањењу дефицита на текућем рачуну БиХ, међутим финансирање дефицита ће заиста постати велики изазов. Пад цијена у металној индустрији свакако ће резултирати значајним смањењем номиналног извоза, а са друге стране смањење цијена нафте и хране у односу на њихове рекордне цијене почетком и средином 2008. године резултираће негативном стопом раста увоза. Дохоци из иностранства ће такође опадати због најављених отпуштања БХ радника у иностранству који су претежно запослени у металном или грађевинском сектору, тј секторима који се највише погођени економском кризом. Такође се предвиђа и значајно смањење новчаних дознака из иностранства које представљају значајан извор финансирања дефицита на текућем рачуну.

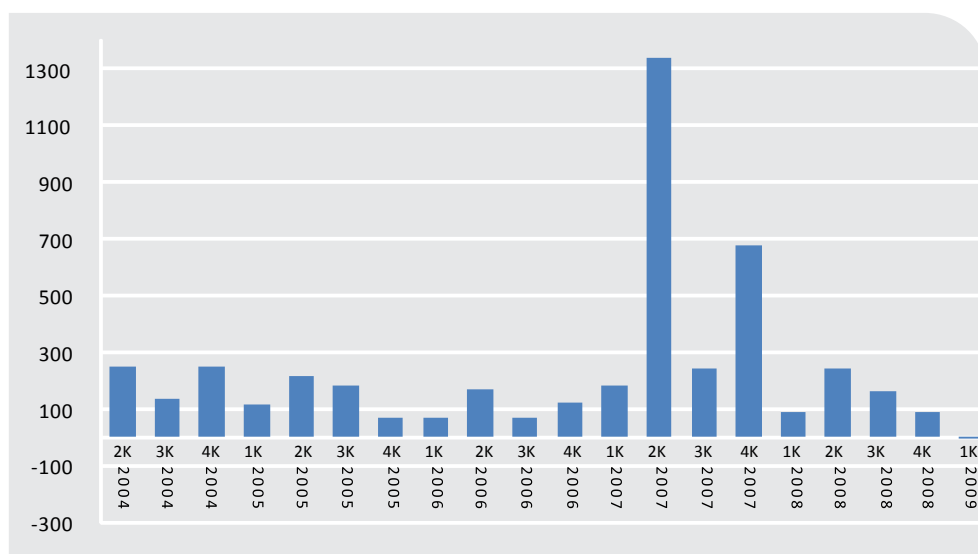

V СТРАНЕ ДИРЕКТНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ

На основу података Министарства вањске трговине и економских односа стање страних директних инвестиција од маја 1994. закључно са 31.03.2009. је износило 7,05 милијарди КМ што је 6,4 милиона мање у односу на стање 31.12.2008.године.

У првих три мјесеца 2009. регистровано је укупно 81,9 милиона КМ, док је смањење укупног страног капитала износило (одлив) 88,3 милиона КМ, тако да је по први пут од маја 1994 године регистрован негативан салдо у износу од 6,4 милиона КМ²⁸.

Графикон 26: Стање FDI по кварталима у БиХ (у 000 КМ)

Извор: МВТЕО

Од укупног капитала у 1К2009.године 50,8% се односи на улагања у оснивање нових друштава/компанија, а на докапитализацију раније основаних друштава (повећање капитала) 49%.

²⁸ У складу са Законом о политици директних страних улагања у БиХ (Службени гласник БиХ, број 17/98 и 13/03) регистрована смањења директних страних улагања су настала смањењем капитала, продајом домаћим партнерима или уступањем капитала домаћим оснивачима.

Најзначајнија улагања у првом кварталу 2009. године односе се на:

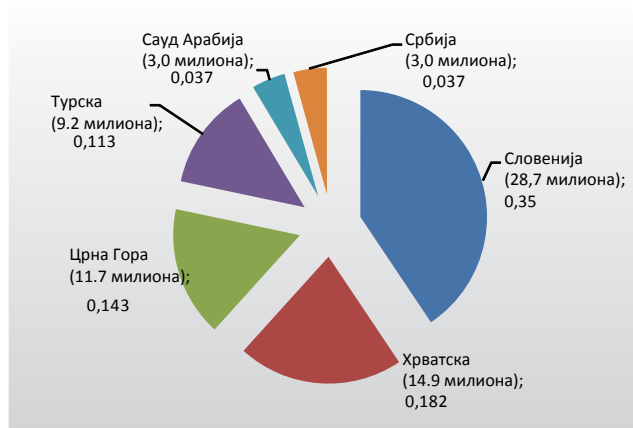
- Словенија са 28,7 милиона КМ (35,0%),
- Хрватска 14,9 милиона КМ (18,2%),
- Црна Гора 11,7 милиона КМ (14,3%),
- Турска 9,2 милиона КМ (11,3%),
- Саудијска Арабија 3,0 милиона КМ (3,7%),
- Србија 3,0 милиона КМ (3,7%),

што чини 86,1% укупних улагања у првом кварталу 2009. године.

Карактеристика за регистрирана страна улагања у првом кварталу 2009. године огледа се у значајном смањењу капитала од 88,3 милиона КМ.

Смањења се односе на друштва „Фабрика цемента Лукавац“ д.д. Лукавац 66,0 милиона КМ које је настало усљед статусних промјена облика друштва и продаје дијела капитала (Аустрија). „ЕМКА БОСНИА“ д.о.о. Горажде 12,0 милиона КМ на основу измјене одлуке о усклађивању података. „Девих Текстил“ д.о.о. Теслић 7,6 милиона КМ усклађивање података (Хрватска).

Графикон 27: Најзначајнија улагања у БиХ по земљама

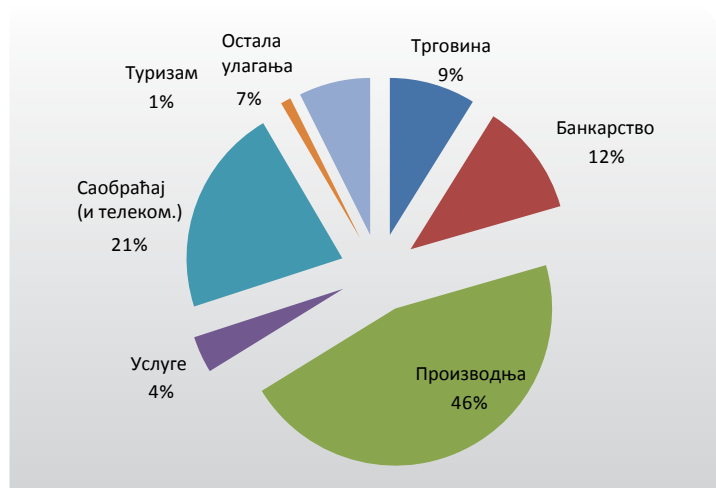

Извор: MBTEO

У наведеном периоду се истичу улагања у друштва ЈП „БиХ Аирлинес“ д.о.о. Сарајево 9,2 милиона КМ-оснивање усклађивање оснивачког акта (Турска), „Енергоинвест“- Арматуре“ д.о.о. Сарајево 9,0 милиона КМ-приватизација (Црна Гора), Виндија д.о.о. за производњу, трговину и услуге Брчко Дистрикт БиХ 8,3 милиона КМ-оснивање и повећање капитала (Хрватска), Хотел „Тузла „ д.д. Тузла 8,0 милиона КМ-докапитализација (Словенија).

Регистровани укупни страни капитал претежно се односи на улагања у област производње 45,7%, банкарство 11,7%, трговину 8,8% услуге 3,8%, саобраћај 21,5%, туризам 1,1 КМ док остала улагања учествују са 7,4%.

Графикон 28: Регистроване FDI у БиХ по дјелатностима

Извор: MBTEO

На ниво смањења регистрованих улагања у БиХ утицао је споро провођење приватизације дијела државних компанија (телекомуникација и енергетика), неефикасно функционисање БиХ владе, непостојање јединственог економског простора у БиХ као и свјетска економска криза.

ПРИЛОЗИ

Босна и Херцеговина Економски трендови

јануар – март 2009.

Јединица за економска истраживања

Јуни 2009.

Табела 1: Индустијска производња у ФБих

	1-12.2007	1-12.2007	1-12.2007	1-12.2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10.2008,0	11.2008	12.2008	1.2009	2.2009	3.2009	1-3.2009
период по индексу	1-12.2007	1-12.2007	1-12.2007	1-12.2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10.2008,0	11.2008	12.2008	1.2009	2.2009	3.2009	1-3.2009
базни период	1-12.2007	1-12.2007	1-12.2007	1-12.2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10.2008,0	11.2008	12.2008	1.2009	2.2009	3.2009	1-3.2009
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	108,6	108,6	107,9	108,6	113,6	94,3	102,5	105,1	106,7	108,3	105,4	115,1	116,0	110,5	109,4	88,9	84,7	94,1	89,1	
Ц) ВАЂЕЊЕ РУДА И КАМЕНА	105,6	105,6	105,1	114,2	119,0	100,8	86,5	97,5	89,7	98,3	103,5	109,1	115,3	112,1	121,4	103,3	104,6	110,5	106,1	
Д) ПРЕРАЂАЧКА ИНДУСТРИЈА	111,7	111,7	108,2	107,5	110,3	92,0	105,4	107,2	107,1	110,2	105,9	113,6	116,9	111,2	111,3	78,8	76,3	85,3	80,0	
Е) ПРОИЗВОДЊА И СНАДБИЈЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ И ВОДОМ	101,7	101,7	109,1	108,6	119,6	97,8	104,9	103,2	119,6	109,6	104,7	124,3	113,9	107,3	98,6	104,0	94,1	108,4	101,9	
ВАЂЕЊЕ РУДА И КАМЕНА																				
10) Вађење каменог и мрког угља, лигнита и тресета	104,2	104,2	109,4	116,2	118,8	107,1	96,7	100,5	100,9	111,1	109,8	107,1	117,4	117,5	117,5	105,6	108,5	117,6	110,5	
13) Вађење руда метала	115,3	115,3	91,0	58,4	102,5	148,4	118,7	88,2	88,2	75,5	83,2	85,8	116,4	109,6	41,4	41,4	78,9	57,2	87,8	76,0
14) Вађење осталих руда и камена	110,7	110,7	88,8	106,3	121,5	74,7	55,8	86,0	86,0	52,8	61,0	84,5	117,0	108,2	153,0	153,0	89,1	83,1	65,8	78,8
ПРЕРАЂАЧКА ИНДУСТРИЈА																				
15) Производња прехранбених производа и пића	107,9	107,9	103,4	110,4	104,3	107,8	102,6	107,7	102,2	99,8	88,6	108,8	109,6	112,2	97,0	86,5	88,3	89,4	88,0	
16) Производња духанских производа	95,8	95,8	105,9	106,1	143,7	106,5	90,1	81,5	101,1	97,2	93,5	100,0	113,2	98,5	141,6	69,0	74,2	96,9	78,3	
17) Производња текстила предива и тканина	77,9	77,9	113,2	178,1	145,9	140,7	127,3	118,0	98,8	87,8	101,1	104,9	94,5	99,5	93,8	59,9	52,6	81,7	64,6	
18) Производња одевних предмета, дорада и бојење крзна	99,5	99,5	115,7	158,6	168,2	100,2	128,0	108,0	115,1	113,6	100,5	116,5	93,8	106,7	89,2	68,2	67,3	123,4	80,4	
19) Производња коже и предмета од коже и обуће	104,3	104,3	104,7	118,7	106,1	84,1	109,9	126,1	114,2	93,2	110,9	99,8	94,6	97,8	108,5	75,7	90,7	79,0	81,8	
20) Прерада и производи од дрвета и плуте	103,0	103,0	96,6	95,1	127,2	76,2	83,9	112,0	93,6	108,9	104,5	111,0	88,0	87,2	72,2	64,0	59,2	83,2	70,5	
21) Производња целулозе, папира и производа од папира	94,4	94,4	109,6	121,0	103,5	103,2	125,8	101,8	124,9	115,8	100,0	111,5	105,8	99,6	106,3	81,7	117,9	103,2	100,1	
22) Издавачка дјелатност, штампање и репродукција сниманих материјала	132,0	132,0	114,6	68,6	113,1	111,4	132,1	140,1	92,5	117,1	97,0	132,7	136,5	108,8	168,8	96,6	108,2	108,0	104,2	
23) Производња кокса и деривата нафте	132,4	132,4	97,5	107,1	134,5	149,4	141,2	87,7	91,2	105,7	143,4	87,0	86,2	61,5	36,9	107,6	70,9	66,9	81,7	
24) Производња хемикалија и хемијских производа	121,7	121,7	151,4	97,9	85,5	32,2	104,5	105,1	123,5	224,6	232,4	261,5	217,4	213,0	216,6	123,2	129,4	206,2	145,5	
25) Производња производа од гуме и пластике	116,1	116,1	99,2	97,8	106,0	104,3	93,4	92,7	102,0	100,7	90,6	99,1	100,6	104,0	102,4	94,6	66,3	80,8	79,3	
26) Производња производа од осталих минерала	105,4	105,4	108,8	155,6	113,4	93,6	113,6	110,7	110,3	100,3	110,7	98,5	109,7	118,6	104,5	39,8	61,0	76,8	62,4	
27) Производња основних метала	106,6	106,6	104,3	100,5	113,1	139,4	104,1	95,9	110,6	100,3	99,0	94,0	118,4	77,5	117,6	78,9	73,3	68,7	73,4	
28) Производња металних производа осим машина	138,0	138,0	101,8	109,5	152,9	134,8	115,2	113,6	102,1	72,6	74,0	68,4	89,0	113,3	120,6	79,3	56,5	58,4	63,1	
29) Производња осталих машина и уређаја	140,3	140,3	100,5	114,5	138,8	124,1	111,8	136,9	111,4	95,6	97,4	99,2	118,4	107,7	46,1	93,9	76,2	58,7	74,8	
30) Производња канцеларијских и рачунарских машина	147,0	147,0	87,8	70,7	54,5	74,3	134,8	99,1	114,1	129,3	96,7	95,4	115,9	46,8	97,5	85,8	87,7	85,8	86,4	
31) Производња других електронских машина и апарата	80,0	80,0	96,9	99,4	113,6	116,9	84,5	90,0	62,5	99,3	101,9	100,5	89,4	127,3	84,5	93,0	70,4	59,2	72,3	
33) Производња медицинских, прецизних и оптичких инструмената	103,1	103,1	119,9	130,2	98,0	78,8	117,3	116,7	145,2	144,2	198,0	142,2	142,9	92,6	93,2	104,6	120,1	113,4	112,1	
34) Производња моторних возила и приколица	156,8	156,8	97,6	131,7	128,3	93,8	114,1	144,9	181,7	128,1	105,9	80,7	79,2	52,1	10,1	21,9	19,5	22,8	21,3	
35) Производња осталих саобраћајних средстава	77,0	77,0	180,1	215,1	180,2	380,6	283,2	429,3	288,8	210,7	166,6	177,2	174,7	81,5	112,3	88,1	29,2	54,6	55,8	
36) Производња намјештаја и сличних производа	116,3	116,3	88,3	95,2	82,7	68,6	91,8	90,4	84,5	85,6	84,7	90,4	100,5	91,5	100,2	75,3	65,9	63,4	66,4	
37) Рециклажа	108,8	108,8	104,2	97,3	118,5	111,1	106,4	91,1	105,1	130,0	104,0	118,1	118,7	81,4	72,9	30,6	37,3	45,6	38,2	
ПРОИЗВОДЊА И СНАДБИЈЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ И ВОДОМ																				
40) Производња и снабдијевање ел. Енергијом, гасом, паром и топлим водом	101,7	101,7	109,1	108,6	119,6	97,8	104,9	103,2	119,6	109,6	104,7	124,3	113,9	107,3	98,6	104,0	94,1	108,4	101,9	
41) Скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде																				

Извор: Федерални завод за статистику ФБих

Табела 2: Индустриска производња у РС

	1-12. 2007	1-12. 2006	1-12. 2007	1-12. 2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10. 2008	11. 2008	12. 2008	1.2009	2.2009	3.2009	1-3. 2009
период по индексу	1-12. 2007	1-12. 2006	1-12. 2007	1-12. 2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10. 2008	11. 2008	12. 2008	1.2009	2.2009	3.2009	1-3. 2009
бази период	1-12. 2007	1-12. 2006	1-12. 2007	1-12. 2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	7.2008	8.2008	9.2008	10. 2008	11. 2008	12. 2008	1.2009	2.2009	3.2009	1-3. 2009
аналогни период претходне године																				
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	101,4	119,1	101,4	116,80	104,8	106,3	106,0	114,2	106,2	110,6	112,5	106,2	105,5	100,5	122,9	199,6	103,80	110,40	123,8	113,1
Ш ВАЂЕЊЕ РУДА И КАМЕНА	102,7	120,6	102,7	114,10	90,6	151,2	125,0	135,6	113,8	118,6	110,1	122,2	104,9	109,6	79,3	106,7	71,50	60,10	83,6	71,7
Д ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	104,1	121,3	104,1	119,40	100,6	98,6	105,0	105,8	96,7	103,8	106,6	103,0	111,2	105,1	138,2	254,2	106,20	118,10	138,1	122,1
Е ПРОИЗВОДЊА И СНАДБИЈЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ И ВОДОМ	94,6	109,7	94,6	110,5	114,1	117,0	104,4	136,9	141,6	131,9	135,4	110,3	89,8	86,3	95,1	98,9	110,60	119,70	120,2	116,9
ВАЂЕЊЕ РУДА И КАМЕНА																				
10) Вађење каменог и мрког угља, лигнита и тресета	86,7	178,0	86,7	134,3	93,7	106,1	170,7	730,5	416,5	172,2	210,7	161,5	131,8	110	81,3	77,9	77,80	89,80	118,8	93,8
13) Вађење руда метала	96,6	81,2	96,6	101,4	89,7	186,4	129,4	137,8	99,0	102,9	87,0	108,3	88,5	77,8	34,5	120,6	39,40	0,70	27,5	18,8
14) Вађење осталих руда и камена	127,2	117,2	127,2	139,9	85,8	116,6	92,8	94,1	112,2	155,3	156,5	145,9	161,5	211,1	263,1	116,3	32,00	32,20	85,8	58,9
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА																				
15) Производња прехранбених производа и пића	99,4	105,9	99,4	104,6	100,0	105,5	108,6	98,4	101,6	97,0	96,8	105,0	114,6	104,9	101,6	122	90,20	94,70	91,5	92
16) Производња духанских производа	75,6	103,6	75,6	109,5	306,1	97,5	94,6	118,9	76,8	58,5	101,9	165,7	100,0	117,1	68	90,3	42,90	125,60	177,1	76,8
17) Производња текстила предmeta и тканина	179,4	53,7	179,4	102,8	36,4	39,1	232,1	131,6	112,3	118,1	79,9	49,3	91,9	97,9	81,6	186,5	79,50	64,90	54,2	63,8
18) Производња одјевених предмета, дорада и бојење крзна	127,8	123,2	127,8	92,7	118,4	117,0	75,3	146,6	78,0	121,0	94,7	80,6	77,9	87	71,6	79,8	72,00	71,90	123,8	86
19) Производња коже и предмета од коже и обуће	83,9	111,9	83,9	89,9	106,8	105,1	81,6	104,1	88,1	85,2	84,8	74,6	108,6	101,1	74,1	75,9	72,30	81,10	103,3	84,4
20) Прерада и производи од дрвета и плуте	91,3	291,6	91,3	91,8	97,2	102,3	93,7	95,7	87,3	99,0	98,9	85,1	97,3	86,7	83,1	80	44,90	43,30	59,3	50,5
21) Производња целулозе, папира и производа од папира	117,0	89,3	117,0	106,5	123,9	123,0	98,4	120,6	103,2	99,7	109,8	107,1	103,0	107,9	90,6	100,6	90,40	86,90	96,7	91,3
22) Издавачка дјелатност, штампање и репродукција сниманих материјала	96,8	125,2	96,8	103,1	89,4	78,6	85,6	83,4	85,4	137,3	105,0	121,4	154,6	131,8	95,7	104,4	92,70	63,90	83,9	77,7
23) Производња кокса и деривата нафте	108,6	29,9	108,6	674,8	80,7	109,0	113,4	80,8	97,3	114,7	76,6	92,5	111,7	75,6	2018	6060,9	9243,60	4045,70	2265,5	4056,8
24) Производња хемикалија и хемијских производа	97,2	97,1	97,2	102,4	102,9	103,0	89,1	116,0	96,6	99,0	125,6	70,8	110,4	98,9	105,2	117	228,50	255,60	298,1	261,1
25) Производња производа од гуме и пластике	96,1	153,1	96,1	97	121,0	126,3	130,1	89,1	84,2	109,3	112,3	89,4	98,3	100,9	72,5	83	63,10	62,30	88,8	71,6
26) Производња производа од осталих минерала	107,3	118,6	107,3	119	105,3	173,3	128,1	98,2	97,5	119,4	103,9	101,3	132,8	143,6	116,1	175,5	56,70	50,70	84,9	69,4
27) Производња основних метала	84,9	128,3	84,9	105,2	103,8	90,2	130,9	127,3	111,5	117,1	114,7	100,6	114,8	112,7	70,6	80,8	15,40	50,90	43	37,9
28) Производња металних производа осим машина	105,7	121,8	105,7	86	93,2	71,8	70,6	102,2	72,0	88,4	101,8	103,2	83,4	79,4	88,2	96,3	72,90	57,80	59,9	62,8
29) Производња осталих машина и уређаја	130,9	63,3	130,9	113,1	113,7	56,8	99,2	105,4	96,0	84,0	153,2	170,4	123,4	132,7	166,5	123,4	42,40	44,70	55,6	48,3
30) Производња канцеларијских и рачунарских машина	137,8	82,9	137,8	86	77,3	73,8	53,5	268,1	79,6	35,7	138,2	85,1	82,3	98,5	124,7	108,5	92,30	112,10	121,1	107,9
31) Производња других електронских машина и апарата	90,0	84,8	90,0	216,1	70,6	157,0	185,5	165,4	173,3	153,6	460,2	446,9	279,9	344,3	97,4	116,8	59,60	57,90	65	61,2
32) Производња радио, ТВ и комуникационе опреме	33,3	23,6	33,3	15,8	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	100,0	41,7	0,0	0,0	0,0	50	5,9	46,00	79,30	7,6	27,8
33) Производња медицинских, прецизионих и оптичких инструмената	92,4	93,7	92,4	87,7	97,5	219,6	63,9	45,2	36,3	74,4	73,0	15,6	389,1	86,7	92,8	97,9	114,40	74,90	229,1	133,7
34) Производња моторних возила и приколца	114,9	106,0	114,9	138	181,8	127,3	168,0	158,0	131,1	105,7	117,3	91,3	186,6	265,3	86,8	143,5	133,90	131,50	101,5	119,4
35) Производња осталих саобраћајних средстава	113,7	108,6	113,7	117,7	119,0	113,8	169,9	114,1	82,5	104,7	108,7	99,0	161,3	148,2	97,5	148,4	12,70	962,90	2562,6	1257,2
36) Производња намјештаја и сличних производа	174,0	125,3	174,0	131,2	64,2	118,5	103,8	130,8	136,4	135,9	181,5	137,3	158,2	121,9	147,7	141,3	129,40	52,40	65	74,7
37) Рециклажа	151,5	98,4	151,5	74,2	108,1	85,7	52,4	76,7	69,3	81,4	79,4	114,5	85,7	49,1	48,8	72,6	31,20	41,20	56,5	43,8
ПРОИЗВОДЊА И СНАДБИЈЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ И ВОДОМ																				
40) Производња и снабдијевање ел. Енергијом, гасом, паром и топлотом водом	94,6	109,7	94,6	110,5	114,1	117,0	104,4	136,9	141,6	131,9	135,4	110,3	89,8	86,3	95,1	98,9	110,60	119,70	120,2	116,9

Извор: Републички завод за статистику РС

Табела 3. Реални сектор - раст г/г у %

				2007	2008	2009			
						јан	феб	март	јан-март
Производња и грађевинарство	Индустријска производња - физички обим		ФБИХ	8,6	7,9	-11,1	-15,3	-5,9	-10,9
			РС	1,4	16,8	3,8	10,4	23,8	13,1
	Грађевинарство (вриједност радова)		ФБИХ	22,6	34,1	1,8	-26,6	-23,5	-16,7
			РС	29,6	11,8	0,9	-15,1	20,7	2,4
Пријевоз	Цестовни (превезено робе)		ФБИХ	55,1	6,1	-	-	-	-15,9
			РС	20,6	3,1	-21,2	-40,8	-10,1	-23,5
	Цестовни (превезени путници)		ФБИХ	2,3	-2,4	-	-	-	3,3
			РС	8,3	-4,6	-26,9	-22,8	-12,9	-21,4
	Градско - Приградски Пријевоз (превезени путници)		ФБИХ	-23,7	-1,3	-	-	-	-2,7
			РС	7,6	4,9	4,0	1,8	7,5	3,9
	Жељезнички (превезено робе)		ФБИХ	5,4	20,9	-	-	-	-25,4
			РС	-0,4	-4,6	-48,7	-53,7	-39,1	-46,7
	Жељезнички (превезени путници)		ФБИХ	4,5	26,0	-	-	-	-7,8
			РС	-7,4	2,4	-32,7	-45,3	-33,3	-37,3
Трговина на мало	тренутне цијене		ФБИХ	14,0	18,3	-0,8	-13,4	-12,3	-6,6
	дефлација цијена индексом потрошачких цијена			12,2	9,6	-3,4	-15,6	-13,5	-8,6
	тренутне цијене		РС	16,2	21,5	-	-	-	-11,9
	дефлација цијена индексом потрошачких цијена			15,1	14,3	-	-	-	-13,1
Туризам	Доласци домаћих туриста		ФБИХ	18,0	2,7	-12,9	-9,0	-4,1	-8,5
			РС	11,0	6,0	-12,4	-5,8	-1,4	-6,0
	Доласци страних туриста		ФБИХ	17,9	1,8	-6,2	-6,0	1,4	-3,1
			РС	24,3	11,6	-12,7	-5,9	4,0	-5,7
Угоститељство	тренутне цијене		ФБИХ	24,7	14,2	-	-	-	-3,7
	дефлација цијена индексом потрошачких цијена			22,9	5,5	-	-	-	-5,7
	тренутне цијене			17,6	31,4	3,4	7,3	9,1	6,6
	дефлација цијена индексом потрошачких цијена		РС	16,5	24,2	1,4	5,9	8,8	5,4

Извори: Ентитетски заводи за статистику

Табела 4: Тржиште рада

Период	број запослених*				број незапослених				стопа незапослености				просечне нето плате				просечне пензије*			
	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко
2004. ø	636.893	388.310	236.239	12.521	472.972	315.847	139.989	17.135	42,6%	44,9%	37,2%	57,8%	505	534	423	707	189	203	163	169
2005. ø	644.026	388.418	242.624	13.044	507.816	338.270	151.599	17.947	44,1%	46,5%	38,5%	57,9%	534	558	465	676	207	221	185	188
2006. ø	655.064	389.601	252.227	13.703	516.175	355.102	143.219	17.854	44,1%	47,7%	36,2%	56,6%	575	603	521	674	227	238	210	208
2007. ø	668.313	413.676	258.209	14.624	526.680	370.459	139.825	16.395	44,1%	47,2%	35,1%	52,9%	645	662	585	684	263	284	230	244
2008. ø	701.211	430.745	259.205	15.790	493.344	345.381	135.102	12.862	41,3%	44,5%	34,3%	44,9%	752	751	755	730	324	340	297	311
I-III 2006.	647.646	386.685	247.343	13.304	512.657	350.230	144.198	18.228	44,2%	47,5%	36,8%	57,8%	560	588	489	664	222	231	209	205
I-III 2007.	669.652	394.258	257.328	14.195	534.663	369.922	146.790	17.951	44,4%	48,4%	36,3%	55,8%	646	636	555	673	245	266	212	224
I-III 2008.	695.151	425.538	258.993	15.337	514.479	363.073	137.580	13.827	42,5%	46,0%	34,7%	47,4%	706	716	683	706	308	331	271	291
I-III 2009.	725.956	428.171			491.211	342.964	136.544	11.703	40,4%	44,5%			788	790	789	751	339	348	322	328
I 2007.	668.667	392.734			531.531	367.449	146.180	17.902	44,3%	48,3%			614	634	531	667	245	265	212	223
II 2007.	668.527	394.038			536.969	371.161	147.673	18.135	44,5%	48,5%			617	632	560	672	245	266	212	222
III 2007.	671.761	396.003	257.328	14.195	535.489	371.156	146.517	17.816	44,4%	48,4%	36,3%	55,7%	625	641	569	680	246	267	213	228
IV 2007.	672.546	396.889			532.834	370.961	144.306	17.567	44,2%	48,3%			635	651	577	678	255	279	215	234
V 2007.	675.371	397.754			529.733	370.738	141.610	17.385	44,0%	48,2%			643	663	576	670	257	279	221	238
VI 2007.	678.904	401.254		14.553	531.035	373.519	140.189	17.327	43,9%	48,2%		54,4%	641	657	584	676	262	285	226	243
VII 2007.	686.425	407.885			525.175	370.410	138.285	16.480	43,3%	47,6%			642	660	576	681	264	284	231	246
VIII 2007.	685.499	408.343			522.690	369.886	136.520	16.284	43,3%	47,5%			651	668	593	687	270	292	237	252
IX 2007.	686.751	409.897	259.090	14.773	521.288	371.017	134.957	15.314	43,2%	47,5%	34,2%	50,9%	652	666	598	688	273	291	242	256
X 2007.	642.303	413.669			519.615	371.342	133.815	14.458	44,7%	47,3%			661	679	601	686	278	299	245	260
XI 2007.	639.761	419.125			518.055	370.303	133.645	14.107	44,7%	46,9%			672	695	607	694	280	299	250	263
XII 2007.	643.246	423.440		15.123	515.746	367.570	134.207	13.969	44,5%	46,5%		48,0%	681	697	628	735	283	299	255	258
I 2008.	691.943	423.651			516.686	366.705	136.108	13.873	42,7%	46,4%			677	710	584	696	306	330	267	287
II 2008.	696.290	425.215			517.181	365.232	138.134	13.815	42,6%	46,2%			716	713	724	706	306	331	266	287
III 2008.	697.220	427.747	258.993	15.337	509.570	357.281	138.497	13.792	42,2%	45,5%	34,8%	47,3%	726	724	731	716	312	332	280	298
IV 2008.	697.968	429.431			499.838	348.615	137.580	13.643	41,7%	44,8%			739	735	751	730	309	331	273	293
V 2008.	699.397	430.254			493.765	344.633	136.071	13.061	41,4%	44,5%			753	752	758	740	325	340	300	308
VI 2008.	703.105	433.170		15.866	489.528	341.221	135.524	12.783	41,0%	44,1%			748	741	768	735	325	340	301	313
VII 2008.	703.747	433.635			488.433	340.809	134.808	12.816	41,0%	44,0%			763	764	765	733	325	339	301	313
VIII 2008.	703.297	433.049			484.653	338.111	133.827	12.715	40,8%	43,8%			764	759	779	728	330	349	301	317
IX 2008.	704.529	433.691	259.417	16.168	480.176	334.650	133.075	12.451	40,5%	43,6%	33,9%	43,5%	775	773	783	734	337	349	319	327
X 2008.	705.783	433.964			477.520	332.897	132.426	12.197	40,4%	43,4%			780	781	783	736	337	348	319	327
XI 2008.	706.668	434.005			479.660	335.772	132.098	11.790	40,4%	43,6%			776	772	790	729	337	349	319	327
XII 2008.	704.579	431.131		16.242	483.121	338.643	133.074	11.404	40,7%	44,0%		41,3%	798	790	819	772	337	348	320	327
I 2009.	727.552	428.688			488.498	342.174	134.798	11.526	40,2%	44,4%			784	791	771	738	338	348	323	327
II 2009.	726.741	428.765			491.797	343.402	136.624	11.771	40,4%	44,5%			790	785	813	751	339	349	322	328
III 2009.	723.575	427.060			493.338	343.317	138.210	11.811	40,5%	44,6%			790	795	781	764	338	348	321	328

Извор: Агенција за статистику БиХ, ентитетски Заводи за статистику, Завод за запошљавање ФБиХ и РС, Фонд МИО/ПИО ФБиХ и Фонд ПИО РС

* Број запослених у БиХ у 2007., 2008. и 2009. години - процјена, извор: Агенције за статистику БиХ; број запослених у ФБиХ и РС, извор: ентитетски заводи за статистику.

* Просјечне пензије у БиХ су израчунате на основу ентитетских нивоа пензија пондерисаних односом укупног броја пензионера у сваком од БХ ентитета и Брчко Дистрикта.

Табела 5: Раст и структура монетарних агрегата (крај периода)

Период	Резервни новац (М0)				Трансакцијски новац (М1)			Квази новац (QM)				М2-укупно
	Готовина изван монетарних власти	Депозити банака код монетарних власти	Остали деп. по виђењу код монетарних власти	Резервни новац	Готовина изван банака	Депозити по виђењу у домаћој валути	М1-укупно	Орочени и штедни депозити у домаћој валути	Депозити по виђењу у иностраној валути	Орочени и штедни депозити у иностраној валути	QM-укупно	
1	2	3	4	5=2+3+4	6	7	8=6+7	9	10	11	12=9+10+11	13=8+12
у милионима KM												
K1 2005	1.791,5	1.336,6	1,9	3.130,4	1.626,7	1.907,9	3.534,7	716,4	1.007,2	1.680,2	3.403,8	6.938,5
K2 2005	1.863,3	1.383,4	2,3	3.249,0	1.690,5	2.012,7	3.703,2	721,2	1.098,7	1.754,2	3.574,2	7.277,3
K3 2005	1.883,0	1.667,8	2,8	3.553,7	1.707,8	2.176,2	3.883,9	770,8	1.115,3	1.908,5	3.794,6	7.678,6
K4 2005	1.907,2	2.059,9	2,7	3.970,1	1.729,0	2.378,5	4.107,5	818,0	1.152,1	1.998,0	3.968,2	8.075,7
K1 2006	1.837,9	2.220,6	2,7	4.061,1	1.656,4	2.434,8	4.091,3	854,9	1.202,4	2.161,7	4.219,0	8.310,3
K2 2006	1.938,5	2.243,2	4,9	4.186,6	1.746,7	2.661,9	4.408,6	912,4	1.270,9	2.207,4	4.390,8	8.799,3
K3 2006	2.054,2	2.698,1	8,4	4.760,7	1.864,7	2.907,9	4.772,6	987,4	1.335,3	2.425,2	4.748,0	9.520,6
K4 2006	2.154,2	2.887,3	10,5	5.052,0	1.978,3	3.093,0	5.071,3	1.099,4	1.358,5	2.544,6	5.002,4	10.073,7
K1 2007	2.107,6	3.021,8	14,2	5.143,6	1.910,8	3.389,6	5.300,4	1.173,2	1.322,8	2.704,2	5.200,2	10.500,6
K2 2007	2.207,6	3.269,1	8,5	5.485,2	2.002,6	3.674,0	5.676,6	1.308,5	1.385,3	2.824,0	5.517,8	11.194,4
K3 2007	2.302,9	3.712,0	9,5	6.024,4	2.085,5	3.858,5	5.944,0	1.366,2	1.408,6	2.975,0	5.749,8	11.693,8
K4 2007	2.439,7	3.777,1	12,2	6.229,0	2.185,3	3.974,6	6.159,9	1.517,4	1.459,3	3.113,2	6.089,9	12.249,8
K1 2008	2.310,7	3.665,3	6,6	5.982,6	2.061,2	3.944,7	6.005,9	1.602,8	1.572,8	3.220,7	6.396,3	12.402,2
K2 2008	2.335,3	3.697,0	5,6	6.037,9	2.075,6	3.956,1	6.031,7	1.721,3	1.608,8	3.430,8	6.760,9	12.792,6
K3 2008	2.407,0	3.849,4	8,4	6.264,8	2.130,8	4.066,7	6.197,5	1.800,1	1.667,4	3.761,1	7.228,6	13.426,1
K4 2008	2.552,4	3.144,2	7,4	5.704,0	2.302,6	3.691,4	5.994,0	1.799,4	1.511,4	3.470,3	6.781,1	12.775,1
K1 2009	2.318,5	2.994,2	6,5	5.319,1	2.016,3	3.545,6	5.561,9	1.838,3	1.467,5	3.615,5	6.921,3	12.483,2
% промјена у односу на исти период претходне године												
K1 2005	5,8%	17,8%	-27,7%	10,6%	5,8%	10,4%	8,2%	38,2%	22,9%	38,3%	33,3%	19,3%
K2 2005	7,6%	11,3%	11,0%	9,1%	7,1%	10,9%	9,1%	24,6%	24,9%	35,7%	29,9%	18,4%
K3 2005	4,6%	21,2%	67,2%	11,8%	4,6%	10,2%	7,6%	43,7%	15,0%	36,7%	30,8%	18,0%
K4 2005	4,9%	45,1%	52,0%	22,6%	3,5%	27,5%	16,2%	16,3%	16,6%	24,5%	20,4%	18,2%
K1 2006	2,6%	66,1%	39,6%	29,7%	1,8%	27,6%	15,7%	19,3%	19,4%	28,7%	23,9%	19,8%
K2 2006	4,0%	62,1%	113,4%	28,9%	3,3%	32,3%	19,0%	26,5%	15,7%	25,8%	22,8%	20,9%
K3 2006	9,1%	61,8%	200,1%	34,0%	9,2%	33,6%	22,9%	28,1%	19,7%	27,1%	25,1%	24,0%
K4 2006	13,0%	40,2%	288,7%	27,2%	14,4%	30,0%	23,5%	34,4%	17,9%	27,4%	26,1%	24,7%
K1 2007	14,7%	36,1%	435,8%	26,7%	15,4%	39,2%	29,6%	37,2%	10,0%	25,1%	23,3%	26,4%
K2 2007	13,9%	45,7%	73,2%	31,0%	14,6%	38,0%	28,8%	43,4%	9,0%	27,9%	25,7%	27,2%
K3 2007	12,1%	37,6%	13,4%	26,5%	11,8%	32,7%	24,5%	38,4%	5,5%	22,7%	21,1%	22,8%
K4 2007	13,3%	30,8%	16,6%	23,3%	10,5%	28,5%	21,5%	38,0%	7,4%	22,3%	21,7%	21,6%
K1 2008	9,6%	21,3%	-53,5%	16,3%	7,9%	16,4%	13,3%	36,6%	18,9%	19,1%	23,0%	18,1%
K2 2008	5,8%	13,1%	-34,1%	10,1%	3,6%	7,7%	6,3%	31,5%	16,1%	21,5%	22,5%	14,3%
K3 2008	4,5%	3,7%	-11,6%	4,0%	2,2%	5,4%	4,3%	31,8%	18,4%	26,4%	25,7%	14,8%
K4 2008	4,6%	-16,8%	-39,3%	-8,4%	5,4%	-7,1%	-2,7%	18,6%	3,6%	11,5%	11,3%	4,3%
K1 2009	0,3%	-18,3%	-1,5%	-11,1%	-2,2%	-10,1%	-7,4%	14,7%	-6,7%	12,3%	8,2%	0,7%

Извор: Централна банка БиХ

Табела 6: Индекс потрошачких цијена (CPI)

Код	00			01			02			03			04			05			06		
	ОПШТИ ИНДЕКС			ХРАНА И БЕЗАЛКОХОЛНИ НАПИЦИ			АЛКОХОЛ И ДУХАН			ОДЈЕЋА И ОБУЋА			СТАНОВАЊЕ, ВОДОПСКРБА, ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА, ПЛИН И ДРУГИ ЕНЕРГЕНТИ			НАМЈЕШТАЈ, КУЋАНСКИ УРЕЂАЈИ И РЕДОВИТО ОДРЖАВАЊЕ КУЋЕ			ЗДРАВСТВО		
Врста индекса	2005=100	м/м	г/г	2005=100	м/м	г/г	2005=100	м/м	г/г	2005=100	м/м	г/г	2005=100	м/м	г/г	2005=100	м/м	г/г	2005=100	м/м	г/г
2006. ø			106,1			108,3			100,0			99,2			113,1			101,2			109,0
2007. ø			101,5			102,9			100,4			96,9			102,4			100,4			101,0
2008. ø			107,4			112,1			101,1			97,9			108,5			102,2			100,4
I-III 2006.			106,9			108,8			100,0			100,4			113,0			101,3			108,9
I-III 2007.			100,8			100,9			100,3			96,8			103,6			99,8			100,3
I-III 2008.			106,5			111,8			100,5			97,6			104,9			101,5			101,0
I-III 2009.			101,6			103,4			101,8			96,7			106,0			102,4			100,4
I 2008.	113,4	101,4	106,2	120,8	102,1	111,2	100,6	100,0	100,4	95,3	99,9	97,5	127,1	102,3	104,6	102,6	100,2	101,4	110,4	100,0	101,0
II 2008.	113,8	100,4	106,2	122,1	101,1	111,4	100,8	100,1	100,6	95,3	100,0	97,7	127,2	100,1	104,7	102,7	100,1	101,6	110,4	100,0	101,1
III 2008.	114,9	101,0	107,1	124,0	101,6	112,9	100,9	100,1	100,6	95,3	100,0	97,7	128,0	100,6	105,4	102,8	100,1	101,6	110,4	100,0	100,9
IV 2008.	114,4	99,6	107,5	124,9	100,8	112,6	100,9	100,1	100,8	94,7	99,3	98,1	118,1	92,3	108,4	103,0	100,2	101,8	110,3	100,0	100,6
V 2008.	115,4	100,9	108,2	126,0	100,9	113,7	101,2	100,3	100,9	94,4	99,7	98,1	118,5	100,3	108,5	103,0	100,0	101,5	110,6	100,2	100,4
VI 2008.	116,5	100,9	109,6	126,7	100,5	115,8	101,5	100,3	101,1	94,1	99,7	98,5	119,2	100,6	109,4	103,5	100,4	102,0	110,9	100,2	100,4
VII 2008.	116,5	100,1	109,9	125,7	99,2	115,8	101,7	100,2	101,3	94,0	99,9	98,5	119,8	100,5	109,9	103,9	100,4	102,4	110,6	99,7	100,1
VIII 2008.	117,0	100,1	109,5	125,2	99,6	114,4	102,0	100,3	101,5	93,7	99,7	98,3	122,7	102,4	112,3	104,4	100,6	102,7	110,7	100,2	100,2
IX 2008.	116,7	100,1	108,7	125,6	100,3	112,6	102,0	100,0	101,6	93,7	100,0	98,2	123,3	100,5	112,4	104,7	100,3	102,9	110,7	99,9	99,9
X 2008.	117,5	100,7	107,3	125,8	100,2	110,6	102,1	100,1	101,5	92,9	99,2	97,5	133,7	108,4	109,3	105,1	100,3	103,1	110,6	100,0	100,1
XI 2008.	116,8	99,4	105,5	125,5	99,7	108,4	102,1	100,0	101,5	92,8	99,8	97,2	135,0	101,0	110,0	105,2	100,2	103,0	110,7	100,1	100,2
XII 2008.	116,1	99,4	103,8	125,4	99,9	106,0	102,2	100,1	101,5	92,6	99,8	97,1	135,0	100,0	108,6	105,1	99,9	102,7	110,9	100,1	100,4
I 2009.	116,0	99,9	102,3	126,5	100,9	104,7	102,4	100,2	101,7	92,3	99,7	96,9	135,0	100,1	106,2	105,2	100,1	102,6	110,8	99,9	100,4
II 2009.	115,9	99,9	101,8	126,3	99,9	103,5	102,6	100,2	101,8	92,1	99,8	96,6	135,1	100,1	106,2	105,2	100,0	102,4	110,7	100,0	100,3
III 2009.	115,7	99,9	100,7	126,4	100,1	102,0	102,8	100,2	101,9	92,1	100,0	96,6	135,2	100,0	105,6	105,2	100,0	102,3	110,8	100,1	100,4

Код	07			08			09			10			11			12		
	ПРИЕВОЗ			ВЕЗЕ			РЕКРЕАЦИЈА И КУЛТУРА			ОБРАЗОВАЊЕ			РЕСТОРАНИ И ХОТЕЛИ			РАЗЛИЧИТЕ РОБЕ И УСЛУГЕ		
Опис кода	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g
Врста индекса																		
2006. ø			105,3			113,8			104,8			101,9			103,9			101,4
2007. ø			100,2			102,2			101,4			104,4			102,8			100,6
2008. ø			111,2			104,4			104,0			102,5			107,1			102,8
I-III 2006.			109,5			114,8			103,9			101,2			102,5			101,5
I-III 2007.			99,1			102,6			101,8			104,2			102,9			100,4
I-III 2008.			110,1			104,4			101,8			104,0			105,7			101,6
I-III 2009.			90,9			102,1			105,2			99,4			107,2			103,7
I 2008.	112,1	101,3	109,5	120,8	103,7	104,4	107,7	100,6	101,6	109,4	100,3	104,4	111,0	100,5	105,5	103,0	100,5	101,4
II 2008.	111,8	99,7	109,5	120,7	100,0	104,3	107,7	100,0	101,4	109,5	100,0	103,9	111,1	100,1	105,4	103,2	100,2	101,5
III 2008.	113,6	101,6	111,2	120,8	100,0	104,4	108,8	101,0	102,4	109,2	99,8	103,7	112,0	100,9	106,3	103,6	100,4	101,9
IV 2008.	114,8	101,1	111,4	120,7	100,0	104,4	108,9	100,1	102,7	109,2	100,0	103,7	112,5	100,4	106,7	103,9	100,3	102,1
V 2008.	119,0	103,6	113,6	120,7	100,0	104,4	108,8	100,0	102,7	109,2	100,0	103,7	112,9	100,4	107,0	104,4	100,4	102,5
VI 2008.	123,7	104,0	117,4	120,7	100,0	103,5	111,0	102,0	104,9	109,2	100,0	103,7	113,7	100,7	107,0	104,5	100,1	102,5
VII 2008.	125,2	101,3	119,0	120,7	100,0	103,5	111,0	100,0	104,9	109,4	100,2	103,8	114,9	101,1	108,2	105,3	100,8	103,3
VIII 2008.	123,9	98,9	116,9	121,5	100,7	104,2	111,0	100,0	105,1	109,5	100,0	103,9	115,2	100,3	108,1	105,7	100,3	103,5
IX 2008.	122,1	98,5	114,8	121,5	100,0	104,2	113,1	101,9	105,9	108,2	98,8	100,4	116,1	100,8	108,9	105,9	100,3	103,7
X 2008.	119,5	97,9	111,7	121,5	100,0	104,2	113,0	99,9	105,8	108,2	100,1	100,1	116,7	100,5	107,9	106,2	100,3	103,9
XI 2008.	113,0	94,6	103,0	123,4	101,5	105,9	113,0	100,0	105,7	108,5	100,3	99,5	117,5	100,7	106,8	106,2	100,0	103,9
XII 2008.	107,8	95,4	97,4	123,3	100,0	105,9	112,9	100,0	105,4	108,5	100,0	99,5	118,4	100,7	107,2	106,4	100,1	103,8
I 2009.	103,5	96,0	92,3	123,3	100,0	102,1	113,0	100,0	104,9	108,5	100,0	99,2	119,2	100,7	107,4	106,8	100,4	103,7
II 2009.	102,6	99,1	91,7	123,3	100,0	102,1	113,8	100,8	105,7	108,7	100,2	99,3	119,3	100,1	107,4	107,0	100,2	103,7
III 2009.	100,8	98,3	88,7	123,3	100,0	102,1	114,3	100,5	105,1	108,7	100,0	99,5	119,6	100,3	106,7	107,2	100,2	103,5

Извор: Агенција за статистику Бих

Табела 7: Раст и секторска структура кредита (крај периода)

Период	Потраживања од свих сектора					
	Потраживања од опште владе	Потраживања од предузећа		Потраживања од домаћинстава	Остала потраживања	Укупна потраживања
		Потраживања од јавних предузећа	Потраживања од приватних предузећа			
	2	3	4	5	6	7=2+..6
у милионима КМ						
K1 2005	44,3	680,1	2.633,9	2.757,0	88,9	6.204,2
K2 2005	43,8	674,2	2.883,7	2.997,0	81,9	6.680,6
K3 2005	46,5	670,1	3.003,4	3.212,4	107,6	7.040,0
K4 2005	50,1	695,0	3.244,0	3.453,4	101,7	7.544,2
K1 2006	49,2	667,9	3.414,3	3.600,0	100,5	7.831,9
K2 2006	54,4	647,8	3.629,6	3.909,8	106,8	8.348,4
K3 2006	66,0	649,7	3.700,8	4.148,4	96,0	8.660,9
K4 2006	68,3	661,6	4.075,5	4.373,7	128,8	9.307,9
K1 2007	84,1	674,7	4.310,7	4.642,5	156,0	9.868,3
K2 2007	104,4	665,9	4584,5	5048,6	188,3	10592,1
K3 2007	114,2	658,4	4864,6	5389,6	196,0	11223,3
K4 2007	127,3	646,3	5273,6	5685,7	215,7	11949,1
K1 2008	134,5	628,5	5737,8	5997,6	236,0	12735,0
K2 2008	231,8	611,8	6237,4	6404,6	248,2	13734,2
K3 2008	246,2	638,3	6535,0	6690,0	249,3	14359,4
K4 2008	264,1	638,3	6735,9	6696,0	215,2	14549,9
K1 2009	283,6	661,8	6729,6	6631,5	179,7	14486,6
% промјена у односу на исти период претходне године						
K1 2005	-4,3%	-42,1%	29,5%	33,1%	-4,2%	14,5%
K2 2005	-3,1%	-4,6%	33,7%	29,3%	-11,2%	25,6%
K3 2005	2,2%	-7,2%	31,3%	28,8%	29,8%	25,0%
K4 2005	9,9%	0,5%	30,9%	31,4%	21,1%	27,3%
K1 2006	11,1%	-1,8%	29,6%	30,6%	13,0%	26,2%
K2 2006	24,2%	-3,9%	25,9%	30,5%	30,4%	25,0%
K3 2006	41,9%	-3,0%	23,2%	29,1%	-10,8%	23,0%
K4 2006	36,3%	-4,8%	25,6%	26,6%	26,6%	23,4%
K1 2007	70,9%	1,0%	26,3%	29,0%	55,2%	26,0%
K2 2007	91,9%	2,8%	26,3%	29,1%	76,3%	26,9%
K3 2007	73,0%	1,3%	31,4%	29,9%	104,2%	29,6%
K4 2007	86,4%	-2,3%	29,4%	30,0%	67,5%	28,4%
K1 2008	59,9%	-6,8%	33,1%	29,2%	51,3%	29,0%
K2 2008	122,0%	-8,1%	36,1%	26,9%	31,8%	29,7%
K3 2008	115,6%	-3,1%	34,3%	24,1%	27,2%	27,9%
K4 2008	107,5%	-1,2%	27,7%	17,8%	-0,2%	21,8%
K1 2009	110,9%	5,3%	17,3%	10,6%	-23,9%	13,8%

Извор: Централна банка БиХ

Табела 8: Раст и секторска структура депозита (крај раздобља)

Период	Депозити свих сектора					
	Депозити опште владе	Депозити предузећа		Депозити домаћинстава	Остали депозити	Укупни депозити
		Депозити јавних предузећа	Депозити приватних предузећа			
1	2	3	4	5	6	7=2+...6
у милионима КМ						
	807,8	884,7	931,1	2657,8	387,2	5668,7
K2 2005	906,1	843,5	1002,4	2886,6	378,6	6017,3
K3 2005	1041,6	864,0	1123,9	3038,2	420,0	6487,6
K4 2005	1062,7	897,1	1260,5	3187,3	468,7	6876,3
K1 2006	1266,4	965,3	1160,2	3386,7	485,0	7263,6
K2 2006	1281,6	1122,1	1186,4	3620,6	473,6	7684,4
K3 2006	1483,5	1086,4	1491,0	3799,9	549,4	8410,1
K4 2006	1465,8	1116,1	1578,1	4101,1	577,8	8838,9
K1 2007	1596,9	1229,3	1551,5	4339,9	635,8	9353,4
K2 2007	2917,7	1272,2	1763,3	4606,6	629,7	11189,5
K3 2007	3052,2	1267,3	1833,2	4808,7	659,7	11621,0
K4 2007	3069,8	1278,0	1914,8	5166,0	710,2	12138,7
K1 2008	2866,2	1453,0	1788,1	5342,7	735,9	12186,0
K2 2008	2825,8	1504,9	1809,7	5562,0	798,4	12500,8
K3 2008	2708,8	1663,0	1987,1	5818,4	830,8	13008,1
K4 2008	2319,4	1542,4	2063,4	5208,1	878,6	12011,9
K1 2009	2288,1	1622,5	1851,3	5151,8	935,1	11848,9
% промјена у односу на исти период претходне године						
K1 2005	6,3%	13,0%	35,3%	28,6%	20,2%	22,7%
K2 2005	11,3%	6,3%	30,3%	30,7%	7,5%	21,9%
K3 2005	20,8%	2,2%	30,7%	30,2%	19,9%	23,5%
K4 2005	21,3%	6,4%	27,0%	28,1%	24,0%	23,3%
K1 2006	56,8%	9,1%	24,6%	27,4%	25,3%	28,1%
K2 2006	41,4%	33,0%	18,4%	25,4%	25,1%	27,7%
K3 2006	42,4%	25,7%	32,7%	25,1%	30,8%	29,6%
K4 2006	37,9%	24,4%	25,2%	28,7%	23,3%	28,5%
K1 2007	26,1%	27,3%	33,7%	28,1%	31,1%	28,8%
K2 2007	127,7%	13,4%	48,6%	27,2%	33,0%	45,6%
K3 2007	105,7%	16,7%	23,0%	26,5%	20,1%	38,2%
K4 2007	109,4%	14,5%	21,3%	26,0%	22,9%	37,3%
K1 2008	79,5%	18,2%	15,2%	23,1%	15,7%	30,3%
K2 2008	-3,1%	18,3%	2,6%	20,7%	26,8%	11,7%
K3 2008	-11,3%	31,2%	8,4%	21,0%	25,9%	11,9%
K4 2008	-24,4%	20,7%	7,8%	0,8%	23,7%	-1,0%
K1 2009	-20,2%	11,7%	3,5%	-3,6%	27,1%	-2,8%

Извор: Централна банка БиХ

Табела 9: Каматне стопе у БиХ (просјек периода)

	Каматне стопе на краткорочне кредите		Каматне стопе на дугорочне кредите	
	Приватна предузећа	Домаћинства	Приватна предузећа	Домаћинства
	9,95	10,60	8,50	10,59
K2 2005	9,90	10,48	8,37	10,52
K3 2005	9,79	10,30	8,29	10,47
K4 2005	9,61	10,10	8,15	10,38
K1 2006	8,44	9,97	8,01	10,04
K2 2006	8,32	9,80	8,04	9,89
K3 2006	8,13	9,61	8,08	9,76
K4 2006	8,01	9,58	8,00	9,69
K1 2007	7,47	9,41	7,70	9,94
K2 2007	7,31	9,40	7,12	9,69
K3 2007	7,23	9,37	7,09	9,86
K4 2007	7,17	9,62	7,28	9,92
K1 2008	6,91	9,55	7,69	9,37
K2 2008	6,87	9,52	7,31	9,44
K3 2008	6,88	9,61	7,05	9,22
K4 2008	6,98	9,53	7,12	9,71
K1 2009	7,48	9,59	6,37	9,61

Каматне стопе на депозите по виђењу		Каматне стопе на штедне и орочене депозите	
Приватна предузећа	Домаћинства	Приватна предузећа	Домаћинства
0,55	0,77	3,06	3,81
0,52	0,73	3,28	3,65
0,49	0,72	3,30	3,56
0,48	0,69	3,34	3,56
0,37	0,54	3,67	3,71
0,38	0,52	3,68	3,68
0,37	0,48	3,79	3,74
0,37	0,48	3,83	3,69
0,36	0,41	3,68	3,50
0,36	0,40	3,57	3,49
0,36	0,38	3,60	3,51
0,35	0,38	3,55	3,56
0,31	0,38	3,22	3,38
0,31	0,36	3,15	3,44
0,32	0,36	3,29	3,48
0,33	0,35	3,21	3,49
0,36	0,32	3,92	3,51

Извор: Централна банка БиХ

Табела 10: увоз и извоз роба у БиХ

Увоз и извоз добара класификовани према хармонизованом систему кодова (ХС)	Увоз						Извоз					
	К1 2007		К1 2008		К1 2009		К1 2007		К1 2008		К1 2009	
	у 000 КМ	у %	у 000 КМ	у %	у 000 КМ	у %	у 000 КМ	у %	у 000 КМ	у %	у 000 КМ	у %
ТОТАЛ	2.882.995	100,0%	3.672.447	100,0%	2.793.461	100,0%	1.364.811	100,0%	1.566.929	100%	1.237.417	100,0%
01 ЖИВОТИЊЕ И ПРОИЗВОДИ ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА	55.730	1,9%	73.184	2,0%	86.746	3,1%	10.789	0,8%	13.312	0,8%	18.950	1,5%
02 ПРОИЗВОДИ БИЉНОГ ПОРИЈЕКЛА	145.420	5,0%	194.064	5,3%	153.091	5,5%	6.736	0,5%	10.654	0,7%	11.709	0,9%
03 МАСТИ И УЉА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА И БИЉНОГ ПОРИЈЕКЛА	23.534	0,8%	29.417	0,8%	23.477	0,8%	9.728	0,7%	8.345	0,5%	9.807	0,8%
04 ПРЕХРАМЕНЕ ПРЕРАЂЕВИНЕ	252.161	8,7%	298.400	8,1%	287.859	10,3%	34.412	2,5%	43.683	2,8%	50.455	4,1%
05 ПРОИЗВОДИ МИНЕРАЛНОГ ПОРИЈЕКЛА	417.084	14,5%	592.398	16,1%	437.128	15,6%	100.672	7,4%	168.497	10,8%	210.409	17,0%
06 ПРОИЗВОДИ ХЕМИЈСКЕ ИНДУСТРИЈЕ ИЛИ СРОДНИХ ИНДУСТРИЈА	287.163	10,0%	311.800	8,5%	280.695	10,0%	78.719	5,8%	103.054	6,6%	65.193	5,3%
07 ПЛАСТИЧНЕ МАКЕ, ГУМА И КАУЧУК	131.857	4,6%	159.433	4,3%	127.299	4,6%	34.476	2,5%	30.975	2,0%	25.954	2,1%
08 КОЖА И КРЗНО	53.028	1,8%	53.489	1,5%	40.245	1,4%	35.687	2,6%	33.300	2,1%	16.380	1,3%
09 ДРВО И ПРОИЗВОДИ ОД ДРВЕТА	33.459	1,2%	41.932	1,1%	31.604	1,1%	119.540	8,8%	107.279	6,8%	79.732	6,4%
10 ЦЕЛУЛОЗА, ПАПИР И КАРТОН И ЊИХОВИ ПРОИЗВОДИ	77.358	2,7%	90.182	2,5%	81.168	2,9%	25.218	1,8%	31.879	2,0%	31.606	2,6%
11 ТЕКСТИЛ И ТЕКСТИЛНИ ПРОИЗВОДИ	136.821	4,7%	158.282	4,3%	144.561	5,2%	69.232	5,1%	86.043	5,5%	76.560	6,2%
12 ОБУЋА, ШЕШИРИ, КАПЕ И СЛИЧНИ ПРОИЗВОДИ	50.021	1,7%	62.593	1,7%	55.589	2,0%	84.210	6,2%	91.063	5,8%	82.860	6,7%
13 МАТЕРИЈАЛА, КЕРАМИЧКИ ПРОИЗВОДИ, СТАКЛО И СТАКЛЕНИ ПРОИЗВОДИ	65.986	2,3%	76.368	2,1%	55.313	2,0%	16.920	1,2%	15.233	1,0%	15.018	1,2%
14 БИСЕРИ, ПЛЕМЕНИТИ МЕТАЛИ И ЊИХОВИ ПРОИЗВОДИ, ДРАГО И ПОЛУДРАГО КАМЕНЈЕ	2.274	0,1%	2.774	0,1%	2.169	0,1%	309	0,0%	183	0,0%	256	0,0%
15 БАЗНИ МЕТАЛИ И ПРОИЗВОДИ ОД БАЗНИХ МЕТАЛА	369.308	12,8%	471.054	12,8%	236.107	8,5%	421.427	30,9%	445.117	28,4%	226.179	18,3%
16 МАШИНЕ, АПАРАТИ, МЕХАНИЧКИ И ЕЛЕКТРИЧНИ УРЕЂАЈИ	494.771	17,2%	637.121	17,3%	430.265	15,4%	168.235	12,3%	208.145	13,3%	143.922	11,6%
17 ТРАНСПОРТНА СРЕДСТВА И ЊИХОВИ ДИЈЕЛОВИ И ПРИБОР	195.235	6,8%	302.119	8,2%	208.490	7,5%	22.396	1,6%	29.604	1,9%	38.206	3,1%
18 САТОВИ, МЈЕРНИ, МУЗИЧКИ И МЕДИЦИНСКИ ИНСТРУМЕНТИ	35.449	1,2%	44.476	1,2%	47.202	1,7%	3.638	0,3%	4.855	0,3%	4.891	0,4%
19 ОРУЖЈЕ И МУНИЦИЈА; ЊИХОВИ ДИЈЕЛОВИ И ПРИБОР	1.076	0,0%	1.043	0,0%	2.292	0,1%	14.040	1,0%	5.018	0,3%	4.337	0,4%
20 РАЗНИ ПРОИЗВОДИ	54.862	1,9%	71.943	2,0%	62.080	2,2%	108.179	7,9%	130.657	8,3%	124.964	10,1%
21 УМЈЕТНИЧКА ДЈЕЛА, КОЛЕКЦИОНАРСКИ ПРЕДМЕТИ И АНТИКВИТЕТИ	229	0,0%	287	0,0%	46	0,0%	232	0,0%	4	0,0%	30	0,0%
98 НЕРАЗВРСТАНО	166	0,0%	88	0,0%	34	0,0%	18	0,0%	29	0,0%	0	0,0%

Извор: Агенција за статистику

Табела 11: Главни трговински партнери

Земље	ИЗВОЗ						Раст К1 2009/К1 2008	УВОЗ						Раст К1 2009/К1 2008
	К1 2007		К1 2008		К1 2009			К1 2007		К1 2008		К1 2009		
	укупно	у %	укупно	у %	укупно	у %		укупно	у %	укупно	у %	укупно	у %	
Хрватска	257.474	19%	262.332	17%	220.928	18%	-15,8%	476.567	17%	598.518	16%	404.967	14%	-32,3%
Немачка	186.815	14%	226.431	14%	155.953	13%	-31,1%	366.776	13%	458.524	12%	329.005	12%	-28,2%
Србија	139.476	10%	211.063	13%	200.199	16%	-5,1%	279.907	10%	364.948	10%	252.814	9%	-30,7%
Италија	207.029	15%	209.789	13%	163.988	13%	-21,8%	263.506	9%	309.848	8%	286.471	10%	-7,5%
Словенија	161.451	12%	167.535	11%	102.485	8%	-38,8%	195.020	7%	207.994	6%	180.088	6%	-13,4%
Турска	5.529	0%	3.401	0%	1.325	0%	-61,0%	135.868	5%	204.539	6%	81.525	3%	-60,1%
Остале	407.670	30%	486.392	31%	393.539	32%	-19,3%	1.166.328	40%	1.528.280	42%	1.258.591	45%	-17,6%
УКУПНО	1.365.444	100%	1.566.943	100%	1.237.417	100%	-21,0%	2.883.971	100%	3.672.651	100%	2.793.461	100%	-23,9%

Извор: Агенција за статистику

Табела 12: Платни биланс Босне и Херцеговине

ПЛАТНИ БИЛАНС БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ						
Изражено у милионима КМ						
Период	2004	2005	2006	2007	2008	2008/2007
I - ТЕКУЋИ РАЧУН (1+2+3+4)	-2.579,1	-2.933,1	-1.505,3	-2.252,3	-3.675,6	63%
1. РОБА	-7.192,7	-7.748,7	-6.661,2	-8.101,1	-9.425,8	16%
Извоз робе, фоб	3.279,8	4.028,4	5.255,8	6.046,5	6.888,4	14%
Увоз робе, фоб	-10.472,5	-11.777,1	-11.916,9	-14.147,7	-16.314,2	15%
2. УСЛУГЕ	678,4	872,5	1.034,2	1.211,9	1.344,1	11%
Извоз	1.361,4	1.561,9	1.767,6	2.077,2	2.202,1	6%
Увоз	-683,0	-689,4	-733,5	-865,3	-858,0	-1%
2.1. Транспортне услуге, извоз	81,0	170,4	199,3	393,8	437,5	11%
2.2. Транспортне услуге, увоз	-307,8	-315,0	-255,6	-352,5	-364,8	3%
2.3. Путовања, извоз	760,3	818,6	942,1	1.039,9	1.088,9	5%
2.4. Путовања, увоз	-186,7	-194,5	-262,5	-290,5	-274,5	-6%
2.5. Остале услуге, извоз	520,1	572,9	626,2	643,6	675,6	5%
2.6. Остале услуге, увоз	-188,6	-179,8	-215,4	-222,3	-218,7	-2%
3. ДОХОДАК	797,7	736,6	649,3	773,4	800,0	3%
Приходи	1.064,6	1.074,1	1.137,5	1.474,1	1.604,7	9%
Расходи	-266,9	-337,5	-488,3	-700,8	-804,7	15%
3.1. Компензације запосленим, приходи	914,7	898,1	870,0	1.053,1	1.101,0	5%
3.2. Компензације запосленим, расходи	-21,0	-19,3	-21,1	-21,7	-22,6	4%
3.3. Инвестициони доходак, приходи	149,9	176,0	267,6	421,1	503,7	20%
3.4. Инвестициони доходак, расходи	-245,9	-318,2	-467,1	-679,1	-782,1	15%
4. ТЕКУЋИ ТРАНСФЕРИ	3.137,5	3.206,5	3.472,5	3.863,5	3.606,1	-7%
Приходи	3.467,2	3.427,5	3.728,5	4.147,6	3.950,7	-5%
Расходи	-329,7	-221,1	-256,1	-284,1	-344,5	21%
II - КАПИТАЛНИ И ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН (1+2)	1.970,1	2.640,7	1.244,8	2.063,5	3.744,2	81%
1. КАПИТАЛНИ РАЧУН	473,8	443,4	457,2	431,9	387,6	-10%
2. ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН	1.496,3	2.197,3	787,5	1.631,6	3.356,6	106%
2.1. ДИРЕКТНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ	1.106,4	963,7	1.113,3	2.990,4	1.348,6	-55%
2.2. ПОРТФОЛИО ИНВЕСТИЦИЈЕ	-4,7	4,2	-0,7	-1,1	-3,4	212%
2.3. ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ	1.080,5	1.974,9	902,2	-110,9	1.608,7	-1550%
Актива	484,4	491,0	38,8	-1.733,8	-431,4	-75%
Комерцијалне банке	-348,8	-194,7	-231,3	-1.204,2	450,4	-137%
Остали сектори	833,2	685,8	270,1	-529,6	-881,9	67%
Пасива	596,2	1.483,8	863,4	1.622,9	2.040,1	26%
Трговински кредити	186,8	390,2	343,5	381,5	407,7	7%
Повлачење нових зајмова	549,8	884,0	775,0	1.132,0	1.433,1	27%
Отплата главнице зајмова	-574,7	-281,9	-460,5	-431,4	-547,6	27%
Готовина и депозити	400,9	557,2	205,1	563,9	678,3	20%
Остале обавезе	33,4	-65,5	0,3	-23,1	68,7	-397%
2.4. РЕЗЕРВНА АКТИВА	-685,9	-745,5	-1.227,2	-1.246,8	402,8	-132%
Специјална права вучења	4,8	0,2	-0,1	0,2	0,0	-97%
Девизе	-681,5	-738,6	-1.204,5	-1.217,6	372,0	-131%
Остала потраживања	-9,2	-7,1	-22,7	-29,4	30,8	-205%
III - НЕТО ГРЕШКЕ И ПРОПУСТИ	609,0	292,4	260,5	188,9	-68,6	-136%

Извор: Централна банка